

Sesja Rady Miejskiej
Komisja ds. Budżetu Strategii i Rozwoju Gospodarczego
Komisja ds. Zdrowia, Spraw Społecznych, Edukacji, Kultury i Sportu

Biurowo Rady Miejskiej

wplynęło dnia

BR.0006.125-2025
26-02-2025

UCHWAŁA NR ...

RADY MIEJSKIEJ W BOGATYNI

z dnia ..... 2025 r.

L. dz. .... ilość zał. ....

podpis .....

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.) oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278), Rada Miejska w Bogatyni uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Bogatynia.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

v.pr. Bernadeta Borek

UZASADNIENIE

Zasady oraz tryb przygotowywania, prowadzenia i oceny rewitalizacji określone zostały w Ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej realizacja w zakresie właściwości stanowią zadania własne gminy. Proces rewitalizacji prowadzony jest na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji, w związku z czym Rada Miejska w Bogatyni przyjęła uchwałę nr CXXV/788/24 z dnia 12 lutego 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033.

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji zostało poprzedzone szczegółową diagnozą w szeroko rozumianym obszarze zagadnień społecznych, a także gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych (diagnoza została opracowana zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku). Tak przeprowadzona analiza pozwoliła dokonać pełnej diagnozy problemów i zagrożeń, wskazać obszary o największej koncentracji zjawisk kryzysowych, a w konsekwencji wyznaczyć obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. To na nich ostatecznie zdefiniowano katalog działań, które – konsekwentnie wdrażane i realizowane – będą prowadziły do sukcesywnego wychodzenia z sytuacji kryzysowej lub przynajmniej minimalizowania jej skutków. W programie ujęto działania, które w najbliższych latach winny być realizowane z wykorzystaniem środków unijnych, ale również z innych środków publicznych oraz prywatnych. Połączenie aktywności wielu osób i instytucji, także różnych środków, w tym właśnie zarówno publicznych, jak i prywatnych pozwoli w sposób kompleksowy rozwiązać wszystkie zdiagnozowane w dokumencie problemy.

Gminny Program Rewitalizacji współtworzony był przy udziale interesariuszy rewitalizacji w postaci uczestnictwa w warsztatach rewitalizacyjnych oraz spacerze z wizją lokalną. Po ukończeniu prac nad projektem, został on szeroko konsultowany w dniach od 7 sierpnia do 12 września 2024 r. Uwagi można było zgłaszać w formie papierowej, w postaci odpowiedzi na ankiety oraz podczas spotkania konsultacyjnego, które przeprowadzono dnia 28 sierpnia 2024 r. W trakcie konsultacji wpłynęło łącznie 10 uwag, które częściowo zostały uwzględnione. Podsumowanie przeprowadzonych konsultacji społecznych zostało udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej.

Ostatnim etapem było opiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji przez instytucje wskazane w art. 17, ust. 2, pkt 4 ustawy o rewitalizacji: zarząd właściwego powiatu, zarząd właściwego województwa, właściwego wojewodę, właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa, właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego, właściwą gminną komisję

urbanistyczno-architektoniczną, operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych, Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zdobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223), właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska, właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, właściwy organ nadzoru górniczego, właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe.

Zgodnie z opinią przedstawioną w piśmie z dn. 6 grudnia 2024 r. nr sprawy WSI.410.2.101.2024.KM Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu, a także zgodnie z pismem otrzymanym w dniu 21 sierpnia 2024 r. z Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej we Wrocławiu (numer sprawy ZNS.9022.4.79.2024.MŚ), uzgodnione zostało odstąpienie od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033 umożliwi prowadzenie w Gminie Bogatynia przez interesariuszy kompleksowego i zaplanowanego procesu rewitalizacji oraz uruchomi narzędzia i instrumenty jego wsparcia. W związku z tym zasadne jest przyjęcie wyżej wymienionego dokumentu.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY BOGATYNIA NA LATA 2024-2033

OPRACOWANIE:

Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni,

wraz z powołanym

**Zespołem ds. opracowania projektu
Gminnego Programu Rewitalizacji, w składzie:**

Adam Cebula – Przewodniczący Zespołu,

Łukasz Roszkowski,

Agnieszka Andrzejewska,

Michał Andrzejewski;

we współpracy z Wielkopolską Akademią
Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną
odpowiedzialnością, Spółka komandytowa
oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Autorzy opracowania:

Skład zespołu:

mgr Irma Kuznetsova – kierownik zespołu,

mgr inż. Iwona Nowacka,

mgr inż. Joanna Mucha – koordynator projektu.

*Szczególne podziękowania kierujemy dla
wszystkich osób – mieszkańców,
przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji
pozarządowych, instytucji publicznych, którzy
przyczynili się do powstania niniejszego
dokumentu.*

SPIS TREŚCI

1	WPROWADZENIE.....	5
2.	DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI.....	7
3.	SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	18
3.1.	Wprowadzenie.....	18
3.2.	Struktura przestrzenno-funkcjonalna	19
3.3.	Przyczyny degradacji obszaru	43
3.3.1.	<i>Sfera społeczna</i>	43
3.3.2.	<i>Sfera gospodarcza</i>	50
3.3.3.	<i>Sfera środowiskowa</i>	53
3.3.4.	<i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna</i>	61
3.3.5.	<i>Sfera techniczna</i>	69
3.4.	Lokalne potencjały obszaru.....	73
3.5.	Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	78
4.	OPIS WIZJI STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	81
5.	CELE REWITALIZACJI I ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ	82
6.	OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	85
6.1.	Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	86
6.2.	Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	117
7.	OPIS SPOSOBU REALIZACJI PRZEZ GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH NA POZIOMIE REGIONALNYM I LOKALNYM	122
8.	MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	137
8.1.	Kompleksowość programu.....	137
8.2.	Koncentracja programu	137
8.3.	Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	140
8.3.1.	<i>Komplementarność przestrzenna</i>	141
8.3.2.	<i>Komplementarność problemowa</i>	142
8.3.3.	<i>Komplementarność proceduralno-instytucjonalna</i>	145
8.3.4.	<i>Komplementarność międzyokresowa</i>	145
8.3.5.	<i>Komplementarność źródeł finansowania</i>	147
9.	RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	149

10.	WDRAŻANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	154
10.1.	Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji	154
10.2.	Koszty zarządzania	156
10.3.	Ramowy harmonogram realizacji programu.....	156
11.	OPIS SPOSOBU ZAPEWNIENIA UDZIAŁU INTERESARIUSZY W PROCESIE REWITALIZACJI.....	158
12.	SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	163
12.1.	Monitoring programu	163
12.2.	Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych	163
12.3.	System wprowadzania modyfikacji do programu	164
13.	OKREŚLENIE ZMIAN W UCHWAŁACH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 21 UST. 1 USTAWY Z DNIA 21 CZERWCA 2001 R. O OCHRONIE PRAW LOKATORÓW, MIESZKANIOWYM ZASOBIE GMINY I O ZMIANIE KODEKSU CYWILNEGO	165
14.	OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWALE DOT. KOMITETU REWITALIZACJI	166
15.	SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI	166
16.	REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	167
16.1.	Wskazanie zakresu zmian w planie ogólnym gminy	167
16.2.	Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany	168
17	ZAŁĄCZNIKI	169
	Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	169
	Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna	169
	Załącznik nr 3: Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	170
	Spis tabel	171
	Spis rycin	173

1 WPROWADZENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, **rewitalizacja** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja ta odwołuje się do najważniejszych zasad skutecznej rewitalizacji. Przede wszystkim jest to proces wieloletni, kompleksowy, zakładający włączenie społeczne, partnerstwo i wielopoziomowe zarządzanie oraz adresowany jest tylko do obszarów znajdujących się w głębokim kryzysie. Kluczową płaszczyzną wyboru działań rewitalizacyjnych jest sfera społeczna, która następnie musi być przedmiotem koordynacji działań w tym, i w innych obszarach: gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym. Z tego względu, nadawanie nowych funkcji, remonty lub modernizacja techniczna infrastruktury muszą stanowić jedynie narzędzie, a nie cel rewitalizacji.

Osią działań rewitalizacyjnych jest społeczność lokalna i jej potrzeby. Należy zapewnić włączenie wszystkich zainteresowanych (mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych) na każdym etapie programowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ponieważ to ich ostatecznie będą dotyczyć rezultaty rewitalizacji. Dlatego też bez ich udziału nie uda się zapewnić trwałej poprawy obszaru. Podobnie konieczne jest, by działania rewitalizacyjne w gminie nie były działaniami punktowymi, ale by ujęte były w ramy kompleksowego i zintegrowanego podmiotowo i przedmiotowo programu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033 został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 278). Stanowi on narzędzie umożliwiające prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji wyznaczonym uchwałą nr XCIV/589/22 Rady Miejskiej w Bogatyni z dnia 28 października 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia. Jednocześnie pełni funkcję strategii IIT (innego instrumentu terytorialnego), wdrażanej po raz pierwszy w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w odniesieniu do przewidzianych w niej działań finansowych ze środków polityki spójności.

Jedynym dotychczas sformalizowanym okresem, w którym Gmina Bogatynia prowadziła rewitalizację były lata 2009-2013, kiedy to obowiązywał Lokalny Program Rewitalizacji tj. „Lokalny Program Rewitalizacji Starego Miasta Bogatynia na lata 2009-2013”. Zmieniający się sposób rozumienia procesów rewitalizacji oraz doświadczenia polskich samorządów w tym zakresie, przyczyniły się do widocznej zmiany podejścia w metodyce wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Coraz częściej działania rewitalizacyjne odznaczają wieloaspektowy i zintegrowany charakter. Wzmocnienie roli interesariuszy rewitalizacji z jednoczesnym zwiększeniem partycypacji społecznej sprawiło, że Gminny Program

Rewitalizacji stał się kluczową pozycją w systemie dokumentów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033, opracowany w oparciu o Ustawę o rewitalizacji, stanowi dla gminy zaawansowane narzędzie, które w sposób ciągły, uporządkowany i spójny, nie tylko wyprowadzi ze stanu kryzysowego obszar zdegradowany, ale będzie także przeciwdziałać pogłębianiu się negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na tym obszarze oraz zapobieganie powstawaniu nowych zagrożeń.

By móc niniejszy Program traktować jako narzędzie praktyczne i zrozumiałe, konieczne jest wyjaśnienie kluczowych pojęć z zakresu rewitalizacji, które będą pojawiać się w poszczególnych częściach dokumentu:

INTERESARIUSZE REWITALIZACJI – mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 28); inni mieszkańcy gminy; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz organy doradcze i konsultacyjne gminy; organy władzy publicznej; inne niż wymienione wyżej podmioty, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

KOMITET REWITALIZACJI – stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza, wójta albo prezydenta miasta.

OBSZAR REWITALIZACJI – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

2. DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI

Podstawowe informacje

Gmina Bogatynia stanowi miejsko-wiejską jednostką samorządu terytorialnego, położoną w zachodniej części województwa dolnośląskiego, południowej części powiatu zgorzeleckiego. Gmina Bogatynia graniczy od północy z gminą wiejską Zgorzelec, od wschodu oraz południa z Republiką Czeską, od zachodu zaś z Republiką Federalną Niemiec. Ponad 90% granic Gminy Bogatynia stanowią jednocześnie granice państwowe.

W ujęciu fizycznogeograficznym Gmina Bogatynia położona jest w makroregionie Pogórza Zachodniosudeckiego, mezoregionie Kotliny Żytawskiej, mikroregionie Kotliny Turowskiej. Kotlina stanowi niewielkie obniżenie śródgórskie, z charakterystycznymi ostańcami bazaltowymi. W fizjografii terenu Kotliny Turowskiej można wyróżnić Obniżenie Zatonia, Dolinę Miedzianki, Grzbiet Rybarzowicki, Wysoczyzny Kopacza oraz rozległe obszary wyrobisk i zwałowisk kopalni, o całkowicie przekształconym krajobrazie naturalnym. Eksploatacja odkrywkowa złóż węgla brunatnego na terenie Gminy Bogatynia doprowadziła do obniżenia dna tzw. worka turowskiego o ok. 200 m, co determinuje zwiększenie amplitudy wysokości względnych do ok. 300 m. Najwyższym i zarazem najbardziej charakterystycznym wzniesieniem kotliny jest Wzgórze Obserwator o wysokości ok. 340 m.n.p.m. Zgodnie z charakterystyką masywu sudeckiego, również teren Gminy Bogatynia zaliczyć należy do obszarów o złożonej budowie geologicznej, z licznie występującymi skałami metamorficznymi, przecinanymi skałami magmowymi i osadowymi.

Na sieć osadniczą Gminy Bogatynia składa się miasto Bogatynia oraz 12 sołectw: Bratków, Białopole, Działoszyn, Jasna Góra, Kopaczów, Krzewina, Lutogniewice, Opolno Zdrój, Posada, Porajów, Sieniawa, Wyszków-Wolanów. Obszary wiejskie Gminy Bogatynia charakteryzują się klasycznym wiejskim krajobrazem, ze znaczącym udziałem użytków rolnych w ogólnej strukturze użytkowania gruntów. Miasto Bogatynia to z kolei ośrodek przemysłowy, cechujący się monofunkcyjnością gospodarczą skupioną wokół przemysłu wydobywczo-energetycznego.

Na koniec 2022 r. Gmina Bogatynia była zamieszkiwana przez 21 557 osób, z czego w mieście Bogatynia zamieszkiwało 16 245 osób, a 5 312 na obszarach wiejskich.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z metodyką prac przyjętą w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych etap pierwszy dotyczył podziału Miasta i Gminy Bogatynia na niepodzielne jednostki analityczne, stanowiące całość pod względem funkcjonalnym i społecznym, dla których w kolejnym kroku zebrano i przetworzono dane opisujące sferę: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną.

Jednostki analityczne wyznaczone w procesie delimitacji odzwierciedlają specyfikę danego terenu, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji dominującej, a także sposobu zagospodarowania przestrzennego. W trakcie dokonywania podziału, uwzględniono także

intensywność użytkowania danego obszaru. Tak przyjęty podział sprawił, że dokonana w kolejnych etapach porównawcza analiza wskaźnikowa, przeprowadzona została w sposób uwzględniający zróżnicowanie przestrzenne Gminy.

W trakcie dokonywania podziału Gminy Bogatynia na jednostki analityczne skorzystano z istniejącego już podziału, wyznaczając tym samym na obszarze wiejskim gminy 13 zamieszkałych jednostek analitycznych położonych w granicach obowiązującego podziału ewidencyjnego, którymi były miejscowości: Białopole, Bratków, Działoszyn, Jasna Góra, Kopaczów, Krzewina, Lutogniewice, Opolno-Zdrój, Porajów, Posada, Sieniawka, Wolanów i Wyszków.

W przypadku Miasta Bogatynia, istniejące granice obrębów ewidencyjnych, wyznaczyły pięć następujących jednostek: Bogatynia I, Bogatynia II, Bogatynia III, Trzciniec, Zatonie. Dwie ostatnie jednostki – Trzciniec i Zatonie, pomimo znaczącej powierzchni i zauważalnego oddalenia od centrum miasta, administracyjnie nadal stanowią część miasta.

W przypadku jednostki Bogatynia II, która pomimo przyjętego podziału ewidencyjnego, nadal skupiała ponad 40% ludności gminy, konieczny okazał się dodatkowy podział, w wyniku którego otrzymano jednostki Bogatynia II A oraz Bogatynia II B.

Podział ten podyktowany został spełnieniem kryterium ustawowego wyrażonego w art. 10 ust. 2 Ustawy o rewitalizacji, który brzmi: „Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy”.

Tym samym podział Gminy Bogatynia na jednostki analityczne przeprowadzony został w sposób uwzględniający podział administracyjny z uwzględnieniem zdefiniowanych głównych ciągów komunikacyjnych, a wyznaczone jednostki zachowały wewnętrzną spójność funkcjonalną.

Uwzględniając złożoną strukturę funkcjonalno-przestrzenną całego obszaru Gminy Bogatynia, a także uwarunkowania wynikające z obecności na terenie gminy Kopalni Węgla Brunatnego Turów oraz Elektrowni Turów, wyznaczono pięć niezamieszkałych jednostek analitycznych, stanowiących w głównej mierze obszary powydobywcze, a także zwałowiska zewnętrzne.

Jednostkami tymi są:

- Biedrzychowice Górne,
- Rybarzowice,
- Wigancice Żytawskie,
- Strzegomice (część Miasta Bogatynia),
- Turossów (część Miasta Bogatynia).

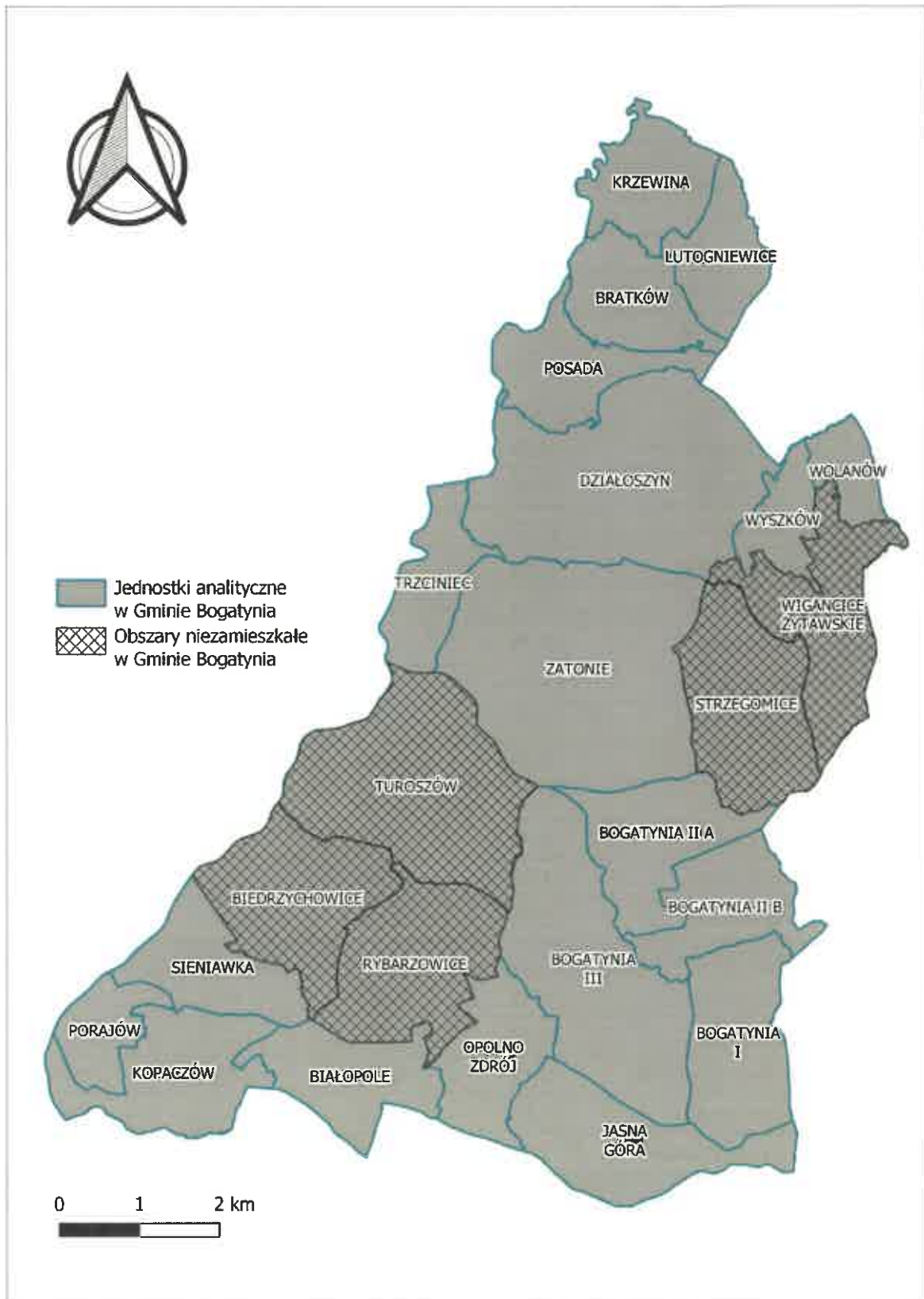
Z uwagi na swoją specyfikę, obszary te nie zostały uwzględnione w przeprowadzanej analizie wskaźnikowej. Wyznaczenie zdegradowanych obszarów niezamieszkałych odbyło się w formie analizy jakościowej, której poddane były sfery: społeczna, gospodarcza, środowiskowa oraz przestrzenno-funkcjonalna.

Tabela 1 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Bogatynia

Jednostka analityczna		Powierzchnia: jednostki (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)	Liczba mieszkańców	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców Gminy (%)
Lp.	Nazwa				
OBSZARY ZAMIESZKAŁE					
1	Bogatynia I	5,49	4,0%	1 948	8,8%
2	Bogatynia IIA	4,95	3,6%	3 140	14,2%
3	Bogatynia IIB	4,17	3,1%	6 565	29,7%
4	Bogatynia III	10,29	7,6%	3 269	14,8%
5	Zatonie	14,57	10,7%	1 103	5,0%
6	Trzciniec	3,2	2,4%	676	3,1%
7	Białopole	4,29	3,2%	13	0,1%
8	Bratków	3,71	2,7%	224	1,0%
9	Działoszyn	13,29	9,8%	526	2,4%
10	Jasna Góra	5,89	4,3%	357	1,6%
11	Kopaczów	5,37	3,9%	281	1,3%
12	Krzewina	3,76	2,8%	222	1,0%
13	Lutogniewice	3,17	2,3%	195	0,9%
14	Opolno-Zdrój	3,96	2,9%	903	4,1%
15	Porajów	2,26	1,7%	1 424	6,5%
16	Posada	3,89	2,9%	239	1,1%
17	Sieniawka	3,92	2,9%	846	3,8%
18	Wolanów	1,59	1,2%	27	0,1%
19	Wyszków	2,03	1,5%	118	0,5%
OBSZARY NIEZAMIESZKAŁE					
20	Strzegomice	6,69	4,9%	0	0%
21	Turoszów	10,59	7,8%	0	0%
22	Biedrzychowice Górne	6,41	4,7%	0	0%
23	Rybarzowice	6,65	4,9%	0	0%
24	Wigancice Żytawskie	5,97	4,4%	0	0%
RAZEM		136,11 km²	100%	22 075	100%

Źródło: opracowanie własne.

Rycina 1 Jednostki analityczne na terenie Gminy Bogatynia w ujęciu przestrzennym

Źródło: opracowanie własne.

W poniższej tabeli wskazane są wykorzystane w analizie wskaźniki wraz ze źródłem pozyskania danych. Stanowiły one podstawę do wskazania szczególnego nagromadzenia problemów w poszczególnych sferach w wyznaczonych jednostkach analitycznych (z wyłączeniem jednostek niezamieszkałych).

Tabela 2 Wskaźniki wykorzystane w przeprowadzonej analizie z podziałem na sfery

SFERA SPOŁECZNA		
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych
BEZROBOCIE	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu, Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu, Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu
	Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni, Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
UBÓSTWO	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni

		Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Liczba uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
PRZESTĘPCZOŚĆ	Liczba osób objętych procedurą "Niebieskiej Karty" w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni, Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni
SFERA GOSPODARCZA		
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych
AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców	Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2020 roku na 100 mieszkańców	Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2020 roku na 100 mieszkańców	Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
SFERA ŚRODOWISKOWA		

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych
POKRYCIE AZBESTEM	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców	Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
	Powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców	Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA		
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych
DOSTĘPNOŚĆ TERENÓW ZIELENI	Powierzchnia ogólnodostępnych terenów zieleni na 100 mieszkańców	Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców	Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
ŁAD PRZESTRZENNY	Udział powierzchni miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych w 2015 r. i później w ogólnej powierzchni	Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
SFERA TECHNICZNA		
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych
STAN TECHNICZNY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	Liczba budynków mieszkalnych w złym stanie technicznym w ogólnej liczbie budynków	Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji, obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Natężenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zdiagnozowano w następujących jednostkach analitycznych Gminy Bogatynia: **Białopole, Bogatynia III, Bratków, Działoszyn, Kopaczów, Posada, Sieniawka, Wolanów, Wyszków**. We wszystkich jednostkach stwierdzono również współwystępowanie problemów w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Oznacza to, że wskazane powyżej jednostki, stanowią obszar zdegradowany wyznaczony na terenie Gminy Bogatynia.

W poniższej tabeli przedstawiono w sposób zbiorczy wyniki analizy wskaźnikowej sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego dla wszystkich badanych jednostek analitycznych. Szczegółowa analiza poszczególnych wskaźników została przedstawiona w Diagnostyce służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia.

Tabela 3 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego – zestawienie zbiorcze

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
Bogatynia I	0,19	-0,08	0,40	-0,74	-0,79
Bogatynia IIA	0,06	0,41	0,49	0,88	-0,55
Bogatynia IIB	0,19	-0,23	0,51	-0,52	-0,79
Bogatynia III	-0,03	-0,01	0,38	-0,79	-0,67
Zatonie	0,07	0,28	-1,42	0,40	-0,79
Białopole	-0,12	-0,69	0,55	-0,98	1,31
Bratków	-0,71	-0,61	-0,21	0,38	1,31
Działoszyn	-0,21	-0,13	0,17	-0,22	-0,79
Jasna Góra	0,74	0,27	0,07	0,19	1,31
Kopaczów	-0,23	-0,04	0,55	1,04	1,31
Krzewina	0,02	0,06	0,29	0,16	-0,79
Lutogniewice	0,14	0,16	-0,61	0,60	-0,79
Opolno-Zdrój	0,61	-0,16	0,55	-0,36	1,31
Porajów	0,08	-0,18	0,53	-0,44	1,31
Posada	-0,07	0,83	0,07	0,01	-0,79
Sieniawka	-0,14	0,52	0,55	-0,50	1,31
Wolanów	-0,47	-0,69	-1,61	-0,36	-0,79
Wyszków	-0,42	-0,22	0,55	0,89	-0,79
Trzcinec	0,31	0,52	-1,81	0,35	-0,79

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnej tabeli przedstawione zostały uporządkowane wyniki analizy sfery społecznej jednostek analitycznych obszaru zdegradowanego, ze wskazaniem liczby pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych oraz dotyczących ich danych powierzchniowych i ludnościowych. W tak przyjętej analizie, obszar zdegradowany zamieszkały stanowi dziesięć podobszarów zamieszkałych, których łączna powierzchnia wynosi 46,35 km², co stanowi 46% ogólnej powierzchni gminy. Zamieszkuje je łącznie 5 424 osób, co stanowi 25% wszystkich mieszkańców Gminy Bogatynia.

Tabela 4 Obszary zdegradowane na terenie Gminy Bogatynia, tj. jednostki, dla których wskaźnik syntetyczny przyjął w sferze społecznej wartości poniżej 0 oraz dla których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych w co najmniej jednej z pozostałych sfer

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
Bratków	-0,71	-	-	+	+
Wolanów	-0,47	-	-	-	-
Wyszków	-0,42	-	+	+	-

Kopaczów	-0,23	-	+	+	+
Działoszyn	-0,21	-	+	-	-
Sieniawka	-0,14	+	+	-	+
Białopole	-0,12	-	+	-	+
Posada	-0,07	+	+	+	-
Bogatynia III	-0,03	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bogatynia.

W ramach przeprowadzonej analizy jakościowej niezamieszkałych jednostek analitycznych, jako obszar zdegradowany wskazano z kolei jednostki: Biedrzychowice Górne, Rybarzowice i Wigancice Żytawskie. Zostały one wyznaczone na podstawie znacznych przekształceń terenu wywołanych wydobywaniem węgla oraz obecnym brakiem przydatności dla funkcjonowania KWB Turów i Elektrowni Turów. Antropogeniczne przekształcenie tych terenów spowodowało, iż konieczne było podjęcie działań rekultywacyjnych, w przyjętym kierunku leśnym. Tereny te, jako niezamieszkałe grunty leśne zostały przekazane do gospodarowania Państwowemu Gospodarstwu Leśnemu „Lasy Państwowe”. Wciąż jednak oddziałują na sferę społeczną, środowiskową i przestrzenno-funkcjonalną.

Tabela 5 Przedstawienie wyników analizy przeprowadzonej dla Gminy Bogatynia w podziale na jednostki analityczne

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Liczba pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych	Liczba ludności w jednostce analitycznej	Udział wśród całkowitej ludności gminy	Powierzchnia jednostki analitycznej	Udział w całkowitej powierzchni gminy (%)
Bratków	-0,71	2	224	1%	3,71	2,7%
Wołanów	-0,47	4	27	0,1%	1,59	1,2%
Wyszków	-0,42	2	118	0,5%	2,03	1,5%
Kopaczów	-0,23	1	281	1,3%	5,37	3,9%
Działoszyn	-0,21	3	526	2,4%	13,29	9,8%
Sieniawka	-0,14	1	846	3,8%	3,92	2,9%
Białopole	-0,12	2	13	0,1%	4,29	3,2%
Posada	-0,07	1	239	1,1%	3,89	2,9%
Bogatynia III	-0,03	4	3 269	14,8%	10,29	7,6%
Biedrzychowice Górne	-	2	-	-	6,41	4,7%
Rybarzowice	-	2	-	-	6,65	4,9%
Wigancice Żytawskie	-	2	-	-	5,97	4,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bogatynia.

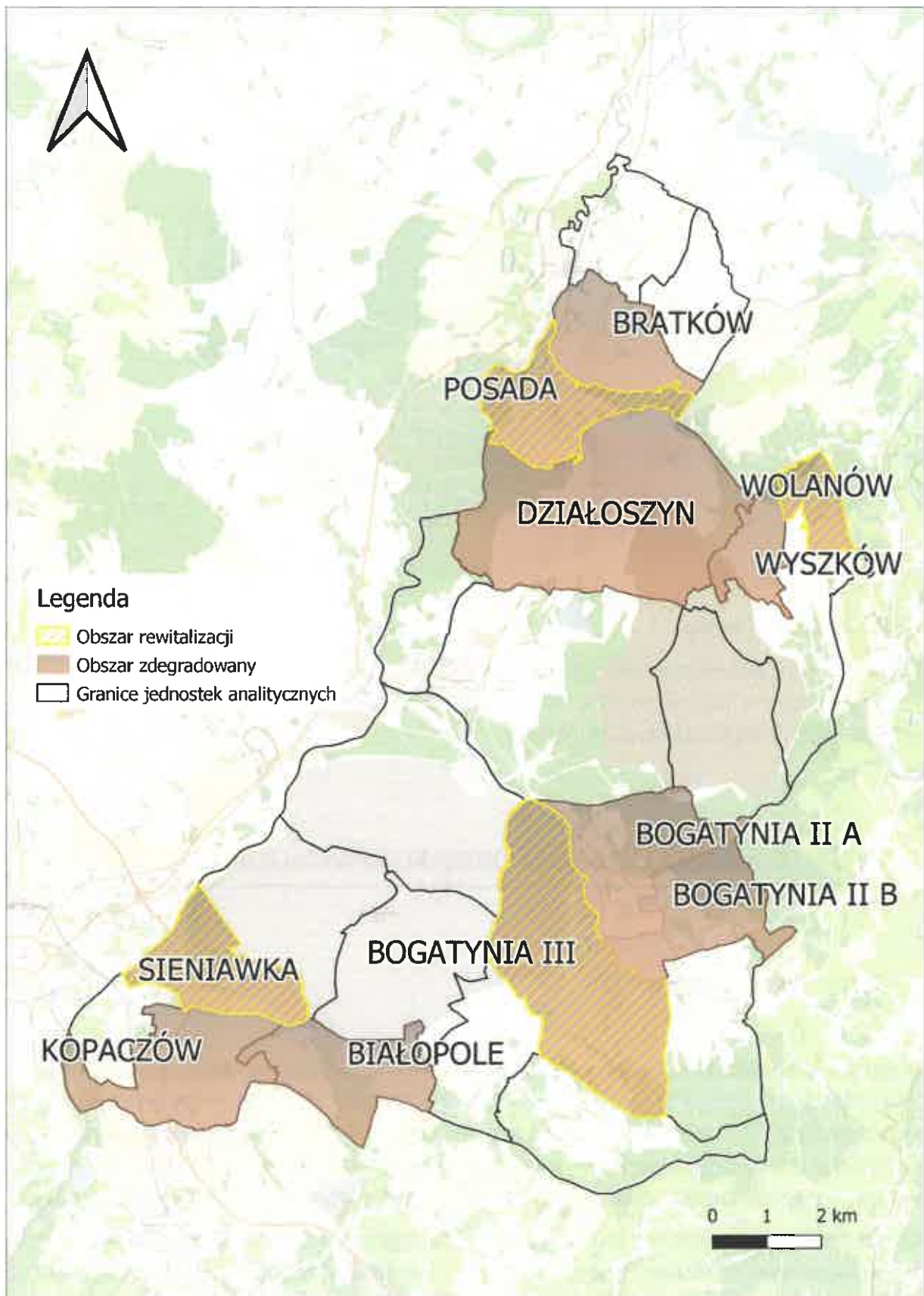
Z ustawy o rewitalizacji wynika, że aby dany obszar gminy mógł zostać uznany za obszar rewitalizacji konieczne jest, aby występowała na nim koncentracja negatywnych zjawisk oraz aby był on istotny dla rozwoju lokalnego całej gminy. Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową oraz jakościową, a także kierując się wymogami ustawowymi

nieprzekraczalności przez obszar rewitalizacji 30% liczby ludności Gminy oraz 20% jej powierzchni jako obszar rewitalizacji w Gminie Bogatynia wyznaczono jednostki analityczne: Bogatynia III, Posada, Sieniawka oraz Wolanów.

Jednostki te z uwagi przede wszystkim na swoje położenie stanowią istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy. W szczególności jednostka analityczna Bogatynia III, stanowiąca najbardziej rozwiniętą urbanistycznie część miasta, koncentruje w sobie szereg funkcji z zakresu usług, administracji oraz gospodarki. Natężenie negatywnych zjawisk społecznych połączone z problemami stwierdzonymi w każdej z pozostałych sfer wskazują na konieczność prowadzenia procesu rewitalizacji na obszarze jednostki.

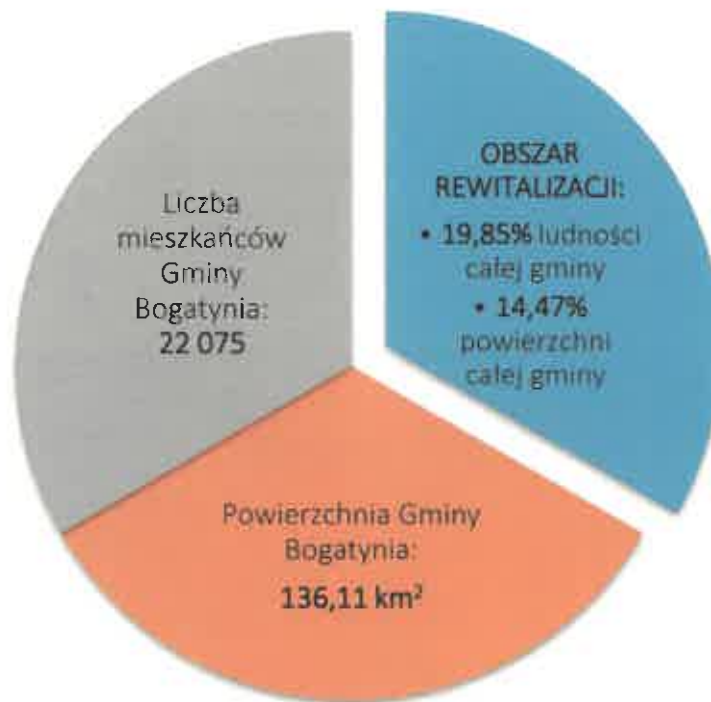
Pozostałe jednostki analityczne stanowiące obszar rewitalizacji tj. Posada, Sieniawka i Wolanów mają szczególne znaczenie. Jako tereny wiejskie w gminie miejsko-wiejskiej o przeważającej funkcji przemysłowej stanowią środowiskowe zaplecze dla równoważenia eksploatacji powierzchni gminy. Proces rewitalizacji, któremu poddane zostaną tereny Posady, Sieniawki i Wolanowa pozwoli wyprowadzić tereny te ze stanu kryzysowego dzięki kompleksowym i zintegrowanym działaniom służącym nie tylko lokalnej społeczności, ale przyczyniającym się do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Rycina 2 Poglądowa mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla Gminy Bogatynia

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bogatynia.

Rycina 3 Udział ludności i powierzchni obszaru rewitalizacji w strukturze Gminy Bogatynia

Źródło: Opracowanie własne.

Wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia wymogi formalne określone w ustawie o rewitalizacji: jego powierzchnia stanowi 14,47% (19,69 km²) powierzchni całej Gminy i jest zamieszkiwany przez 19,85% (3 269 osób) ludności Gminy.

3. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

3.1. WPROWADZENIE

Diagnoza szczegółowa opracowana w niniejszym rozdziale dotyczy wyznaczonego **obszaru rewitalizacji** przyjętego w Uchwale Nr XCIV/589/22 Rady Miejskiej w Bogatyni z dnia 28 października 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Bogatynia i wyznaczonego na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Bogatynia oraz konsultacji społecznych.

Celem diagnozy szczegółowej jest zbadanie występujących zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji wraz ze wskazaniem ich przyczyny, a także lokalnych potencjałów, które ułatwią rozwiązanie istniejących problemów.

Problemy, trendy i tendencje opisane za pomocą danych ilościowych, uszczegółowione zostały analizą jakościową, w której wykorzystano różnorodne metody diagnostyczne (w tym ankiety, wywiady, dyskusje, rozmowy, warsztaty) zapewniając tym samym **włączenie interesariuszy rewitalizacji** już na etapie diagnozowania.

3.2. STRUKTURA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Na terenie Gminy Bogatynia wyznaczono 4 podobszary rewitalizacji, nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Ze względu na stosunkowo dużą odległość dzielącą poszczególne podobszary, a także wykształcenie rozbieżnych funkcji i uwarunkowań towarzyszących tym obszarom, za stosowne uznano oddzielną ich analizę.

Bogatynia III

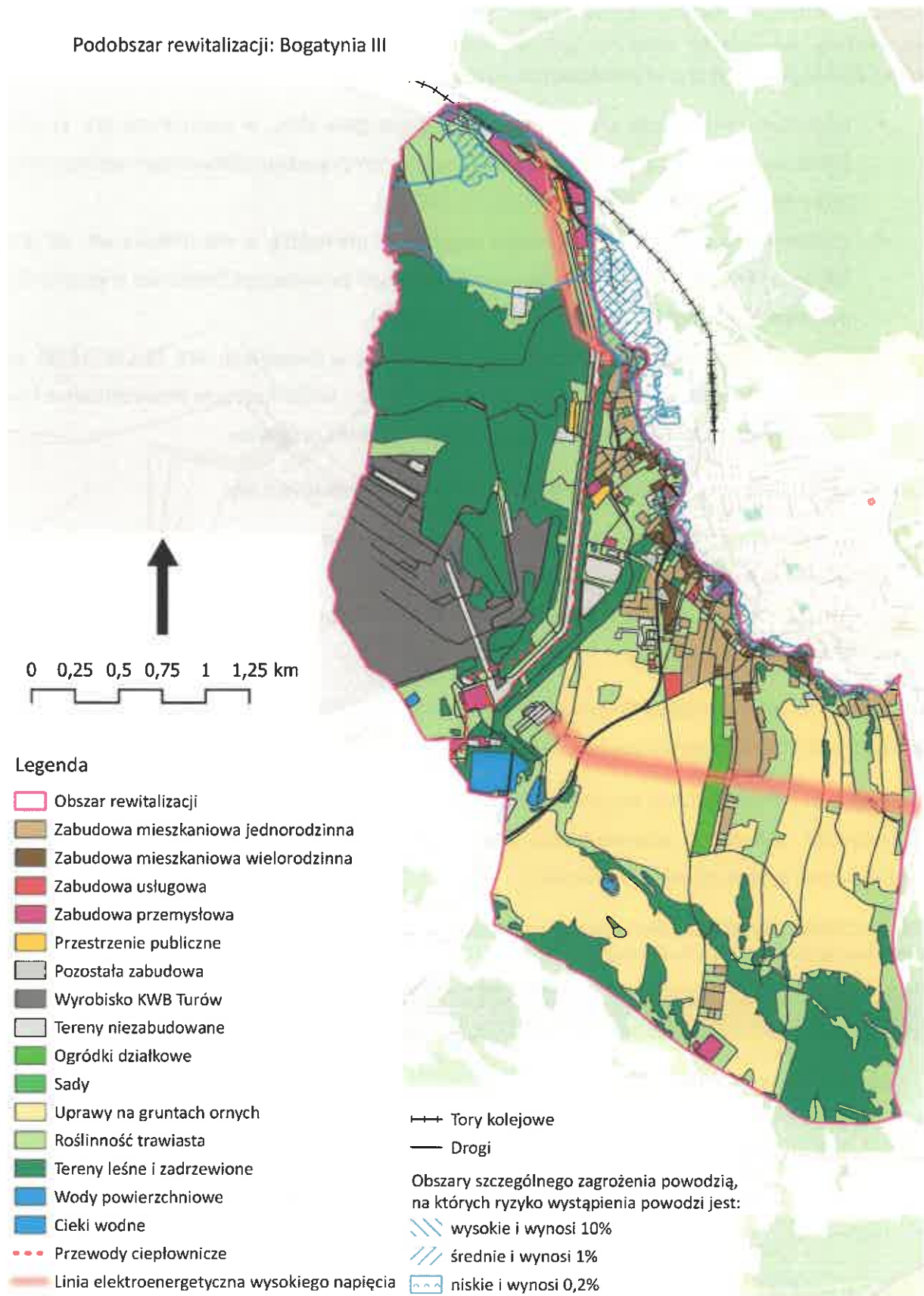
Podobszar rewitalizacji Bogatynia III to jedyny podobszar wyznaczony w granicach administracyjnych miasta Bogatynia. W historii miasta Bogatynia należy wyróżnić kilka etapów kształtowania się struktur przestrzennych, które miały wpływ na dzisiejszy obraz. Bogatynia prawa miejskie uzyskała dopiero po II Wojnie Światowej, kiedy to Dolny Śląsk został przyłączony do Polski. Pierwotnie zaś miejscowość ta była wsią o układzie łańcuchowym, usytuowaną wzdłuż rzeki Miedzianki, sukcesywnie rozwijającą swoją pozycję gospodarczą w oparciu o przebiegające nieopodal szlaki handlowe. Bogatynia zlokalizowana jest w krainie historyczno-geograficznej Górnych Łużyc. W swym współczesnym obliczu zachowała jednak wiele świadectw kultury łużyckiej. Począwszy od XVII wieku w Bogatyni rozwijały się tradycje tkackie, początkowo będąc jedynie chałupniczym zajęciem nieprzynoszącym znaczących dochodów. Rozwijała się również charakterystyczna zabudowa łużycka o konstrukcji zrębowo-słupowej, czyli tzw. domy przysłupowe. Pochodząca z XVII i XVIII w. zabudowa stanowi jedną z najważniejszych współczesnych wizytówek Gminy, będącą jej wyróżnikiem w skali kraju. W mieście zachował się również łańcuchowy charakter struktury przestrzennej, widoczny m.in. w ciągach ulic: Zgorzelecka-Dworska-Daszyńskiego, czy 1 Maja-Kościuszki, skutkujący jednak brakiem wykształconego rynku. W okresie silnego rozkwitu przemysłu włókienniczego w Polsce, w Bogatyni za sprawą Carla Augusta Preibischa otworzono pierwszą fabrykę włókienniczą. W późniejszym okresie powstały jej filie, a dzięki filantropijnej działalności biznesmena zyskiwało również miasto, które zostało zelektryfikowane i zwodociągowane. Przemysł włókienniczy był obecny w Bogatyni do 2002 roku, kiedy swoją działalność zakończyło przedsiębiorstwo funkcjonujące pod nazwą Doltex. Okres ten pozostawił w Bogatyni również pierwsze obiekty i przestrzenie służące realizacji usług społecznych, jak np. hala sportowa przy ul. Sportowej 8. Początek XX wieku przyniósł z kolei rozwój przemysłu ciężkiego na terenie Bogatyni, wówczas bowiem powstała pierwsza odkrywkowa kopalnia węgla brunatnego. Uruchomiono również pierwszą elektrownię, w której budynku obecnie mieści się Bogatyński Ośrodek Kultury. Kolejnym kamieniem milowym w rozwoju Bogatyni było nadanie jej praw miejskich, co miało miejsce w 1945 roku. Na przełomie lat 50. i 60. XX wieku przystąpiono z kolei do budowy Elektrowni Turów, zwiększono również eksploatację złoża węgla w ramach działającej Kopalni Węgla Brunatnego Turów. W latach 70. do Bogatyni włączono sąsiadujące wsie, a obecnie dzielnice miasta: Zatonie oraz Trzciniac, na których terenie działa kopalnia oraz elektrownia. Intensywny rozwój górnictwa przyczynił się do

szeregu zmian w strukturze przestrzenno-funkcjonalnej nie tylko miasta, ale i całej Gminy Bogatynia. Dla Bogatyni przekształcenia te były związane nie tylko z uwarunkowaniami przestrzenno-środowiskowymi, ale również społecznymi, przybyło bowiem wielu nowych mieszkańców, rozwijały się nowe osiedla mieszkaniowe, kształtowały się nowe usługi. Na podobszarze rewitalizacji zabudowa wielorodzinna zlokalizowana jest głównie w ciągach ulic: 1 Maja, Alei Żytawskiej i Kościuszki. Zabudowie mieszkaniowej towarzyszą również nieliczne tereny usługowo-handlowe. Przy ulicy Białogórskiej zlokalizowane jest z kolei nowoczesne osiedle wielorodzinne, powstałe po powodzi z 2010 roku. Zabudowa jednorodzinna miesza się z zabudową wielorodzinną, intensywniej występując w południowo-wschodniej części podobszaru. Zabudowa przemysłowa obecna na tym obszarze powiązana jest z działaniem kopalni oraz elektrowni.

Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego Gminy Bogatynia wskazuje jako jeden z elementów wymagających ochrony historyczny układ urbanistyczny miasta Bogatynia, ukształtowany na bazie wsi łańcuchowej w otoczeniu rzeki Miedzianki. Zwraca również uwagę na charakterystyczną swobodną lub krajobrazową lokalizację zabudowy, w tym zespołów zabudowy typu łużyckiego. Ponadto w studium jako krajobraz kulturowy wskazany został zurbanizowany obszar miasta Bogatynia, obejmujący układ urbanistyczny miasta z jego obszarami zabytkowymi. W ramach ochrony krajobrazu wskazano:

- zachowanie ustalonej w studium struktury przestrzennej i jej zmian i określonych zasad jej kształtowania – z uwzględnieniem w szczególności granic docelowego rozwoju zabudowy (układów osadniczych), ochrony terenów otwartych i kształtowania systemu przyrodniczego gminy,
- zachowanie układów przestrzennych poszczególnych zespołów osadniczych oraz zasad rozplanowania zabudowy i innych elementów, tworzących te układy,
- utrzymanie w poszczególnych miejscowościach dominant (budynków zabytkowych) oraz architektonicznych cech zabudowy, odnoszących się w szczególności do ukształtowania bryły i jej skali oraz dachu i jego pokrycia,
- zachowanie panoram krajobrazowych poszczególnych układów przestrzennych zespołów osadniczych, w zakresie nawarstwiających się elementów układu przestrzennego, zieleni oraz niezabudowanego przedpola widokowego,
- ochronę zieleni oraz realizację jej nowych układów w otoczeniu terenów przewidzianych do zabudowy,
- korygowania obiektów dysharmonijnych w krajobrazie i osłanianie ich zielenią,
- wprowadzania nowych elementów kompozycyjnych wiążących w całość strukturę architektoniczno-krajobrazową i otoczenia zespołów zabudowy,
- wprowadzenia zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Rycina 4 Struktura przestrzenno-funkcjonalna podobszaru rewitalizacji Bogatynia III

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

Niewielka część podobszaru rewitalizacji położona jest na obszarze zagrożenia powodzią. Przez jednostkę analityczną Bogatynia III przepływa rzeka Miedzianka, wzdłuż której położone są obszary, na których możliwe jest wystąpienia powodzi. Zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego podobszar rewitalizacji znajduje się:

- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat),
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat),
- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt. 34) lit. c) Prawa Wodnego, tj. obszarem między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że teren objęty rewitalizacją znajduje się:

- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat),
- poza obszarem, narażonym na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

Na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III nie występują obszarowe formy ochrony przyrody, ani pomniki przyrody ożywionej lub nieożywionej.

Na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III występuje łącznie 278 budynków i obiektów ujętych w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego. Przeważają budynki mieszkalne, zabudowania przemysłowe oraz sakralne.

Tabela 6 Zabytki nieruchome znajdujące się na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego

adres	nr	rodzaj obiektu	rejestr zabytków
układ urbanistyczny - ośrodek historyczny miasta Bogatynia		obszar	A/1816/607/J
1 Maja	1	dom mieszkalny	A/5880
1 Maja	2	dom mieszkalny	
1 Maja	3	dom mieszkalny	1895
1 Maja	4	dom mieszkalny	
1 Maja	5	dom mieszkalny	1896
1 Maja	6	dom mieszkalny	
1 Maja	7	dom mieszkalny	

1 Maja	8	dom mieszkalno-usługowy	A/6003
1 Maja	9	dom mieszkalny	
1 Maja	10	dom mieszkalny	A/5815
1 Maja	11	dom mieszkalny	
1 Maja	12	dom mieszkalny	
1 Maja	15	dom mieszkalny	
1 Maja	16	dom mieszkalny	
1 Maja	17	dom mieszkalny	
1 Maja	18	dom mieszkalny	
1 Maja	19	dom mieszkalny	
1 Maja	21	dom mieszkalny	
1 Maja	21	gospodarczy	
1 Maja	22	gospodarczy	
1 Maja	23	dom mieszkalny	
1 Maja	25	dom mieszkalny	A/5743/1144/J
1 Maja	29	dom mieszkalny	
1 Maja	32	dom mieszkalny	
1 Maja	33	zespół	
1 Maja	33	dom mieszkalny	
1 Maja	33	inne	
1 Maja	33	park	
1 Maja	35	zespół	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	

1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	35	przemysłowy	
1 Maja	37	dom mieszkalny	A/5881
Armii Krajowej	1	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	2	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	3	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	4	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	5	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	11	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	12	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	13	dom mieszkalny	A/5920
Armii Krajowej	14	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	15	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	16	publiczne	
Armii Krajowej	20	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	22-24	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	23	dom mieszkalny	
Armii Krajowej	26	dom mieszkalny	
Białogórska	2	plebania	A/6002
Białogórska	10	dom mieszkalny	
Białogórska	2	kościół	1891
Białogórska		mur	
Bohaterów Warszawy pl.	1	dom mieszkalny	
Bohaterów Warszawy pl.	2	dom mieszkalny	
Bohaterów Warszawy pl.	3	publiczne	1892
Bohaterów Warszawy pl.	4	dom mieszkalny	A/6021
Dobra	1	dom mieszkalny	
Dobra	5	dom mieszkalny	
Dobra	10	dom mieszkalny	
Dobra	10a-b	dom mieszkalny	
Fieldorfa – Nila gen.	3	dom mieszkalny	
Fieldorfa – Nila gen.	5	dom mieszkalny	
Fieldorfa – Nila gen.	13	dom mieszkalny	
Górna	1	dom mieszkalny	
Górna	2	dom mieszkalny	

Górna	3	dom mieszkalny	
Górna	8	dom mieszkalny	
Górna	10	dom mieszkalny	
Górna	10	dom mieszkalny	
Górna	10	gospodarczy	
Górna	11	dom mieszkalny	
Górna	17	dom mieszkalny	
Górna	18	dom mieszkalny	
Górna	20	dom mieszkalny	
Górna	21	dom mieszkalny	
Górna	21	gospodarczy	
Górna	22	dom mieszkalny	
Górna	22	gospodarczy	
Hallera gen.	1	dom mieszkalny	
Hallera gen.	2	dom mieszkalny	
Hallera gen.	3	dom mieszkalny	
Kilińskiego	1	młyn	
Kilińskiego	2	dom mieszkalny	
Kilińskiego	6	dom mieszkalny	
Kilińskiego	17	zespół	
Kilińskiego	17	przemysłowy	
Kilińskiego	17	przemysłowy	
Kilińskiego	17	przemysłowy	
Kilińskiego	20	dom mieszkalny	
Kilińskiego	22	dom mieszkalny	
Kochanowskiego	1	dom mieszkalny	
Kochanowskiego	2	dom mieszkalny	
Kochanowskiego	3	dom mieszkalny	A/6001
Kochanowskiego	4	dom mieszkalny	
Kochanowskiego	6	dom mieszkalny	
Kochanowskiego	7	dom mieszkalny	
Kochanowskiego	8	dom mieszkalny	
Kochanowskiego	9	dom mieszkalny	
Kochanowskiego	10	dom mieszkalny	
Kochanowskiego	15	dom mieszkalny	
Kościuszki	1	dom mieszkalny	1893

Kościuszki	2	dom mieszkalny	1894
Kościuszki	5	dom mieszkalny	
Kościuszki	5	dom mieszkalny	
Kościuszki	6	dom mieszkalny	
Kościuszki	7	dom mieszkalny	
Kościuszki	8	dom mieszkalny	
Kościuszki	10	dom mieszkalny	
Kościuszki	14	dom mieszkalny	
Kościuszki	18	dom mieszkalny	
Kościuszki	22	przemysłowy	
Kościuszki	24	dom mieszkalny	
Kościuszki	25	dom mieszkalny	
Kościuszki	26	dom mieszkalny	
Krakowska	8-10-12	dom mieszkalny	
Krakowska	9	dom mieszkalny	
Krótką	2	dom mieszkalny	
Krótką	3	dom mieszkalny	
Krótką	11	dom mieszkalny	
Krótką	10-12	dom mieszkalny	
Krótką	13	dom mieszkalny	
Krzywa	1	dom mieszkalny	
Krzywa	9	dom mieszkalny	
Krzywa	13	dom mieszkalny	A/1076
Krzywa	14	dom mieszkalny	
Krzywa	15	dom mieszkalny	
Krzywa	18	dom mieszkalny	
Krzywa	19	dom mieszkalny	
Listopadowa	2	dom mieszkalny	
Listopadowa	5	dom mieszkalny	
Listopadowa	12	dom mieszkalny	
Listopadowa	13	dom mieszkalny	
Listopadowa	14	dom mieszkalny	
Listopadowa	15	dom mieszkalny	A/4883
Listopadowa	16	dom mieszkalny	
Listopadowa	26	dom mieszkalny	
Listopadowa	32	dom mieszkalny	
Opolowska	7	dom mieszkalny	
Opolowska	8	dom mieszkalny	
Opolowska	10-12	dom mieszkalny	
Puszkina	3	dom mieszkalny	
Puszkina	9	dom mieszkalny	
Puszkina	12	dom mieszkalny	
Roweckiego – Grota	9-11	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	4	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	7	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	9	dom mieszkalny	

Skłodowskiej	10	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	11	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	13	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	18	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	18	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	20	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	20	gospodarczy	
Skłodowskiej	26	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	28	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	30	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	32	dom mieszkalny	
Skłodowskiej	32	gospodarczy	
Skłodowskiej	34	dom mieszkalny	
Skłodowskiej		zespół	A/6033
Skłodowskiej		cmentarz	A/6033
Skłodowskiej		publiczne	A/6033
Skłodowskiej		mur	A/6033
Skłodowskiej		kaplica	A/6033
Skłodowskiej		kaplica	A/6033
Skłodowskiej		kaplica	
Skłodowskiej		kaplica	
Skłodowskiej	40	dom mieszkalny	
Słowackiego	9	dom mieszkalny	
Słowackiego	9	gospodarczy	
Słowackiego	9	gospodarczy	
Słowackiego	14	dom mieszkalny	
Słowackiego	14	gospodarczy	
Spółdzielcza	1	dom mieszkalny	
Spółdzielcza	4	dom mieszkalny	
Spółdzielcza	5	dom mieszkalny	
Spółdzielcza	6	dom mieszkalny	
Spółdzielcza	7	dom mieszkalny	
Spółdzielcza	8	dom mieszkalny	
Spółdzielcza	9	dom mieszkalny	
Spółdzielcza	10	dom mieszkalny	
Spółdzielcza	16	dom mieszkalny	
Spółdzielcza	20	dom mieszkalny	
Spółdzielcza	22	dom mieszkalny	

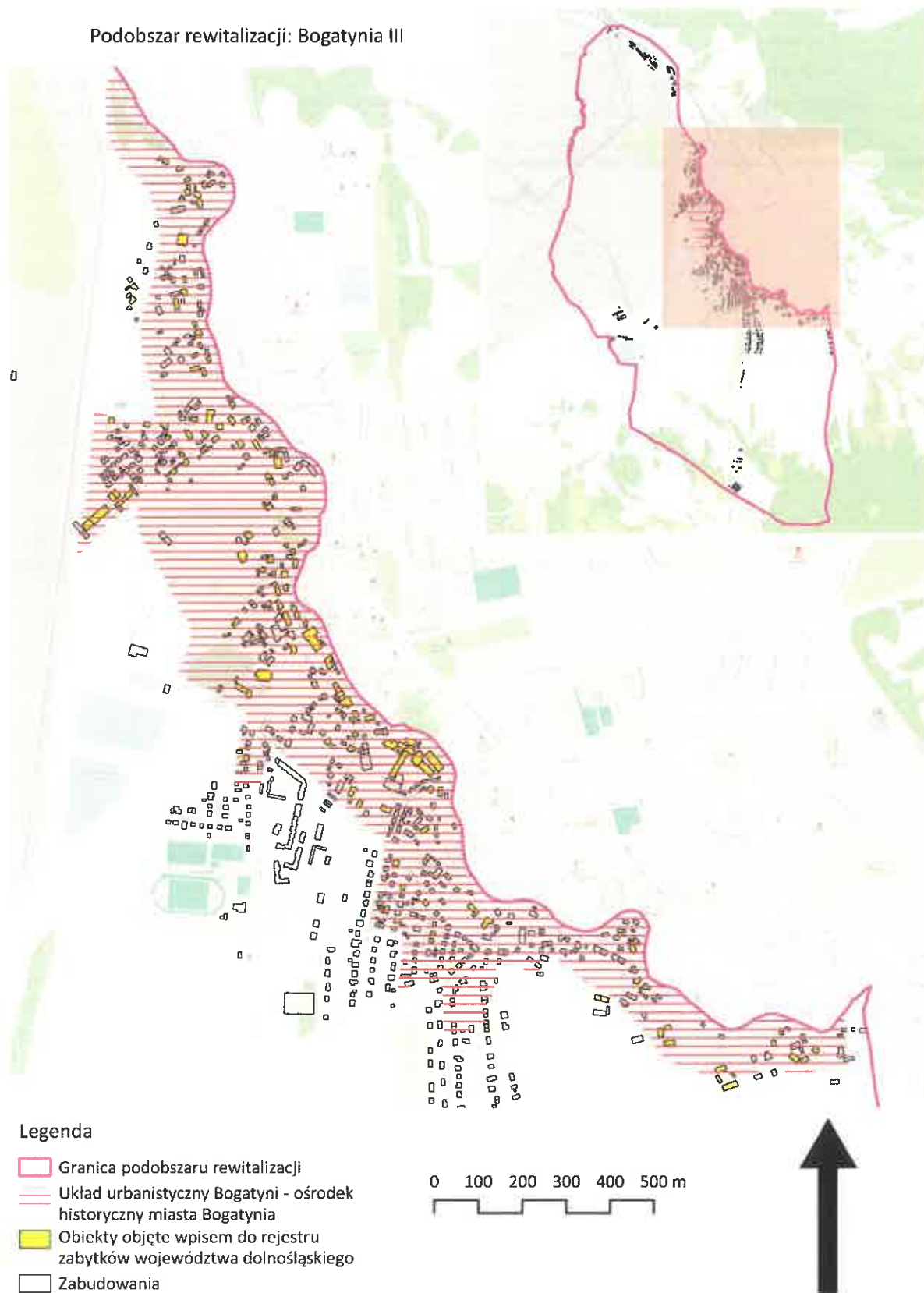
Strumykowa	1	dom mieszkalny	
Strumykowa	3	dom mieszkalny	
Śmiała	1	dom mieszkalny	
Śmiała	2	dom mieszkalny	
Śmiała	3	dom mieszkalny	
Śmiała	5	dom mieszkalny	
Śmiała	7	dom mieszkalny	
Turowska	4	dom mieszkalny	
Turowska	5	dom mieszkalny	
Turowska	7	dom mieszkalny	
Turowska	7	gospodarczy	
Turowska	11	dom mieszkalny	
Turowska	14	dom mieszkalny	
Turowska	15	dom mieszkalny	
Turowska	16	dom mieszkalny	
Turowska	17	dom mieszkalny	
Turowska	20	dom mieszkalny	
Turowska	22	dom mieszkalny	
Turowska	29	dom mieszkalny	
Turowska	30	dom mieszkalny	
Turowska	31	dom mieszkalny	
Turowska	39	dom mieszkalny	
Turowska	39	gospodarczy	
Turowska	40	dom mieszkalny	
Turowska	43	dom mieszkalny	
Turowska	44	dom mieszkalny	
Turowska	45	dom mieszkalny	
Turowska	46	dom mieszkalny	
Turowska	47	dom mieszkalny	
Turowska	48	dom mieszkalny	
Turowska	51	dom mieszkalny	
Turowska	52	dom mieszkalny	
Turowska	53	dom mieszkalny	
Turowska	56	dom mieszkalny	
Turowska	56	gospodarczy	
Turowska	56	gospodarczy	
Turowska	60	dom mieszkalny	1897
Turowska	63	zespól	
Turowska	63	przemysłowy	
Turowska	63	przemysłowy	
Turowska	64	dom mieszkalny	
Turowska	67	dom mieszkalny	

Turowska	70	dom mieszkalny	
Turowska	71	dom mieszkalny	
Turowska	73	dom mieszkalny	
Turowska	75	dom mieszkalny	
Turowska	77	dom mieszkalny	
Wyspiańskiego	3	dom mieszkalny	
Wyspiańskiego	9	dom mieszkalny	

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa dolnośląskiego.

Rycina 5 Mapa istniejących zabytków nieruchomych znajdujących się na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa dolnośląskiego

Sieniawka

Podobszar rewitalizacji Sieniawka położony jest w południowo-zachodniej części Gminy Bogatynia, na prawym brzegu Nysy Łużyckiej. We wschodniej części podobszaru rozciąga się wyrobisko Kopalni Węgla Brunatnego Turów, wraz ze strefą buforową zajmowaną przez tereny zadrzewione i roślinność trawiastą. Wszelkie zabudowania zlokalizowane są na zachód od drogi wojewódzkiej nr 332, lokując się w ciągu drogi wojewódzkiej nr 352. Jednostka analityczna Sieniawka to trzecia najliczniej zaludniona jednostka na obszarach wiejskich Gminy Bogatynia, zamieszkiwana przez 846 mieszkańców. Sieniawka ze względu na swoje położenie geograficzne przy granicy z Republiką Federalną Niemiec jest predestynowana do rozwoju sfery gospodarczej, w oparciu o pełnione funkcje usługowe i lokalizację przemysłu. W Sieniawce funkcjonuje przejście graniczne drogowo-osobowe i towarowe Sieniawka – Żytawa (niem. Zittau). Stąd też na podobszarze rewitalizacji obserwuje się stosunkowo duży udział terenów usługowych i przemysłowych. Przestrzenią publiczną jest z kolei targowisko, na którym odbywa się handel o charakterze ponadnarodowym, skupiając również sprzedawców z Niemiec czy Czech.

Znaczna część zabudowań podobszaru rewitalizacji położona jest na obszarze zagrożenia powodzią. Wzdłuż granicy jednostki analitycznej Sieniawka przepływa rzeka Nysa Łużycka, wzdłuż której położone są obszary, na których możliwe jest wystąpienia powodzi. W granicach podobszaru rewitalizacji Sieniawka znajduje się międzywale rzeki Nysy Łużyckiej oraz wał przeciwpowodziowy, dla którego zastosowanie mają przepisy odrębne, w tym zakazy określone w art. 176 ust. 1 Prawa wodnego. Wał przeciwpowodziowy przebiega od wysokości ronda. Zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego podobszar rewitalizacji znajduje się:

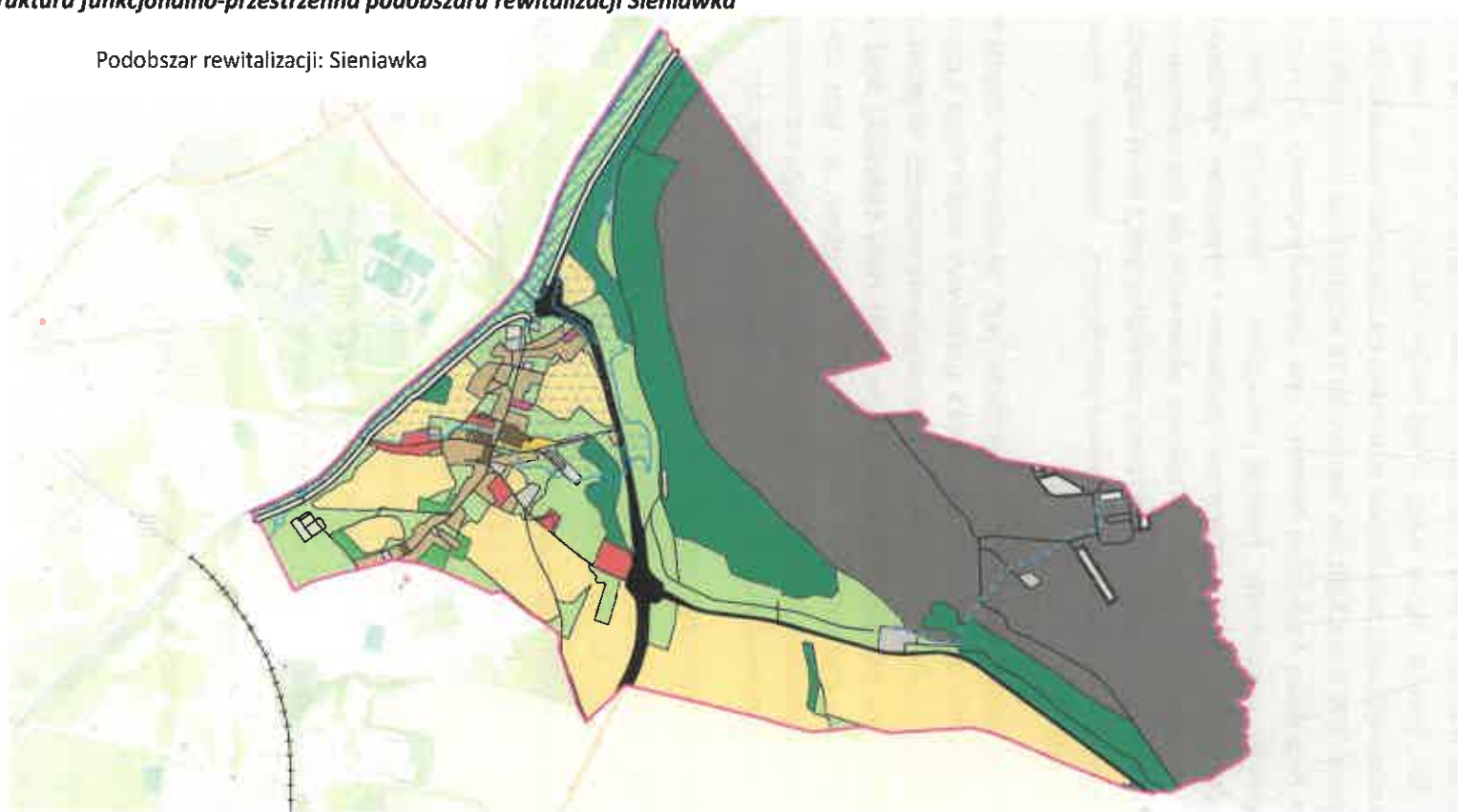
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat),
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat),
- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt. 34) lit. c) Prawa Wodnego, tj. obszarem między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że teren objęty rewitalizacją znajduje się:

- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat),
- częściowo na obszarze narażonym na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

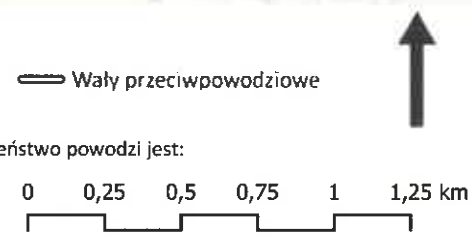
Rycina 6 Struktura funkcjonalno-przestrzenna podobszaru rewitalizacji Sieniawka

Podobszar rewitalizacji: Sieniawka

Legenda

Granica podobszaru rewitalizacji	Tereny niezabudowane	Drogi	Wały przeciwpowodziowe
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	Wyrobisko KWB Turów	Przewody wodociągowe	
Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	Uprawy na gruntach ornych	Obszary, na których prawdopodobieństwo powodzi jest:	
Zabudowa usługowa	Sady	wysokie i wynosi 10%	
Zabudowa przemysłowa	Roślinność trawiasta	średnie i wynosi 1%	
Przestrzenie publiczne	Tereny leśne i zadrzewione	niskie i wynosi 0,2%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

OP-0053-1.04-2025

Na podobszarze rewitalizacji Sieniawka nie występują obszarowe formy ochrony przyrody, ani pomniki przyrody ożywionej lub nieożywionej.

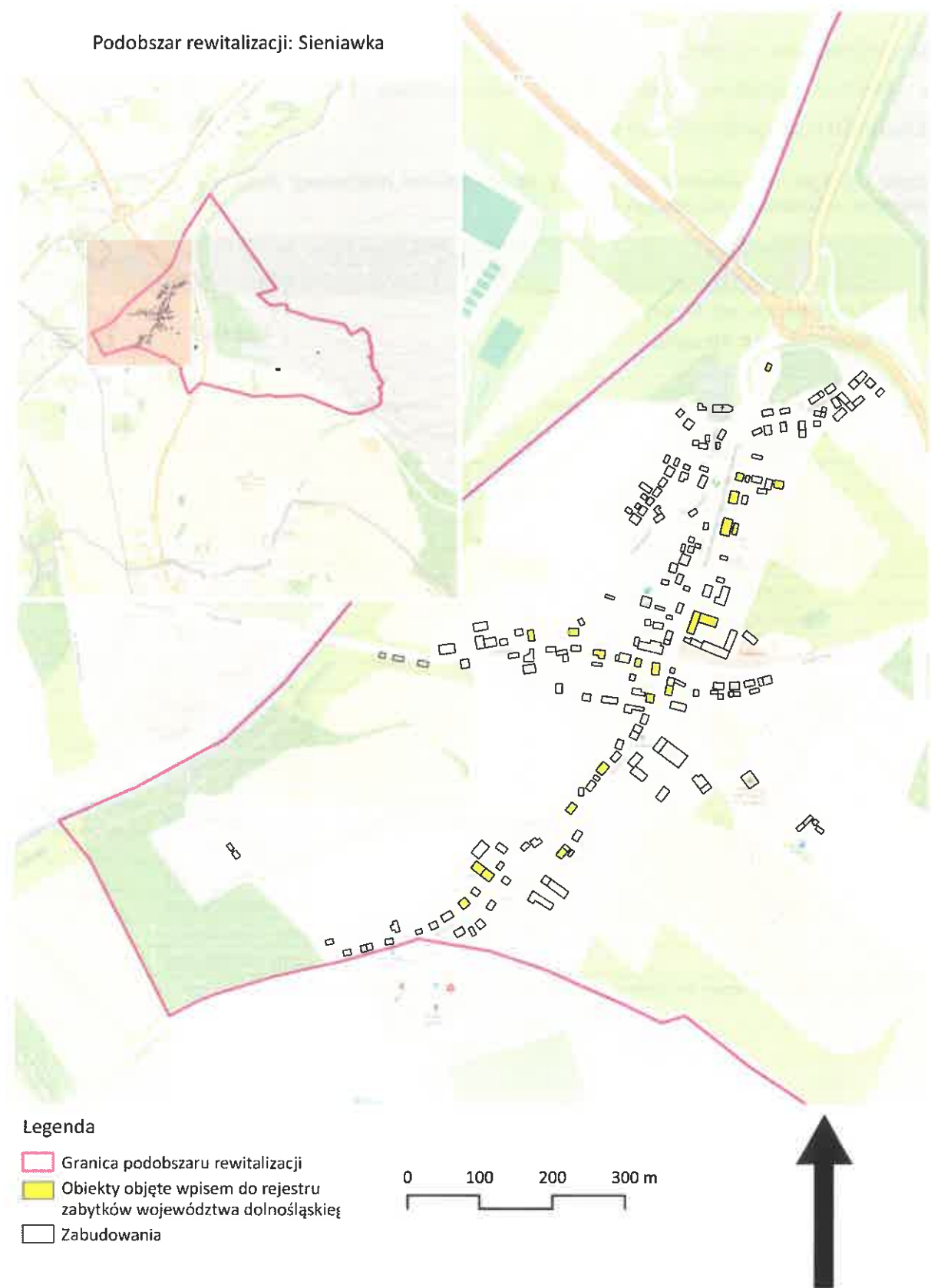
Na podobszarze rewitalizacji Sieniawka występują łącznie 22 budynki i obiekty ujęte w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego. Przeważają budynki mieszkalne, zabudowania gospodarcze oraz sakralne.

Tabela 7 Zabytki nieruchome znajdujące się na podobszarze rewitalizacji Sieniawka wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego

adres	nr	rodzaj obiektu
kościół ewangelicki, ob. filialny pw. Niepokalanego Poczęcia		kościół
		mur
Kolejowa		publiczne
Kolejowa	1	dom mieszkalny
Kolejowa	4	dom mieszkalny
Kolejowa	5	dom mieszkalny
Kolejowa	6	dom mieszkalny
Rolnicza	1	dom mieszkalny
Popieluszki		szkoła
Popieluszki	2	dom mieszkalny
Popieluszki	2	gospodarczy
Popieluszki	2	gospodarczy
Popieluszki	8	dom mieszkalny
Popieluszki	10	dom mieszkalny
Popieluszki	14	dom mieszkalny
Popieluszki	17	dom mieszkalny
Popieluszki	22	dom mieszkalny
Rolnicza	2	dom mieszkalny
Rolnicza	4	dom mieszkalny
Rolnicza	11	dom mieszkalny
Rolnicza	16	dom mieszkalny
Rolnicza	22	dom mieszkalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa dolnośląskiego.

Rycina 7 Mapa istniejących zabytków nieruchomości znajdujących się na podobszarze rewitalizacji Sieniawka wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa dolnośląskiego.

Posada

Posada to niewielka wieś w północno-zachodniej części Gminy Bogatynia, zamieszkiwana przez 239 mieszkańców. Na obszarze wsi występują głównie zabudowania mieszkaniowe jednorodzinne, tworzące ulicowy typ genetyczny. Wieś boryka się ze znacznymi ograniczeniami w zakresie dostępności komunikacyjnej, bowiem jak wspomniano prowadzi do niej jedna droga, a same zabudowania mieszkalne znajdują się w obniżeniu terenu. Podczas ulewnych deszczy, intensywnych opadów śniegu lub przymrozków, wyjazd jest ograniczony. Przez zachodnią część Posady przebiega nieczynna linia kolejowa nr 290, na której w ramach prac prowadzonych przez Polskie Koleje Państwowe SA w porozumieniu z samorządem województwa dolnośląskiego i samorządami gminnymi ruch ma zostać wznowiony.

Posada stanowi wieś o charakterze rolniczym, dlatego też w strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne. Zachodnia część podobszaru rewitalizacji (na zachód od linii kolejowej) objęta jest z kolei obszarowymi formami ochrony przyrody: specjalnym obszarem ochrony siedlisk NATURA2000 oraz rezerwatem przyrody Grądy koło Posady. Rezerwat pozostaje niedostępny dla odwiedzających, ze względu na brak występowania szlaków pieszych czy rowerowych. Pozostaje on pod zarządem Lasów Państwowych. Zachodnia granica podobszaru położona jest wzdłuż Nysy Łużyckiej, która stanowi ponadto granicę państwową, między Posadą a niemieckim Marienthal. Problemy komunikacyjne potęgowane są jednak przez brak przeprawy mostowej występującej między polsko-niemiecką granicą na Nysie Łużyckiej w pobliżu Posady.

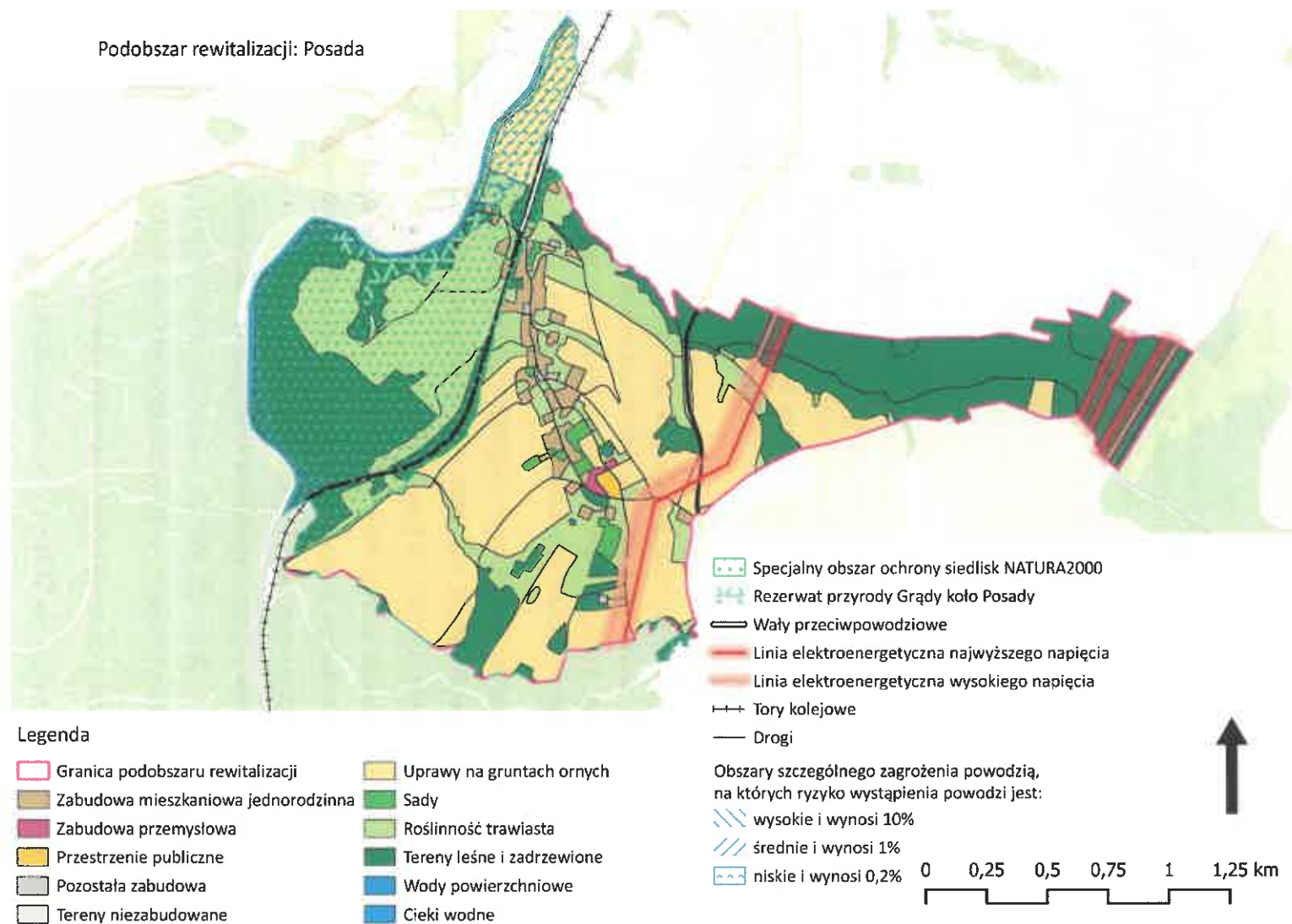
Niewielka część podobszaru rewitalizacji położona jest na obszarze zagrożenia powodzią. Wzdłuż granicy jednostki analitycznej Posada przepływa rzeka Nysa Łużycka, wzdłuż której położone są obszary, na których możliwe jest wystąpienia powodzi. Zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego podobszar rewitalizacji znajduje się:

- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat),
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat),
- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt. 34) lit. c) Prawa Wodnego, tj. obszarem między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że teren objęty rewitalizacją znajduje się:

- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat),
- poza obszarem narażonym na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

Rycina 8 Struktura przestrzenno-funkcjonalna podobszaru rewitalizacji Posada

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

Na podobszarze rewitalizacji Posada występuje łącznie 59 budynków i obiektów ujętych w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego. Przeważają budynki mieszkalne, gospodarcze i pełniące niegdyś funkcje użyteczności publicznej.

Tabela 8 Zabytki nieruchomości znajdujące się na podobszarze rewitalizacji Posada wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego

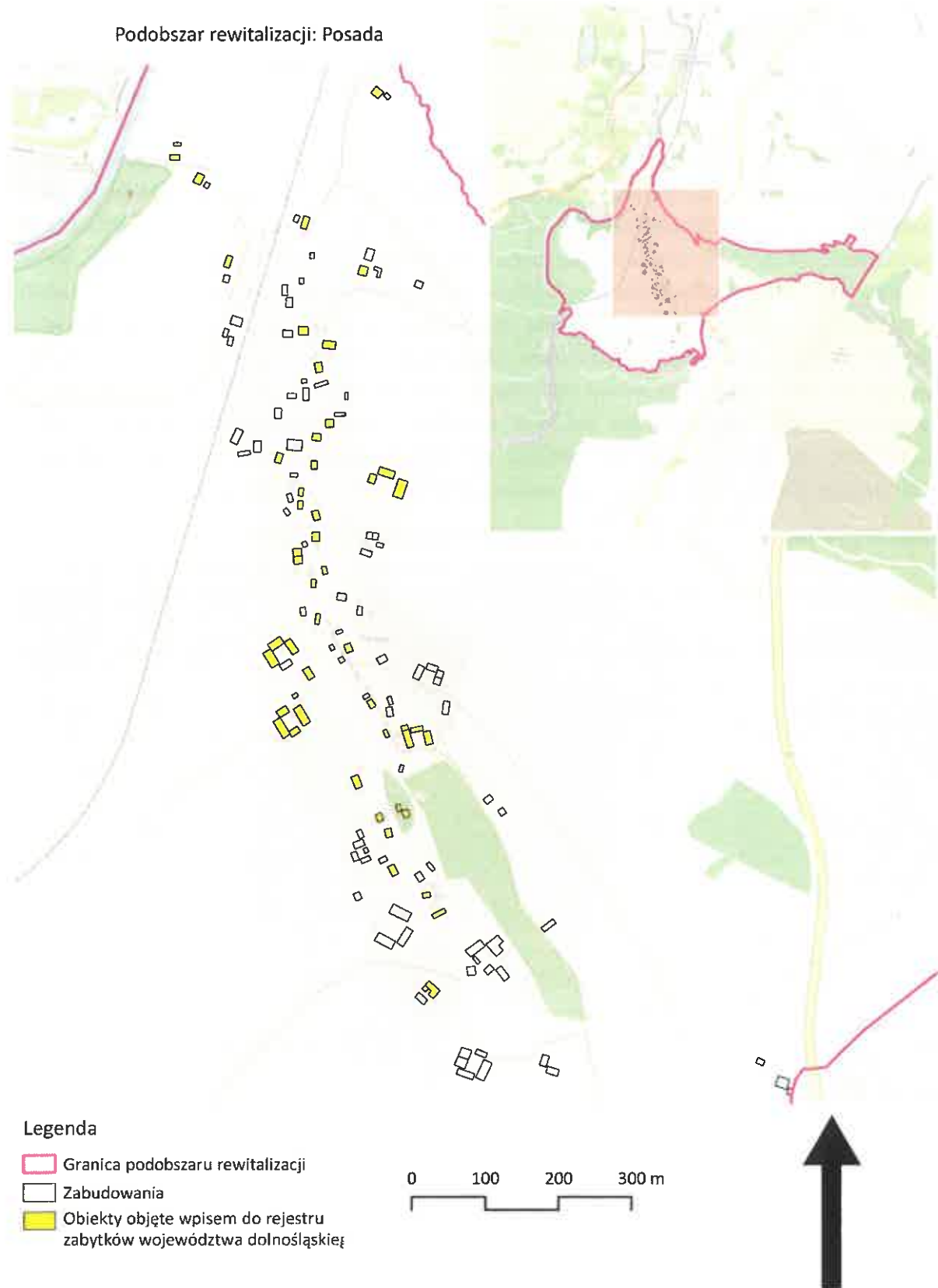
obiekt	nr	rodzaj obiektu
budynek d. kaplicy ze szkołą ewangelicką	dz. 47 AM-1	kaplica
klub rolnika		publiczne
remiza strażacka		remiza strażacka
stacja kolejowa		stacja kolejowa
dom mieszkalny	6	dom mieszkalny
budynek mieszkalno - gospodarczy	6	dom mieszkalny
budynek gospodarczy	6	gospodarczy
stodoła	6	gospodarczy
dom mieszkalny	9	dom mieszkalny
dom mieszkalny	10	dom mieszkalny
dom mieszkalny	14	dom mieszkalny
stodoła	14	gospodarczy
budynek mieszkalno - gospodarczy	15	dom mieszkalny
dom mieszkalny	16	dom mieszkalny
dom mieszkalny	17	dom mieszkalny
dom mieszkalny	19	dom mieszkalny
dom mieszkalny	20	dom mieszkalny
dom mieszkalny	21	dom mieszkalny
budynek gospodarczy I	23	gospodarczy
budynek gospodarczy II	23	gospodarczy
budynek gospodarczy III	23	gospodarczy
dom mieszkalny	23	dom mieszkalny
dom mieszkalny	25	dom mieszkalny
dom mieszkalny	26	dom mieszkalny
budynek mieszkalno - gospodarczy	27	dom mieszkalny
stodoła I	27	gospodarczy
stodoła II	27	gospodarczy
dom mieszkalny	29	dom mieszkalny
dom mieszkalny	32	dom mieszkalny
budynek mieszkalno - gospodarczy	34	dom mieszkalny
budynek mieszkalno - gospodarczy	35	dom mieszkalny
budynek mieszkalno - gospodarczy	36	dom mieszkalny
budynek gospodarczy	37	gospodarczy
budynek mieszkalno - gospodarczy	39	dom mieszkalny

stodoła I	39	gospodarczy
stodoła II	39	gospodarczy
dom mieszkalny	40	dom mieszkalny
budynek gospodarczy I	40	gospodarczy
budynek gospodarczy II	40	gospodarczy
dom mieszkalny	43	dom mieszkalny
dom mieszkalny	44	dom mieszkalny
dom mieszkalny	46	dom mieszkalny
dom mieszkalny	47	dom mieszkalny
dom mieszkalny	48	dom mieszkalny
dom mieszkalny	50	dom mieszkalny
dom mieszkalny	51	dom mieszkalny
dom mieszkalny	52	dom mieszkalny
stodoła I	52	gospodarczy
stodoła II	52	gospodarczy
dom mieszkalny	54	dom mieszkalny
dom mieszkalny	60	dom mieszkalny
dom mieszkalny	64	dom mieszkalny
dom mieszkalny	66	dom mieszkalny
dom mieszkalny	67	dom mieszkalny
dom mieszkalny	69	dom mieszkalny
dom mieszkalny		dom mieszkalny
bar		publiczne
budynek gospodarczy		gospodarczy
dom mieszkalny		dom mieszkalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa dolnośląskiego.

Rycina 9 Mapa istniejących zabytków nieruchomych znajdujących się na podobszarze rewitalizacji Posada wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego

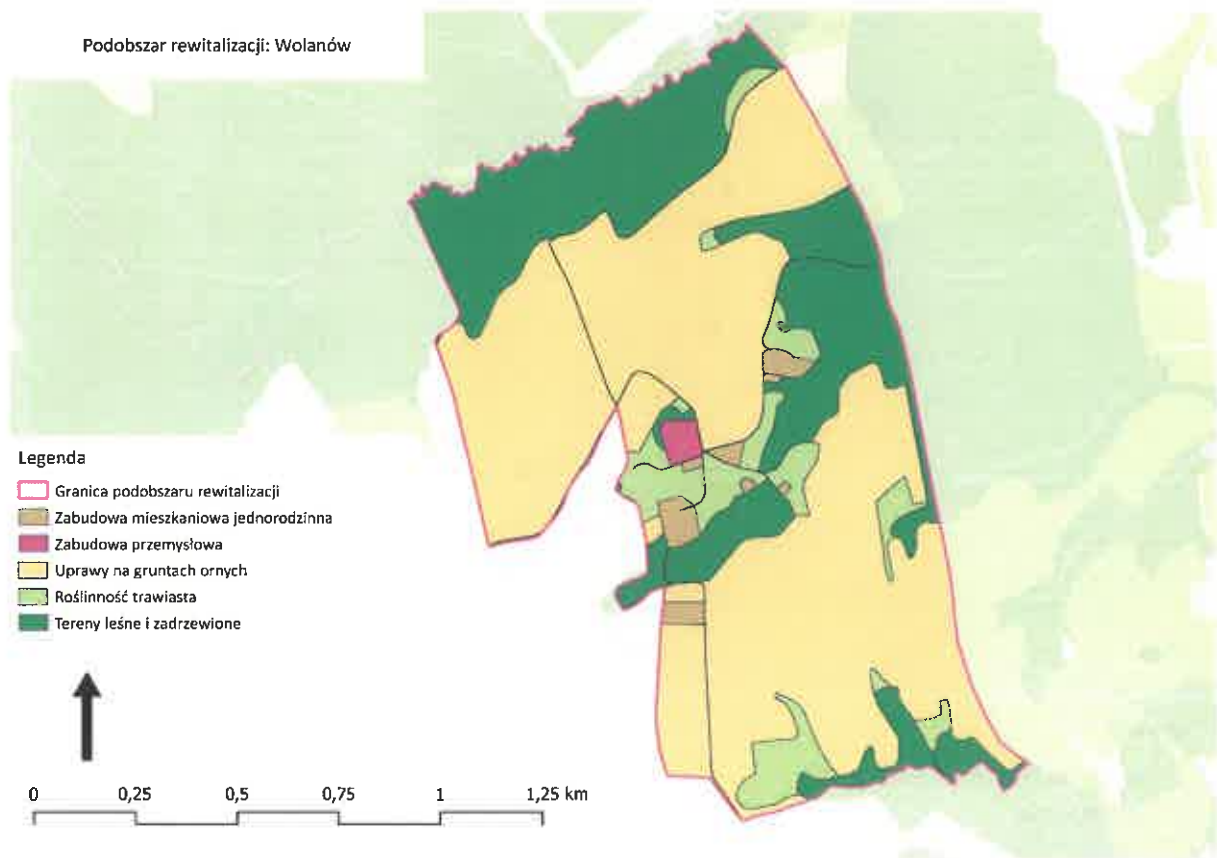

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa dolnośląskiego.

Wolanów

Wolanów to osada położona w północno-wschodniej części Gminy Bogatynia, przy granicy państwowej z Czechami. Jest to niewielka jednostka wiejska zamieszkiwana jedynie przez 27 mieszkańców. Miejscowość od początku miała charakter rolniczy, tworząc do ok. połowy XIX w. jeden majątek wraz z sąsiednim Wyszkiem. W tym okresie w Wolanowie funkcjonowała również cegielnia. Po zakończeniu II Wojny Światowej i włączeniu miejscowości w granice Polski, w Wolanowie otwarto filię Państwowego Gospodarstwa Rolnego. Wówczas produkcja rolna prowadzona na tym obszarze uległa intensyfikacji. Przez pewien czas w folwarku prowadzono również hodowlę żubroni. Lata 80. XX w. przyniosły z kolei masowe wyludnienie miejscowości, w związku z pierwotnymi planami lokalizacji elektrowni na terenie osady. Mimo, iż finalnie odstąpiono od tych planów, w Wolanowie pozostała garstka mieszkańców. Obecnie na strukturę funkcjonalno-przestrzenną Wolanowa składają się głównie zabudowania mieszkalno-gospodarcze o zabytkowym charakterze. Nienaruszona pozostała również folwarczna struktura przestrzenna zabudowy, posiadająca w założeniu urbanistycznym wewnętrzny plac. Występująca na tym obszarze zabudowa przemysłowa to z kolei pozostałości po dawnej cegielni, obecnie stanowiące głęboko zdegradowane nieużytki. W strukturze użytkowania gruntów przeważają grunty orne, łąki i tereny leśne.

Rycina 10 Struktura przestrzenno-funkcjonalna podobszaru rewitalizacji Wolanów

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

Podobszar rewitalizacji Wolanów nie jest położony na terenach szczególnie zagrożonych powodzią. Na jego obszarze nie występują również powierzchniowe formy ochrony przyrody, ani pomniki przyrody ożywionej czy nieożywionej.

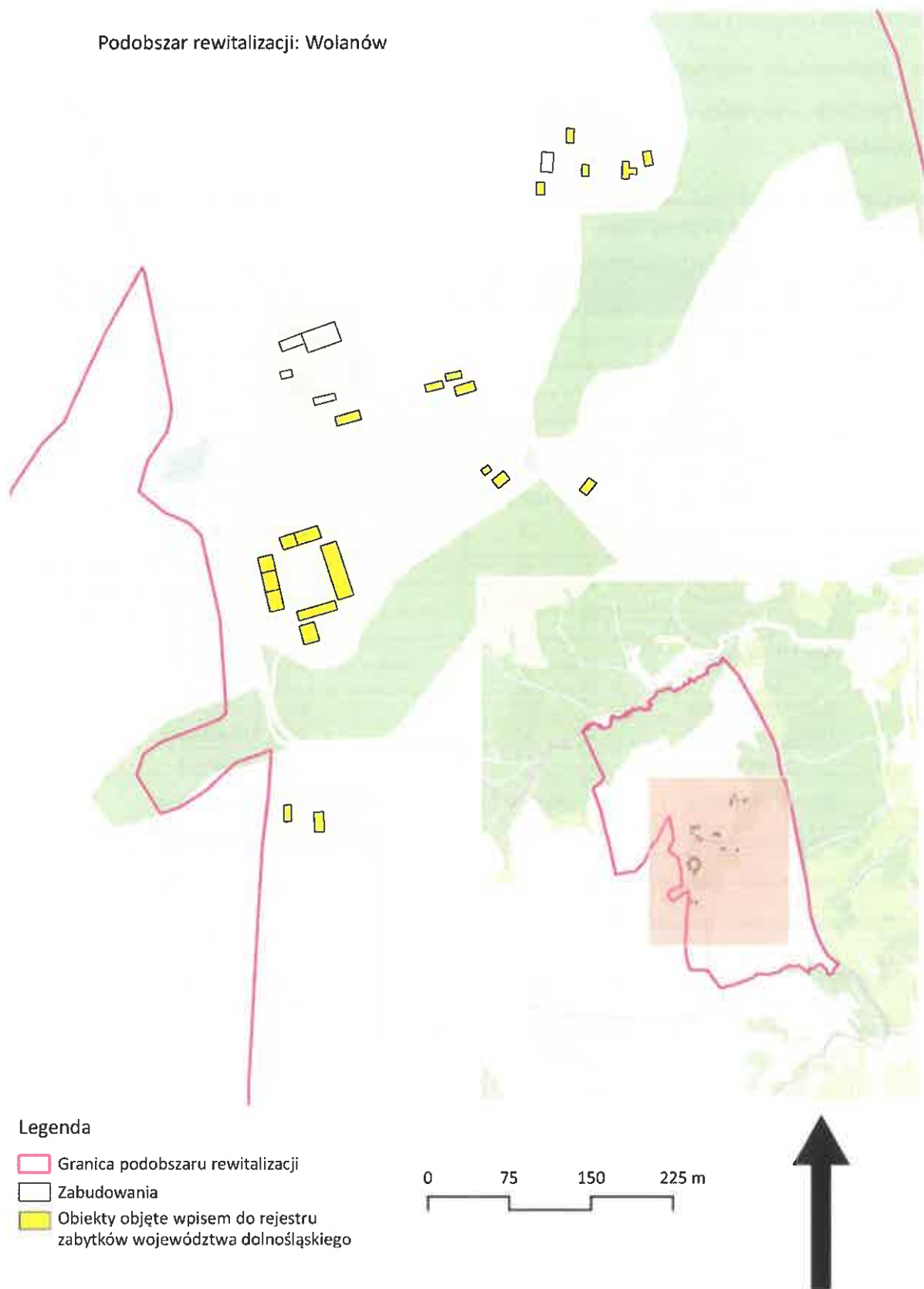
Na podobszarze rewitalizacji Wolanów występują łącznie 22 budynki i obiekty ujęte w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego. Są to budynki mieszkalne oraz gospodarcze.

Tabela 9 Zabytki nieruchome znajdujące się na podobszarze rewitalizacji Wolanów wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego

obiekt	nr	rodzaj obiektu
dom mieszkalny	1	dom mieszkalny
stodoła	1	gospodarczy
dom mieszkalny	2	dom mieszkalny
budynek gospodarczy I	2	gospodarczy
budynek gospodarczy I	2	gospodarczy
stodoła I	2	gospodarczy
stodoła II	2	gospodarczy
budynek mieszkalno - gospodarczy	3	dom mieszkalny
stodoła	3	gospodarczy
dom mieszkalny	4	dom mieszkalny
budynek gospodarczy	5	gospodarczy
dom mieszkalny	5	dom mieszkalny
stodoła	5	gospodarczy
dom mieszkalny	11	dom mieszkalny
dom mieszkalny	17	dom mieszkalny
stodoła	17	gospodarczy
dom mieszkalny	przy nr 17	dom mieszkalny
dom mieszkalny	18	dom mieszkalny
budynek mieszkalno - gospodarczy I	19	dom mieszkalny
budynek mieszkalno - gospodarczy II	19	dom mieszkalny
budynek gospodarczy	22	gospodarczy
dom mieszkalny	22	dom mieszkalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa dolnośląskiego.

Rycina 11 Mapa istniejących zabytków nieruchomych znajdujących się na podobszarze rewitalizacji Wolanów wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa dolnośląskiego.

3.3. PRZYCZYNY DEGRADACJI OBSZARU

3.3.1. Sfera społeczna

Wyznaczone podobszary rewitalizacji cechują się szczególnym nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Analiza wskaźnikowa przeprowadzona celem delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji wykazała szczególne problemy w zakresie: ubóstwa, przestępczości, udziału osób ze szczególnymi potrzebami w strukturze społecznej czy wreszcie poziomu uczestnictwa w życiu publicznym.

W poniższej tabeli przedstawiono porównanie analizowanych wskaźników dotyczących sfery społecznej pomiędzy obszarem rewitalizacji (w ujęciu średniej dla 4 podobszarów), a średnią gminną.

Tabela 10 Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Bogatynia

Wskaźnik	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy
Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	2,58	2,79
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	9%	15%
Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	0,2%	0,7%
Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	19%	24%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców	1%	1%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	13%	22%
Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	4,45%	3,23%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców	2,78%	1,39%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	65%	41%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców	0,13%	0,25%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	3%	8%
Liczba uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów	5,5	3,3

Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej	3 755,59 zł	3 292,78 zł
Kwota zasiłków wypłaconych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	11 688,99 zł	7 085,61 zł
Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej	3 099,99 zł	2 184,67 zł
Liczba osób objętych procedurą "Niebieskiej Karty" w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,28	0,32
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców	0,69%	0,55%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	14%	18%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców	1,48%	0,51%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	38%	15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia.

Bezrobocie jest zjawiskiem nie tylko gospodarczym, ale również społecznym, które może rodzić poważne problemy, zwłaszcza w przypadku jego długotrwałego, wysokiego natężenia. Niekorzystne tło, utrwalające bezrobocie w gospodarce determinuje pojawienie się bezrobocia długookresowego (trwającego ponad rok), a wydłużający się okres poszukiwania zatrudnienia wywołuje straty nie tylko gospodarcze, ale również indywidualne i społeczne.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu w 2020 roku na obszarze rewitalizacji zamieszkiwały 83 osoby bezrobotne, co stanowiło niespełna 25% wszystkich osób pozostających bez zatrudnienia w Gminie Bogatynia. W ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkujących na obszarze rewitalizacji, 19% dysponuje jedynie wykształceniem podstawowym (19 osób), a 9% jest długotrwanie bezrobotna (12 osób). W tym zakresie szczególnie negatywnie odznaczają się podobszary rewitalizacji Bogatynia III oraz Sieniawka, które skupiają ponad 90% wszystkich osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarze rewitalizacji oraz wszystkie osoby długotrwanie bezrobotne. Bezrobocie długotrwałe wiąże się nie tylko z niskim statusem materialnym osób bezrobotnych, ale wpływa również na ich obraz społeczny, często prowadząc do wykluczenia społecznego.

Długotrwałe bezrobocie, podobnie jak posiadanie jedynie podstawowego wykształcenia wpływa negatywnie na sytuację danej osoby na rynku pracy, tworząc nieatrakcyjny profil potencjalnego pracownika dla pracodawcy. Brak odpowiednich kwalifikacji stanowi znaczny problem w procesie poszukiwania zatrudnienia, istotnym pozostaje jednak również pojawiający się z czasem brak chęci do podjęcia pracy lub pozyskiwanie dochodów ze źródeł

nieopodatkowanych. Ze względu na położenie geograficzne Bogatyni, rynek pracy rozpatrywać należy z uwzględnieniem możliwości znalezienia zatrudnienia na terenie Niemiec czy Czech, co znacząco wpływa na ogólny, stosunkowo niski poziom bezrobocia w Gminie, wynoszący ok. 1,5%. Niemniej, co wskazywali również uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych, istotnym problemem pozostaje bezrobocie frykcyjne. Powiązane jest ono z ruchem zatrudnionych na rynku pracy: zmianą lub poszukiwaniem nowego miejsca zatrudnienia. Mimo, iż jest ono zjawiskiem nieuniknionym i z założenia krótkotrwałym, przy wysokim natężeniu prowadzi do negatywnych skutków gospodarczo-społecznych. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na aspekt psychologiczny i emocjonalny towarzyszący procesowi zmiany pracy. Osoby bezrobotne doświadczają bowiem stresu i niepewności związanej z poszukiwaniem zatrudnienia, odrzuceniem przez wielu pracodawców w procesie rekrutacji czy wreszcie w związku z niepewnością swojego statusu finansowego. Szczególne natężenie tego zjawiska na obszarze Gminy Bogatynia, powiązane jest z charakterem większości stanowisk pracy oferowanych zarówno na terenie Gminy jak i poza granicami kraju. Najczęściej są to stanowiska związane z prowadzoną działalnością wytwórczą, wymagające stosunkowo niskich kwalifikacji oraz szczególnie wrażliwe na wahania koniunkturalne rynku. Jak wskazywali uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych, efektem tego są częste zmiany miejsca zatrudnienia, przestoje w zatrudnieniu, szczególnie wrażliwość na demoralizację w okresie pozostawania bez zatrudnienia oraz ogólna frustracja wynikająca z negatywnej sytuacji ekonomicznej jednostki.

Obserwowany problem bezrobocia jest bezpośrednio powiązany również ze zjawiskiem ubóstwa, które odnosi poziom zaspokojenia potrzeb gospodarstw domowych (zarówno jednoosobowych jak i rodzin) do poziomu ich zaspokojenia przez innych członków społeczeństwa. Odnosi się ono do zjawisk takich jak niedostatek czy bieda, co skutkować może zarówno poczuciem ogólnej bezradności, brakiem motywacji jak i wykluczeniem społecznym i ogólnym obniżeniem poziomu życia. Ubóstwo rozumieć należy zatem jako położenie skrajnie negatywne w gamie rozpiętości poziomu zaspokojenia potrzeb w społeczeństwie. Wśród potencjalnych przyczyn ubóstwa wskazać należy nie tylko bezrobocie, ale również uzyskiwanie niskich zarobków, brak dostępu do edukacji, choroby czy niepełnosprawność, a także inne, niekorzystne uwarunkowania społeczno-gospodarcze.

Mimo, iż średnio z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia na obszarze rewitalizacji korzysta jedynie 13% beneficjentów pomocy społecznej (średnia dla Gminy 22%), to warto zwrócić uwagę, że na obszarze rewitalizacji aż 65% wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej, czyni to właśnie ze względu na problem ubóstwa (średnia dla Gminy wyniosła 41%). Mieszkańcy dotknięci problemem ubóstwa korzystają z różnych form pomocy społecznej, w tym wypłacanych zasiłków, czy fundowanych w szkole posiłków dla dzieci. Na obszarze rewitalizacji z posiłków fundowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów korzysta aż 5,5 osoby (średnia dla Gminy 3,3). Z kolei kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji wyniosła ponad 3 750 zł (średnia dla Gminy wyniosła niespełna 3 300 zł). Przeliczając kwotę wypłaconych zasiłków na liczbę beneficjentów pomocy społecznej, na obszarze rewitalizacji wypłacono średnio niespełna 3 100 zł/os., podczas gdy średnio w Gminie niespełna 2 200 zł/os. Z kolei przeliczając kwotę wypłaconych zasiłków na 100 mieszkańców, widoczna jest

jeszcze większa rozbieżność, bowiem średnia na obszarze rewitalizacji wyniosła 11 688,99 zł, podczas gdy średnio w Gminie było to 7 085,61 zł.

Wśród osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji znalazły się również osoby zmagające się z chorobą alkoholową. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej właśnie z tytułu alkoholizmu wyniósł 3% i był niższy niż średnia gminna, która wyniosła 8%. Podczas przeprowadzonej wizji lokalnej uczestnicy wskazywali na szczególne natężenie problemu na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III. Interesariusze procesu rewitalizacji wskazywali szczególnie park Preibischa oraz ruiny dawnej karczmy jako miejsca gromadzenia się osób spożywających alkohol, niejednokrotnie do późnych godzin nocnych.

Jak wskazują dane Służby Więziennej, około 1/3 wszystkich popełnianych przestępstw powiązanych jest z nadmiernym spożyciem alkoholu. Przestępczość zaś rozumie się jako wszelkiego rodzaju czyny określone przez prawo powszechnie obowiązujące jako zachowania niezgodne z przyjętą normą prawną, popełnione na danym terenie w określonym czasie.

Analiza danych pozyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Zgorzelcu, wykazała iż w całym 2020 roku na terenie Gminy Bogatynia popełnionych zostało 957 przestępstw, z czego 212 (22%) popełniono na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Jak wskazywali uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych, a także pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni podczas przeprowadzonego wywiadu pogłębionego, szczególnym problemem jest brak oferty oraz zagospodarowania czasu wolnego dla młodzieży, która skutkuje dużym nasileniem popełnianych przez nich wykroczeń. Młodzież, głównie ze względu na brak dostępnej dla nich oferty spędzania czasu wolnego oraz wykluczenie komunikacyjne podejmuje aktywności, które pozostają dla nich dostępne, a zatem odbywają się w pobliżu miejsca zamieszkania w czasie wolnym oraz są darmowe. Na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III przestrzenią miejską nieco zawłaszczoną przez młodzież w okresie wiosenno-letnim w porach wieczorowych stał się teren placu po byłym dworcu PKS. Jak wskazywali interesariusze rewitalizacji, w przestrzeni tej potrafi się zgromadzić nawet kilkadziesiąt osób, które zakłócają ciszę nocną poprzez głośno puszczaną muzykę, głośne rozmowy i zabawy. Miejsce to stało się również polem do eskalacji młodzieńczych zachowań, często noszących znamiona autodestrukcyjnych, jak próby spożywania alkoholu czy używania substancji odurzających. Wizja lokalna, a także wywiad pogłębiony ujawniły również, że miasto Bogatynia, w tym podobszar rewitalizacji Bogatynia III powszechnie nie jest uważany za miejsce bezpieczne. To z kolei skutkuje tym, iż młodzież gromadzi się tak licznie w jednym miejscu. Wzajemne zachęcanie, pobudzanie oraz chęć zaimponowania znajomym prowadzi z kolei do podejmowania przez nich licznych, niebezpiecznych zachowań lub popełniania wykroczeń, tj. zaśmiecanie, zakłócanie ciszy nocnej, dewastacje czy niszczenie mienia publicznego. W godzinach wczesnopopołudniowych przestrzeniami wykorzystywanymi przez młodzież dość licznie są z kolei park Preibischa oraz teren Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ul. Białogórskiej. Z kolei w przypadku podobszarów rewitalizacji wyznaczonych na obszarach wiejskich Gminy, widoczne jest zjawisko obserwowane na podobszarze Bogatynia III w okresie jesienno-zimowym. Wówczas dzieci oraz młodzież pozostają w swoich domach, spędzając czas wolny głównie w sieci, grając i komunikując się z rówieśnikami jedynie za pośrednictwem komputera czy telefonu. Obserwowana skala wirtualizacji życia osób młodych w perspektywie

długookresowej wpływa negatywnie na ich rozwój psychospołeczny, ograniczając przede wszystkim rozwijanie umiejętności interpersonalnych. W Bogatyni podjęto jednak próbę nawiązania dialogu z młodzieżą, którego wyrazem jest powołanie Młodzieżowego Zespołu Doradczego przy Burmistrzu Bogatyni. Spotkania w ramach zespołu wraz z włodarzem odbywają się kilka razy w roku.

Problem związany z szeroko rozumianym bezpieczeństwem publicznym oraz jego poczuciem związany jest oczywiście nie tylko z młodzieżą. Jak wykazał przeprowadzony wywiad pogłębiony, również w ciągu dnia na terenie Bogatyni dochodzi do kradzieży, awantur czy agresywnych zachowań, również ze strony osób nietrzeźwych. Przemoc obserwowana jest jednak nie tylko na ulicach, ale również w zaciszach poszczególnych domostw. Jednym z rodzajów przestępstw, ale również przemocy, podlegającym karze pozbawienia wolności jest znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobami najbliższymi. Przemoc przede wszystkim jest działaniem lub zaniechaniem intencjonalnie czynionym wobec drugiej osoby, wykorzystującym przewagę sił i uderzającym w dobra osobiste jednostki, powodując jej cierpienie i wyrządzając szkody.

Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Łącznie w 2020 roku na terenie Gminy Bogatynia objętych procedurą „Niebieskiej Karty” było 76 osób, z czego 21 (28%) zamieszkiwało na obszarze rewitalizacji. Liczba osób objętych procedurą wyniosła tym samym 0,28 w przeliczeniu na 100 mieszkańców (średnia dla Gminy wyniosła 0,32).

Ustawa o rewitalizacji wskazuje również na konieczność analizy obszaru rewitalizacji pod kątem liczby zamieszkujących go osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z przytoczoną ustawą za osobę ze szczególnymi potrzebami uznaje się osobę, która ze względu na swoje cechy wewnętrzne lub zewnętrzne, albo ze względu na zaistniałe okoliczności, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Jak wskazała przeprowadzona analiza wskaźnikowa, osoby korzystające z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej stanowią 14% (średnia dla Gminy 18%). Z kolei odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby wśród ogólnej liczby beneficjentów wyniósł aż 38% (średnia dla Gminy 15%). Łącznie na obszarze rewitalizacji zamieszkują zatem 62 osoby ze szczególnymi potrzebami. Do grona tych osób zaliczyć jednak należy również liczne osoby starsze, cechujące się ograniczoną motoryką, a także osoby okresowo cechujące się szczególnymi potrzebami (np. w związku ze złamaniami kończyn). Szczególne środki celem pokonywania barier, szczególnie barier architektonicznych, muszą również przedsięwziąć niejednokrotnie osoby z wózkami dziecięcymi. Interesariusze procesu rewitalizacji podczas warsztatów jednoznacznie wskazali bowiem na niedostateczną dostępność obiektów i przestrzeni publicznych.

Problemy osób ze szczególnymi potrzebami należy rozpatrywać w powiązaniu z problemami występującymi na obszarze rewitalizacji w sferach technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Brak odpowiednich rozwiązań technicznych (np. podjazdu, windy, napisu w języku Braille'a) powoduje bowiem, brak możliwości uczestniczenia w życiu publicznym osób ze szczególnymi potrzebami. Odnosi się to w zasadzie do każdego aspektu życia, począwszy od załatwienia podstawowych spraw administracyjnych po dostęp do kultury. Brak zaspokojenia podstawowych potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami wiąże się z pojawieniem się zjawiska wykluczenia społecznego. Długotrwała samotność i odosobnienie wpływa z kolei destrukcyjnie na zdrowie psychiczne oraz umiejętności interpersonalne, w tym komunikacyjne.

Wykluczenie społeczne obniża również kapitał społeczny, którym dysponuje dana jednostka. Poprzez pojęcie kapitału społecznego definiuje się syntezę socjologiczno-gospodarczego ujęcia stosunków społecznych, obserwowanych w określonej zbiorowości, cechujących się zdolnością do nawiązywania w przyszłości innych konstruktywnych relacji społecznych. Kapitał społeczny odzwierciedla w pewnym ograniczonym zakresie cechy zbiorowości, w tym jej cechy demograficzne. Celem oceny kapitału społecznego, w analizie wskaźnikowej uwzględniono dynamikę zmian liczby ludności w okresie od 2015 do 2020 roku. Dynamika na obszarze rewitalizacji wyniosła 94%, co oznacza iż w 2020 roku liczba ludności zamieszkująca obszar rewitalizacji wynosiła 94% liczby ludności zamieszkującej tożsamy obszar w 2015 roku (średnia dynamika dla Gminy wyniosła 92%). Oznacza to, iż obszar rewitalizacji, podobnie jak całej Gminy Bogatynia wyludnia się, choć w nieco wolniejszym tempie. Spadek liczby ludności determinuje z kolei spadek ilościowy całości stosunków społecznych w danej zbiorowości. Wnioskować zatem można, iż spadek ilościowy, zwłaszcza w dłuższej perspektywie czasowej może skutkować również spadkiem jakościowym kapitału społecznego, a zatem osłabić jego zdolności do nawiązywania konstruktywnych relacji społecznych w przyszłości. Spadek liczby ludności skutkuje również najczęściej zmianami zachodzącymi w strukturze grup ekonomicznych i zastępowalności pokoleń na rynku pracy. Według uczestników warsztatów rewitalizacyjnych, na wszystkich podobszarach rewitalizacji obserwuje się starzenie społeczeństwa, choć jest ono intensywniejsze na obszarach wiejskich.

Proces starzenia się społeczeństwa jest negatywnym zjawiskiem, przede wszystkim w ujęciu ekonomicznym, ze względu na kształt systemu emerytalnego w Polsce. Seniorzy to jednak często również jedna z najbardziej społecznie aktywnych grup. W głównej mierze to seniorzy odpowiadają za podtrzymywanie tradycji i kultury na obszarach wiejskich, ochronę dziedzictwa kulturowego czy wreszcie rozwój wydarzeń kulturalnych i integracyjnych. Ogólny poziom aktywności społecznej na obszarze rewitalizacji należy ocenić jako niski. Jak wskazywali uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych, seniorzy to jednak grupa społeczna, która się samoorganizuje. Brakuje jednak oferty, która zachęciłaby do aktywności osoby starsze, bardziej wycofane społecznie.

Jak wykazały jednak warsztaty rewitalizacyjne w części II „Mamy potencjał!” (forma warsztatu szerzej omówiona w rozdziale 11), a także wywiad pogłębiony na terenie Gminy, działalność prowadzi wiele organizacji pozarządowych, które starają się aktywnie odpowiadać na potrzeby mieszkańców, rozwijać życie publiczne i kulturalne, a także integrować lokalną społeczność. Wśród głównych problemów wskazywali jednak brak odpowiednich przestrzeni,

miejsc gdzie mogłyby się odbywać spotkania, zajęcia czy warsztaty organizowane przez tzw. trzeci sektor. Ponadto, rozwijać należy także współpracę i dialog między Urzędem Miasta i Gminy w Bogatyni a organizacjami pozarządowymi, poprzez powierzanie większej ilości zadań do realizacji dla podmiotów pożytku publicznego. Aktywność organizacji musi być bowiem odpowiednio wspierana przez władze samorządowe, aby w przyszłości mogła stanowić istotne wsparcie w procesie kształtowania społeczeństwa obywatelskiego i zaangażowanego.

Aktywność społeczna powiązana jest również z obserwowanym problemem niskiej integracji społecznej mieszkańców, a zatem zwartości danej zbiorowości. W społeczności cechującej się niskim stopniem integracji występują liczne problemy komunikacyjne między członkami zbiorowości, konflikty ról społecznych, konflikty pokoleń, stereotypizacje czy akty dyskryminacji. Przyczyną tego typu zachowań jest niewystarczający stopień wzajemnego poznania się członków zbiorowości, a tym samym zrozumienia problemów poszczególnych grup tworzących zbiorowość. Jednostki aktywne, będące lokalnymi liderami często wobec braku zaangażowania innych członków społeczności przyjmują wiele ról społecznych (np. nauczyciela, członka organizacji pozarządowej, członka KGW itp.), prezentując przy tym określone stanowisko w rozmaitych kwestiach społecznych. Brak pojawiających się tym samym rozbieżności stanowisk, który wymuszałby dialog i dyskusję społeczną prowadzi z kolei do obniżenia potencjału rozwojowego zarówno jednostki samorządu terytorialnego jak i jej społeczności.

Interesariusze procesu rewitalizacji wskazywali również na problemy związane z odpływem osób młodych (szerzej omówione w podrozdziale 3.3.2.) oraz wykluczeniem komunikacyjnym, którego doświadczają zwłaszcza dzieci i młodzież (szerzej omówione w podrozdziale 3.3.4.).

Główne problemy w sferze społecznej występujące na obszarze rewitalizacji:

- niski poziom aktywności i integracji mieszkańców,
- niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym,
- niedostatecznie rozbudowana oferta społeczna i kulturalna dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów,
- niedostateczna liczba miejsc atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, w szczególności dla dzieci i młodzieży,
- problemy związane z uzależnieniami, w tym od substancji odurzających i nowoczesnych technologii,
- wysoki poziom osób dotkniętych ubóstwem oraz osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami,
- wyludnianie się obszaru, starzenie się społeczeństwa,
- pojawianie się aktów wandalizmu i niszczenia przestrzeni publicznej,
- niski poziom poczucia bezpieczeństwa,
- wykluczenie i izolacja społeczna, zwłaszcza wśród osób ze szczególnymi potrzebami oraz młodzieży.

3.3.2. Sfera gospodarcza

Stan kryzysowy w sferze gospodarczej w wyniku przeprowadzonej analizy wskaźnikowej został stwierdzony na podobszarach rewitalizacji Bogatynia III oraz Wolanów. W przypadku podobszarów Sieniawka oraz Posada nie stwierdzono większych problemów w zakresie rozwoju gospodarczego.

Tabela 11 Porównanie wybranych wskaźników dla sfery gospodarczej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Bogatynia

Wskaźnik	obszar rewitalizacji	średnia dla Gminy
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców	4,46	3,32
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2020 roku na 100 mieszkańców	0,42	0,25
Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2020 roku na 100 mieszkańców	0,17	0,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia

Średnio na 100 mieszkańców obszaru rewitalizacji przypada 4,46 podmiotu gospodarczego, podczas gdy średnia dla Gminy wynosi w tym zakresie 3,32 podmiotu gospodarczego. Świadczy to o stosunkowo wysoko rozwiniętej przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji, zwłaszcza zaś w Sieniawce, gdzie na 100 mieszkańców przypada 7,21 podmiotu gospodarczego. Również w Posadzie obserwuje się wysoki odsetek przedsiębiorstw przypadający na 100 mieszkańców, bowiem wynosi on 5,44 podmiotu gospodarczego. Warto również podkreślić, iż na obu podobszarach więcej podmiotów w 2020 roku zostało zarejestrowanych niż wyrejestrowanych. W Posadzie zarejestrowane zostało 1 nowe przedsiębiorstwo a żadne nie zostało wyrejestrowane, z kolei w Sieniawce zarejestrowano 6 nowych działalności a wyrejestrowano 3.

W Wolanowie sfera gospodarcza nie funkcjonuje, co powiązane jest z liczbą mieszkańców. Na podobszarze nie prowadzi działalności żadne przedsiębiorstwo. Mieszkańcy Wolanowa zajmują się rolnictwem, które wystarcza na zaspokajanie ich bieżących potrzeb lub też podejmują zatrudnienie poza wsią. Jak wskazał wywiad pogłębiony, korzystają oni również ze wsparcia finansowego udzielanego przez OPS.

W przypadku podobszaru rewitalizacji Bogatynia III na 100 mieszkańców przypada 5,2 podmiotu gospodarczego, co łącznie przekłada się na 170 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na tym podobszarze. W 2020 roku zarejestrowano 18 nowych działalności, z kolei wyrejestrowano 11. Przedstawiony trend jest zatem wciąż korzystny, bowiem przedsiębiorczość się rozwija, jednak widoczne tempo rozwoju jest niższe niż w przypadku innych podobszarów. Należy jednak zwrócić szczególną uwagę, na to iż w przypadku ośrodka miejskiego, cechującego się wyżej rozwiniętymi funkcjami gospodarczymi od obszarów wiejskich spowolnienie gospodarcze jest zjawiskiem występującym powszechnie.

Rycina 12 Przykłady działalności gospodarczych oraz lokali użytkowych na wynajem w ciągu ul. Kościuszki, podobszar rewitalizacji Bogatynia III

Źródło: Materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 3 kwietnia 2024 roku.

Rycina 13 Przykłady pustych lokali użytkowych w ciągu ulicy 1 Maja

Źródło: Materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 3 kwietnia 2024 roku.

Zarówno w ujęciu Gminy Bogatynia jak i poszczególnych podobszarów rewitalizacji największym zagrożeniem jest jednak monofunkcyjność gospodarcza. Dwoje głównych pracodawców na terenie Gminy, a zatem Kopalnia Węgla Brunatnego Turów (zatrudniająca ok. 2 400 osób) oraz Elektrownia Turów (zatrudniająca ok. 1 200 osób) pozostają od siebie

wprost zależne. W Gminie Bogatynia według danych GUS na koniec 2022 roku zamieszkiwało 13 071 osób w wieku produkcyjnym. Oznacza to, iż kopalnia wraz z elektrownią zatrudniają ok. 27,5% wszystkich osób w wieku produkcyjnym na terenie Gminy. Wziąwszy pod uwagę również osoby zatrudnione w mniejszych podmiotach gospodarczych, świadczących usługi dla KWB Turów i Elektrowni Turów, rzeczywisty odsetek osób zatrudnionych w przemyśle wydobywczo-energetycznym będzie jeszcze wyższy. KWB Turów oraz Elektrownia Turów pozostają podmiotami strategicznymi z perspektywy bezpieczeństwa energetycznego kraju, dlatego też mimo toczących się dyskusji politycznych i społecznych odnośnie wpływu działania kopalni i elektrowni na stan środowiska przyrodniczego, koncesja na wydobycie węgla metodą odkrywkową została przedłużona do 2044 roku.

Wspomniana perspektywa czasowa nie stanowi jednak zachęty dla osób młodych, aby mogły one wiązać swoją przyszłość z branżą górniczo-energetyczną w Bogatyni. Brakuje również odpowiedniej dywersyfikacji rynku pracy, pozwalającej na wybór ścieżki kariery obieranej przez osoby młode. Stanowi to podstawowy przyczynek do emigracji osób młodych, które najpierw wyjeżdżają z Gminy w celach pobierania dalszej edukacji, po czym nie decydują się już na powrót, nie wiążąc swojej przyszłości z Bogatynią.

Kierunkami obieranymi obecnie przez Gminę jest rozwój strefy ekonomicznej na tzw. trójstyku, z uwzględnieniem podobszaru rewitalizacji Sieniawka. Działania te mają przyciągnąć potencjalnych inwestorów, w tym kapitał zagraniczny. Kwestią niezwykle istotną pozostaje jednak rozwijanie miejsc pracy z uwzględnieniem możliwości znalezienia zatrudnienia przez osoby wykształcone, o wysokich kwalifikacjach. Dopiero wówczas pojawi się możliwość odwrócenia negatywnych trendów, związanych z opuszczaniem Gminy przez młodych dorosłych.

Drugim kierunkiem, jest potencjalny rozwój turystyki w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe Gminy, z uwzględnieniem unikatowości regionu, w tym obecności domów przysiópkowych. Rozwój tego sektora jest jednak ściśle powiązany z rekultywacją terenów powydobywczych i pokopalnianych. Jest to zatem alternatywa stosunkowo odległa, wymagająca podejmowania określonych działań, w tym rewitalizacyjnych już w chwili obecnej.

Główne problemy w sferze gospodarczej występujące na obszarze rewitalizacji:

- monofunkcyjność gospodarcza Gminy Bogatynia,
- ograniczone perspektywy rozwojowe przemysłu wydobywczo-energetycznego,
- spowolnienie gospodarcze rozwoju przedsiębiorczości w mieście,
- obecność obszarów o niewykształconych funkcjach gospodarczych.

3.3.3. Sfera środowiskowa

Analiza wskaźnikowa służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji nie wykazała problemów w sferze środowiskowej na podobszarach rewitalizacji: Bogatynia III,

Posada oraz Sieniawka. Wskazała z kolei na występowanie istotnych problemów środowiskowych na podobszarze rewitalizacji Wolanów.

Tabela 12 Porównanie wskaźników dla sfery środowiskowej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Bogatynia

Wskaźnik	obszar rewitalizacji	średnia dla gminy
Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowo-cementowymi na 100 mieszkańców	2,42	1,32
Powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców	901,29	5 331,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia*.

Z uwagi na dostępność danych oraz ich mierzalność w toku analizy wskaźnikowej ujęte zostały jedynie liczba budynków oraz powierzchnia materiałów zawierających azbest w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Długotrwała ekspozycja dróg oddechowych człowieka na działanie azbestu, determinująca wchłanianie i zaleganie w płucach znacznych ilości jego włókien jest wysoce rakotwórcza, co potwierdza rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin. Azbest zaklasyfikowany został jako substancja rakotwórcza kategorii 1A, a zatem szczególnie niebezpieczna.

Biorąc pod uwagę wskaźnik dotyczący liczby budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowo-cementowymi na 100 mieszkańców na obszarze rewitalizacji wyniósł on średnio 2,42 budynku. Średnia dla Gminy była znacznie niższa i wyniosła jedynie 1,32 budynku pokrytego płytami azbestowo-cementowymi na 100 mieszkańców. Inaczej natomiast kształtował się wskaźnik dotyczący łącznej powierzchni materiałów zawierających azbest w przeliczeniu na 100 mieszkańców, bowiem na obszarze rewitalizacji wyniosła ona 901,29 m², podczas gdy średnio w Gminie jest to 5 331,35 m².

Wskaźniki te należy jednak traktować rozłącznie, bowiem w przypadku budynków mieszkalnych, przeznaczonych na stały pobyt ludzi osoby w nich zamieszkujące są ekspozowane na szkodliwe działanie azbestu wręcz nieprzerwanie. Płyty azbestowo-cementowe obecne łącznie w przestrzeniach gminnych emitują szkodliwe włókna w większym rozproszeniu, a poszczególne jednostki nie są ekspozowane długotrwale na jego działanie. Priorytetem w trakcie usuwania wyrobów azbestowych są zatem budynki mieszkalne. W Gminie Bogatynia według danych zawartych w Bazie Azbestowej (www.bazaazbestowa.gov.pl) do unieszkodliwienia wciąż pozostaje 13 342 Mg wyrobów azbestowych. W latach 2020-2022 z terenu Gminy usunięto i unieszkodliwiono 61,24 Mg wyrobów zawierających azbest, przy łącznym dofinansowaniu ze środków krajowych na poziomie 44 100,90 zł.

W ramach działalności Inspekcji Ochrony Środowiska prowadzony jest monitoring środowiska, w tym oceny jakości powietrza. Oceny jakości powietrza dokonywane są w odniesieniu do obszaru stref:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys. mieszkańców,
- miast o liczbie mieszkańców powyżej lub zbliżonej do 100 tys. mieszkańców,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład wyżej wspomnianych aglomeracji i miast.

Tym samym, na obszarze województwa dolnośląskiego wydzielone zostały następujące strefy:

- aglomeracja wrocławska,
- miasto Legnica,
- miasto Wałbrzych,
- strefa dolnośląska (pozostała część województwa).

Gmina Bogatynia zalicza się do strefy dolnośląskiej, oznaczonej kodem PL0204. W strefie tej bada się jakość powietrza wg kryteriów dotyczących ochrony zdrowia ludzi oraz kryteriów dotyczących ochrony roślin. Badane rodzaje zanieczyszczeń prezentują poniższe tabele.

Tabela 13 Stan powietrza atmosferycznego w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi w strefie dolnośląskiej w 2022 roku

OCHRONA ZDROWIA LUDZI											
Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	pył PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	pył PM2.5
A	A	A	A	A	C	A	C	A	A	C	C1

klasa A – stężenia zanieczyszczenia nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych

klasa B – stężenia zanieczyszczenia przekraczają poziom dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji

klasa C – stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziom dopuszczalny, poziom docelowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabeli 7.28. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu zawieszonego PM2,5) z „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2022”, opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu.

Jak wskazuje raport, główną przyczyną osiągniętego przekroczenia poziomu docelowego w przypadku pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz benzo(a)pirenu jest sektor bytowo-komunalny oraz powiązane z nim źródła ogrzewania indywidualnego. W przypadku przekroczeń poziomu docelowego arsenu, jako podstawę wskazano działalność przemysłową prowadzoną na terenie województwa, głównie w zakresie hutnictwa miedzi.

Tabela 14 Stan powietrza atmosferycznego w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin w strefie dolnośląskiej w 2022 roku

OCHRONA ROŚLIN		
Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji		
SO ₂	NO _x	O ₃
A	A	C

klasa A – stężenia zanieczyszczenia nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych

klasa B – stężenia zanieczyszczenia przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji

klasa C – stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabeli 7.42. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C) z „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2022”, opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu.

Przyczyną przekroczenia poziomu celu długoterminowego w przypadku ozonu, wskazaną w raporcie jest występowanie w okresie wiosenno-letnim warunków meteorologicznych, które sprzyjają formowaniu się ozonu w powietrzu, a także napływ mas powietrza zanieczyszczonych ozonem i substancjami będącymi tzw. prekursorami ozonu z terenów zurbanizowanych województwa, a także spoza granic Polski.

Wyniki pomiarów zawarte w raporcie są zbieżne z obserwacjami mieszkańców, które przekazali oni podczas warsztatów rewitalizacyjnych. Podstawowym problemem w zakresie jakości powietrza w Bogatyni (poza funkcjonowaniem elektrowni i kopalni), na który zwracali uwagę interesariusze procesu jest właśnie tzw. niska emisja, definiowana jako emisja pyłów i gazów do atmosfery ze źródeł nieprzekraczających 40 m wysokości. W większości są to zatem emisje pochodzące z indywidualnych źródeł ciepła zlokalizowanych w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych, a czasem w przypadku przestarzałych technologii również wielorodzinnych. Na pogorszenie stanu jakości powietrza wpływa przede wszystkim jakość wykorzystywanego materiału opałowego, wydajność i emisyjność użytkowanego kotła, szczelność instalacji grzewczej, izolacja termiczna budynku, z uwzględnieniem szczelności stolarki drzwiowej i okiennej. Poza złym stanem technicznym budynków czy samej instalacji grzewczej, problemem w tym zakresie jest również niska świadomość mieszkańców w zakresie szkodliwości stosowania niskiej jakości opału czy materiałów nie służących do celów grzewczych. Głównym czynnikiem niepozwalającym jednak na rozwiązanie problemu niskiej emisji, jest aspekt finansowy. Wysokie koszty nie pozwalają na modernizację budynków, poprawę ich efektywności energetycznej i ograniczenie emisyjności. Stanowią również blokadę dla inwestycji w nowoczesne, niskoemisyjne źródła ogrzewania. Dodatkowym czynnikiem jest również brak stabilności norm prawnych i wskazań kierowanych do opinii publicznej, a także cen jednostkowych poszczególnych źródeł energii cieplnej. Aspekty te wpływają na ogólną dezorientację społeczności i zaniechanie podejmowania działań do czasu, gdy będą one absolutnie konieczne.

W ramach realizacji programu „Czyste Powietrze” w trwającym wciąż I półroczu 2023 roku w Bogatyni złożone zostały 33 wnioski, co świadczy o spadku zainteresowania potencjalnych beneficjentów programem. W I połowie 2022 roku złożonych zostało bowiem 35 wniosków, a w II połowie roku – 38 wniosków.

Warto również podkreślić, iż na obszarze Gminy Bogatynia nie są zlokalizowane żadne czujniki pomiaru jakości powietrza, pozwalające na bieżące monitorowanie jego stanu. W ramach podejmowanych przed jednostką samorządu terytorialnego działań, w latach 2020-2022 dofinansowano budowę 5 instalacji solarnych.

Kolejnym problemem zgłaszanym przez mieszkańców jest brak prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi oraz powstawanie dzikich wysypisk śmieci, głównie na terenach leśnych i łąkowych. Władze Gminy podejmują na bieżąco działania związane z wykrywaniem i usuwaniem dzikich wysypisk, jednak należy podkreślić iż jest to działanie jedynie *ex post*, które nie rozwiązuje źródła problemu. Tego natomiast, według interesariuszy procesu rewitalizacji należy upatrywać ponownie w niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców, a także niewiedzy dotyczącej funkcjonowania systemu gospodarki odpadami na terenie Gminy. Kolejnym, podstawowym źródłem problemu jest niechęć do uiszczania opłat za gospodarowanie odpadami do budżetu Gminy, co wiąże się z nieobjęciem systemem odbioru odpadów. Edukacja ekologiczna, wraz z korzyściami płynącymi z prawidłowej gospodarki odpadami winna być zatem wdrożona nie tylko w ramach edukacji szkolnej, ale objąć również osoby dorosłe i starsze. Takie działania pozwolą nie tylko odpowiednio zdiagnozować źródła występowania problemu, ale również zoptymalizować funkcjonowanie samego systemu zbierania odpadów, tak aby odpowiadał on potrzebom mieszkańców.

Rycina 14 Przykłady zaśmieconych przestrzeni na obszarach rewitalizacji

a) Posada

b) Sieniawka

c) Wolanów

d) Bogatynia III

Źródło: Materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 3 kwietnia 2024 roku.

W sferze środowiskowej należy również poruszyć aspekty związane z przekształceniem terenu jakim uległy podobszary rewitalizacji na skutek wydobycia węgla metodą odkrywkową oraz zmiany stosunków wodnych za nią idące. Ze względu na położenie geograficzne oraz zmiany

w ukształtowaniu terenu, w tym likwidację licznych, mniejszych cieków wodnych obszar Gminy w znacznej części jest zagrożony występowaniem powodzi. Zmiany klimatu oraz coraz częściej występujące deszcze nawalne są szczególnie niebezpieczne w przypadku terenów cechujących się dużymi różnicami wysokości względnych. Dodatkowo, należy podkreślić iż w przypadku podobszaru Bogatynia III, rzeka Miedzianka na odcinku przepływającym przez miasto posiada sztucznie regulowane koryto. Renaturalizacja koryt rzecznych stanowi jedno z podstawowych działań zabezpieczających przed wystąpieniem powodzi. Głównym jego efektem jest zwiększenie infiltracji wód przepływowych, występująca erozja wglębna oraz zmniejszenie prędkości przepływu wód. Na podobszarach rewitalizacji Sieniawka oraz Posada również występują tereny szczególnie zagrożone wystąpieniem powodzi, co z kolei związane jest z przebiegiem rzeki Nysy Łużyckiej. Ostatnia powódź nawiedziła Gminę Bogatynia w 2010 roku, a jej skutki widoczne są do dzisiaj, np. poprzez wciąż nieodbudowaną infrastrukturę. Niemniej, stany alarmowe przekraczane są na rzekach niemal każdego roku, wywołując strach wśród lokalnej społeczności. Problemy związane z gospodarką wodami przyjmują jednak wymiar wykraczający poza kompetencje Gminy. Transgraniczny charakter zagrożenia wymaga podjęcia współpracy na poziomie samorządów terytorialnych oraz władz rządowych krajów sąsiednich: Polski, Niemiec oraz Czech. Dopiero w przypadku zawiązania kooperacji będzie można rozważyć sposoby holistycznego rozwiązania występującego na tym obszarze problemu.

Rycina 15 Skanalizowana i zanieczyszczona rzeka Miedzianka przepływająca przez podobszar rewitalizacji Bogatynia III

Źródło: Materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 3 kwietnia 2024 roku.

Należy jednak podkreślić, że na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy odrębne. W odniesieniu do nich, należy ustalić nakaz realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w technologii uwzględniającej możliwość zalania wodami powodziowymi, minimalizującej straty powodziowe z zapewnieniem swobodnego przepływu wód powodziowych.

Główne problemy w sferze środowiskowej występujące na obszarze rewitalizacji:

- niska świadomość ekologiczna mieszkańców,
- niska emisja pogarszająca jakość powietrza atmosferycznego,
- występowanie tzw. „dzikich wysypisk śmieci”,
- trudności w prawidłowym funkcjonowaniu systemu odbioru odpadów komunalnych,
- występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- niska efektywność energetyczna i wysoka emisyjność budynków.

3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna analizowana była w zakresie dostępności terenów zieleni, dostępności infrastruktury publicznej czy zachowania ładu przestrzennego.

W zakresie powierzchni ogólnodostępnych terenów zieleni przypadających na 100 mieszkańców, średnio na obszarze rewitalizacji na 100 mieszkańców przypada niespełna 1 760 m² terenów zielonych, podczas gdy średnio w Gminie jest to niespełna 2 530 m².

Negatywnie odznacza się również dostęp do infrastruktury publicznej na obszarze rewitalizacji. Uwzględniając jedynie dane absolutne, niewątpliwie na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III zlokalizowanych jest najwięcej obiektów infrastruktury technicznej, centrów aktywności lokalnej czy innego rodzaju szeroko rozumianych usług społecznych.

Niemniej w procesie relatywizacji danych, a zatem w przeliczeniu na 100 mieszkańców, wykazano, że zarówno na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III jak i średnio na obszarze rewitalizacji dostęp do infrastruktury jest utrudniony. W przypadku liczby placów zabaw, na obszarze rewitalizacji średnio na 100 mieszkańców przypada 0,18 obiektu, z kolei średnio w Gminie jest to 0,29 placu zabaw na 100 mieszkańców.

Tabela 15 Porównanie wskaźników dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Bogatynia

Wskaźnik	Obszar rewitalizacji	Średnia dla gminy
Powierzchnia ogólnodostępnych terenów zieleni na 100 mieszkańców	1 759,69	2 527,35
Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców	0,18	0,29
Udział powierzchni miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych w 2015 r. i później w ogólnej powierzchni	0,0%	6,63%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia.

Na obszarze rewitalizacji nie ma podjętych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które byłyby uchwalone po 2015 roku, tym samym uwzględniając nowelizację przepisów wówczas wprowadzoną. Średnio z kolei, takowymi planami opracowanymi na podstawie znowelizowanych przepisów objęte jest 6,63% powierzchni Gminy.

W toku warsztatów rewitalizacyjnych ujawnione zostały jednak także inne problemy w zakresie sfery funkcjonalno-przestrzennej. Jednym z podstawowych problemów, z jakim zmagają się przede wszystkim mieszkańcy obszarów wiejskich Gminy, ale również miasta jest wykluczenie komunikacyjne. Ze względu na brak funkcjonowania gminnej komunikacji publicznej na terenach wiejskich (działają jedynie 3 miejskie linie autobusowe) oraz brak połączeń kolejowych społeczność lokalna pozostaje zdana na indywidualne formy transportu. Przemieszczanie się staje się zatem szczególnie utrudnione w przypadku dzieci i młodzieży, a także osób starszych i z niepełnosprawnościami, które bez pomocy osoby trzeciej nie są w stanie swobodnie się przemieszczać po terenie Gminy. Również w przypadku komunikacji z innymi ośrodkami miejskimi, w tym z ośrodkiem powiatowym jest ona niedostosowana

do potrzeb lokalnej społeczności. Dodatkowo, jest ona realizowana przez prywatne firmy przewozowe. Wpływa to na stosunkowo wysokie ceny jednostkowe biletów uprawniających do przejazdu. Rozkłady jazdy autobusów również mocno ograniczają mobilność mieszkańców Bogatyni, bowiem ostatni autobus ze Zgorzelca w dni wolne od pracy wraca do Bogatyni ok. godziny 18. Determinuje to fakt, iż dzieci i młodzież jeżeli nie mogą polegać na dowozie zapewnionym przez rodziców, są zdane jedynie na formy aktywności czasu wolnego dostępne na terenie Gminy Bogatynia.

Oferta aktywności czasu wolnego pozostaje z kolei niewystarczająca, zarówno w przypadku oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy sportowej. Jak wskazywali mieszkańcy, zarówno podobszarów wiejskich jak i miasta brakuje przede wszystkim infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej, w tym w obrębie zagospodarowanych terenów zieleni. Jako przykłady takich miejsc podawano m.in.: park Preibischa, teren zielony przy Szpitalu Psychiatrycznym w Sieniawce, boisko sportowe w Sieniawce, czy nieco oddalony od obszaru rewitalizacji, ale uczęszczany przez większość mieszkańców Gminy teren zalewu.

Rycina 16 Obszary wskazane przez interesariuszy rewitalizacji jako cechujące się brakiem odpowiedniego wyposażenia w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową

a) Park Preibischa, w sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji Bogatynia III

b) teren zielony przy Szpitalu Psychiatrycznym, w sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji Sieniawka

c) boisko sportowe wraz z bieżnią, w sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji Sieniawka

d) zalew w Bogatyni, poza obszarem rewitalizacji

Źródło: Materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 3 kwietnia 2024 roku.

Negatywnie na obraz przestrzeni wpływają także licznie występujące pustostany oraz silnie zdegradowane elementy tkanki urbanistycznej. W wielu przypadkach takowe obiekty zlokalizowane są w centrach podobszarów rewitalizacji, będąc jednocześnie świadectwem minionych epok objętym ochroną konserwatorską zabytków. Na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III przykładami takich obiektów mogą być m.in. ruiny dawnej karczmy, opuszczona willa Preibischa czy nieużytkowany dom przysłupowy przy ul. 3 Maja 1. W przypadku podobszaru Posada przykładem z kolei będzie przede wszystkim budynek po dawnej szkole ewangelickiej. W Sieniawce głównym kompleksem są zabudowania obozowe będące pozostałością po dawnych obozie koncentracyjnym, który był tam zlokalizowany. Zabudowania te poza walorami historycznymi i urbanistycznymi, cechują się również znacznym potencjałem do pełnienia ważnych funkcji z perspektywy społeczności lokalnej, w tym funkcji mieszkaniowej, kulturalnej czy rozrywkowej. W obliczu braku odpowiedniej oferty aktywności czasu wolnego, stanowią one podstawę infrastrukturalną do jej rozszerzenia. Głównym atutem, pomijając niewątpliwe walory historyczno-kulturalne wskazanych obiektów, jest ich lokalizacja, która pozwoliłaby na swobodny dostęp do obiektów większości mieszkańców poszczególnych podobszarów rewitalizacji.

Rycina 17 Zdegradowane i nieużytkowane obiekty na obszarze rewitalizacji

a) ruiny karczmy „Twardowski”, podobszar rewitalizacji Bogatynia III

b) willa Preibischa, podobszar rewitalizacji Bogatynia III

c) dom przystupowy przy ul. 1 Maja 3, podobszar rewitalizacji Bogatynia III

d) dawna szkoła ewangelicka, podobszar rewitalizacji Posada

e) spalony budynek przy ul. Rolniczej 39, w sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji Sieniawka

Źródło: Materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 3 kwietnia 2024 roku.

Wśród obiektów o nie w pełni wykorzystanych funkcjach sportowo-rekreacyjnych można z kolei wskazać przede wszystkim na kompleks Ośrodka Sportu i Rekreacji zlokalizowany przy ul. Białogórskiej, boisko sportowe w Sieniawce przy ul. Rolniczej czy w pobliżu rezerwatu przyrody „Grądy koło Posady”. Ze względu na brak zagospodarowania lub częściowe zagospodarowanie niedopasowane do bieżących potrzeb mieszkańców, obiekty te nie wykorzystują potencjału, którym niewątpliwie dysponują. Wymagają one zatem działań modernizacyjnych i adaptacyjnych, aby stanowić ważne uzupełnienie bieżącej oferty rekreacyjno-sportowej.

Rycina 18 Kompleks sportowy przy ul. Białogórskiej w Bogatyni

Źródło: Materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 3 kwietnia 2024 roku.

Silnie zdegradowane obiekty, pustostany i nieużytki we wszystkich podobszarach rewitalizacji mieszają się z zabudowaniami zmodernizowanymi i odrestaurowanymi, tworząc swoistą mozaikę w zabudowie przestrzeni gminnej. Wśród silnie zdegradowanej tkanki niestety przeważają obiekty zabytkowe, w tym charakterystyczne dla kultury łużyckiej domy przysłupowe. Bogatynia stanowi jedyne miejsce w granicach Polski, gdzie w tak znacznym nagromadzeniu zachowała się tradycyjna zabudowa łużycka. Poza walorami historycznymi i urbanistycznymi, stanowi ona również nieodzowny element dziedzictwa lokalnego. Najczęściej dwukondygnacyjne zabudowania łączące funkcje gospodarczo-mieszkalną, były budowane przez osoby o różnym statusie materialnym. Rozkwit tego typu budownictwa związany był z coraz popularniejszym w XIX w. tkactwem chałupniczym. Murowany parter domu przeznaczony był w głównej sieni na warsztat tkacki, zaś drewniane piętro o konstrukcji zrębowej służyło celom mieszkalnym. Murowane partery miały przedłużać trwałość zabudowy, wobec drgań w które zabudowę wprawiały zlokalizowane w niej warsztaty tkackie. Domy kryły dachy dwuspadowe lub w bardziej okazałych domostwach – mansardowe. Szacuje się, że na terenie Gminy Bogatynia znajduje się około 200 domów przysłupowych. Niemniej, wiele z nich wciąż nie jest objętych ochroną prawną lub też znajduje się w katastrofalnym stanie technicznym. Dokładna inwentaryzacja oraz objęcie ochroną prawną tych zabudowań pozostaje kluczowe dla zachowania unikatowych walorów Gminy. Konieczne jest również zawiązanie współpracy z prywatnymi właścicielami domów przysłupowych, aby uświadamiać ich o wartości historycznej tego typu zabudowy dla regionu. Mieszkańcy, mimo że urzeczeni odrestaurowanymi przykładami przysłupowych domostw, niejednokrotnie nie w pełni zdają sobie sprawę z unikatowości tego typu zabudowy. Ochrona domów przysłupowych powinna zatem być poparta również edukacją w zakresie dziedzictwa lokalnego, jego wartości oraz ochrony. Wartości kulturowe stanowią jeden z podstawowych czynników budowania tożsamości regionalnej. Wśród pustostanów, poza domami przysłupowymi zwłaszcza w przypadku podobszaru rewitalizacji Bogatynia III przeważają tereny i zabudowania pofabryczne. Upadek industrializmu w mieście przełożył się na opuszczenie wielkopowierzchniowych obiektów, które nie znalazły nowych zastosowań. Ich obecny stan techniczny nie pozwala z kolei na ponowne zagospodarowanie. W niektórych przypadkach obszary przemysłowe zostały uprzątnięte poprzez wyburzenie dawnej zabudowy, jednak wciąż stanowią wyrwę w tkance urbanistycznej wobec braku nowego zagospodarowania.

Główne problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej występujące na obszarze rewitalizacji:

- niedostateczna liczba miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych, w tym przestrzeni zieleni urządzonej,
- niedostateczna liczba miejsc pełniących funkcje integracyjno-kulturalne,
- brak lub częściowe zagospodarowanie obiektów aktywności sportowej,
- niska estetyka obszaru spowodowana występowaniem zdewastowanych, opuszczonych terenów i pustostanów, w tym w szczególności obiektów zabytkowych.

3.3.5. Sfera techniczna

Analiza wskaźnikowa przeprowadzona w sferze technicznej obejmowała jedynie liczbę budynków mieszkalnych w złym stanie technicznym w ogólnej liczbie budynków w ujęciu procentowym. Średnio na obszarze rewitalizacji aż 75% zabudowań mieszkaniowych pozostaje w złym stanie technicznym. Niemniej, średnio w Gminie, odsetek zabudowań w złym stanie technicznym również pozostaje wysoki i wynosi 62,22%.

Tabela 16 Porównanie wskaźników dla sfery technicznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Bogatynia

Wskaźnik	Obszar rewitalizacji	Średnia dla gminy
Liczba budynków mieszkalnych w złym stanie technicznym w ogólnej liczbie budynków	75%	62,22%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia*.

Problemy w sferze technicznej rozpatrywać jednak należy w powiązaniu z problemami ujawnionymi w sferze funkcjonalno-przestrzennej. Tak wysoki udział zdegradowanej zabudowy mieszkaniowej w jej ogólnej strukturze skutkuje nie tylko niską estetyką obszaru rewitalizacji, ale również rosnącymi kosztami ich utrzymania. Zdegradowanym obiektom towarzyszą bowiem dalece nieefektywne ekonomicznie rozwiązania. Emisyjność budynków mieszkalnych determinowana niskim stopniem izolacji termicznej powoduje wzrost kosztów ogrzewania. Zużyte pionki wodociągowe czy kanalizacyjne, a także pomniejsze nieszczelności na nich występujące powodują z kolei występowanie znacznych uchybów na sieciach. Same budynki, po latach zaniedbań wymagają z kolei coraz większych nakładów na bieżące utrzymanie części wspólnych w stanie niezagrażającym bezpieczeństwu. Wskazane czynniki prowadzą z kolei do gwałtownego wzrostu kosztów utrzymania lokalu mieszkalnego w zabudowaniach o złym stanie technicznym, determinując ubożenie społeczeństwa i popadanie w problemy natury finansowej. To również przekłada się na rosnące wydatki z budżetu Gminy, która odpowiada za bieżące utrzymanie mieszkaniowej substancji komunalnej.

W tym aspekcie należy również zwrócić uwagę na skomplikowaną i często złożoną strukturę własnościową nieruchomości. Licznie występujące, szczególnie w mieście Bogatynia, ale również np. w obrębie poobozowego osiedla w Sieniawce współwłasności wpływają na problemy zarządcze względem nieruchomości oraz płynność podejmowania decyzji odnośnie ich utrzymania. Pochopnie podejmowane decyzje o sprzedaży lokali, brak świadomości o wartości architektonicznej obiektu, czy brak chęci do partycypacji w rosnących kosztach bieżących utrzymania nieruchomości, powodują dalsze rozdrabnianie struktury własnościowej oraz stagnację decyzyjną. Często w obrębie takich zabudowań tworzone są lokale socjalne, cechujące się substandardowymi warunkami bytowymi. Osoby najmujące takowe lokale muszą się z kolei mierzyć ze szkodliwymi stereotypami związanymi z ich statusem finansowym, przez co spotykają się z marginalizacją społeczną.

Rycina 19 Przykłady zabudowy mieszkaniowej w złym stanie technicznym

a) dom przy ul. 1 Maja, podobszar rewitalizacji Bogatynia III

b) klatka schodowa bloku mieszkalnego przy ul. Rolniczej, w sąsiedztwie podobszaru rewitalizacji Sieniawka

c) dawne zabudowania kolejowe, obecnie lokale mieszkalne, podobszar rewitalizacji Posada

Źródło: Materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 3 kwietnia 2024 roku.

Szczególnej uwagi wymaga zatem nagromadzenie problemów łączących wszystkie sfery rewitalizacji w obrębie zabudowań silnie zdegradowanych. Ich kaskadowy przyrost wymaga przzerwania, poprzez podejmowanie działań złożonych z zakresu: remontów, wsparcia integracji społecznej i wspierania usamodzielnienia finansowego.

Główne problemy w sferze technicznej występujące na obszarze rewitalizacji:

- występowanie licznych budynków mieszkalnych w złym stanie technicznym,
- wysoka emisyjność budynków mieszkalnych, związana z ich złym stanem technicznym,
- wysokie i wciąż rosnące koszty utrzymania zdegradowanych budynków mieszkalnych, powiązane m.in. z ich niską efektywnością energetyczną,
- niska estetyka podobszarów rewitalizacji związana z licznym występowaniem zdegradowanej tkanki urbanistycznej.

3.4. LOKALNE POTENCJAŁY OBSZARU

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji lokalne potencjały, czyli silne strony i możliwości danego obszaru, powinny zostać zawarte w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji. Potencjały te widoczne są w różnych analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej czy środowiskowej. Zidentyfikowane potencjały przyczyniają się do pobudzenia lokalnego rozwoju obszaru rewitalizacji, nie zawsze występując wyłącznie na jego obszarze.

W Gminie Bogatynia istnieją różne instytucje publiczne i organizacje pozarządowe, które pracują wspólnie, aby wspierać rozwój społeczności lokalnej. Ich działania obejmują rozszerzanie dostępu do kultury, możliwości rozrywki, aktywnych form spędzania czasu, w tym uprawiania sportu oraz pomoc dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Te jednostki, które działają w obszarze rewitalizacji, mają duży potencjał do rozwiązywania problemów zidentyfikowanych na tym obszarze i przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny – Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny zlokalizowany jest przy ul. Żołnierzy II AWP 18 w Bogatyni. Ośrodek realizuje zadania własne oraz zlecone przez Gminę, działając w zakresie udzielania szeroko rozumianej pomocy społecznej. Podstawowym celem działalności Ośrodka jest wsparcie osób oraz rodzin w działaniach zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej, efektem czego ma być usamodzielnienie i umożliwienie funkcjonowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej odpowiada za przyznawanie i wypłacanie świadczeń materialnych i niematerialnych, ocenę bieżącego zapotrzebowania na usługi z zakresu pomocy społecznej, prowadzenie i rozwój infrastruktury socjalnej, rozwijanie nowych form pomocy a także samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni – Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni jest głównym animatorem sportu i rekreacji w Gminie. Realizuje on zadania w zakresie organizacji imprez sportowych, rekreacyjnych, turystycznych i integracyjnych dedykowanych osobom z różnych grup wiekowych. OSiR w Bogatyni jest również jednostką organizacyjną silnie wspierającą włączenie społeczne, poprzez organizację aktywności, turniejów i konkursów sportowych dla osób z niepełnosprawnościami. OSiR jest również zarządcą obiektów sportowych zlokalizowanych na terenie Gminy, w tym kompleksu sportowego przy ul. Białogórskiej. Jednostka organizacyjna Gminy stale dąży do podnoszenia jakości oraz rozwijania różnorodności swojej oferty, dzięki czemu chce na bieżąco odpowiadać na potrzeby mieszkańców.

Bogatyński Ośrodek Kultury – BOK to miejsce nie tylko będące animatorem i propagatorem rozwoju kultury na terenie Gminy Bogatynia, ale również pozwalające na integrację mieszkańców w ramach szerokiej oferty warsztatów i pracowni. W BOKu funkcjonuje: pracownia teatralna, pracownie muzyczne, koło TPD, sala doświadczania świata, pracownia integracyjna czy pracownia plastyczno-ceramiczna. Ponadto w ramach BOK prowadzone jest kino Kadr 3D, wypożyczalnia kostiumów, dostępna jest również sala widowiskowa,

pozwalająca na organizację występów teatralnych czy kabaretowych. Główna siedziba BOK mieści się przy ul. Żołnierzy II AWP 1 w Bogatyni.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Bogatynia im. Polskich Noblistów – główna siedziba biblioteki mieści się przy ul. Żołnierzy II AWP 2G w Bogatyni. W ramach działalności Biblioteki prowadzony jest Klub Miłośników Książki, wystawy, spotkania, warsztaty plastyczne, akademia malucha, czy inne wydarzenia kulturalne. Biblioteka stale rozszerza swoją ofertę w zakresie gromadzenia i udostępniania zbiorów nie tylko woluminów, ale również filmów DVD, produkcji multimedialnych, nagrań audio oraz innych materiałów i zbiorów. Biblioteka jest również propagatorem czytelnictwa wśród mieszkańców: osób dorosłych, seniorów, dzieci i młodzieży.

Ośrodek Rozwiązywania Problemów Uzależnień i Pomocy Rodzinie – Ośrodek mieści się przy ul. Wyczółkowskiego 42A w budynku Szkoły Podstawowej nr 3 w Bogatyni. W ramach realizowanych zadań Ośrodek działa w zakresie: terapii uzależnień, zajęć edukacyjno-wspierających dla osób z uzależnieniami, treningów zastępowania agresji, terapii traumy, psychoterapii, konsultacji psychologicznych, psychoterapii systemowej. Ośrodek działa w ramach Bogatyńskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny.

Świetlica Środowiskowa – świetlica środowiskowa mieści się przy ul. Wyczółkowskiego 42A w budynku Szkoły Podstawowej nr 3 w Bogatyni. Świetlica odpowiada za pomoc oraz wsparcie dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych, z problemami wychowawczymi czy trudnościami w nauce. W ramach działania świetlicy oferowane jest wsparcie wychowawcze, a także doraźna pomoc dla dzieci, np. w zakresie pomocy w nauce.

Dużym potencjałem obszaru rewitalizacji, ale także całej Gminy Bogatynia jest **aktywność licznych stowarzyszeń i organizacji pozarządowych** funkcjonujących na terenie całej Gminy. Ich przedmiotowa działalność najczęściej koncentruje się na zagadnieniach z zakresu pomocy społecznej, aktywizacji seniorów, sportu, kultury i rekreacji. Głównymi zadaniami organizacji pozarządowych jest kształtowanie wśród mieszkańców świadomych postaw prospołecznych, promocja działań związanych z upowszechnianiem aktywności fizycznej i kulturalnej, działanie na rzecz lokalnej społeczności oraz dbanie i zachęcanie do poznawania zasobów dziedzictwa kulturowego. Zadania te realizowane są za pomocą spotkań edukacyjnych, akcji tematycznych, warsztatów zajęciowych, wyjazdów integracyjnych oraz innych organizowanych wydarzeń.

Wśród stowarzyszeń i organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy można wymienić m.in. sekcja Turystyki Rekreacyjnej „Bog Tur” w Bogatyni, Miejski Klub Sportowy „Granica”, Stowarzyszenie na Trójstyku, Polski Związek Wędkarski Koło Miejsko-Gminne w Bogatyni, Uczniowski Klub Sportowy „Smecz”.

Tabela 17 Charakterystyka wybranych organizacji pozarządowych funkcjonujących na obszarze rewitalizacji

Nazwa podmiotu	Zakres działalności
Bogatyńskie Stowarzyszenie Amazonki	Działalność na rzecz osób dotkniętych problemem nowotworu piersi oraz prowadzenie działań profilaktycznych ukierunkowanych na poprawę warunków życia tych osób oraz zwiększenie uczestnictwa w życiu społecznym, gospodarczymi kulturalnym kraju.
Klub Puszystych	Upowszechnianie zdrowego i aktywnego stylu życia, kultury fizycznej i sportu.
Klub Nauczycielski "Izis"	Integracja środowiska nauczycielskiego i grup zawodowych o podobnych zainteresowaniach intelektualnych. Zagospodarowanie czasu wolnego nauczycieli, nauczycieli emerytów.
Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów "Klanza" Oddział Bogatynia	Podnoszenie wiedzy, umiejętności i kultury pedagogicznej w społeczeństwie, tworzenie warunków do rozwoju różnych grup.
Stowarzyszenie Media Lokalne	Działanie na rzecz popularyzacji, upowszechniania i rozwoju Mediów Lokalnych, niesienie pomocy w sytuacjach zagrożenia oraz przeciwdziałaniu zagrożeniom.
Stowarzyszenie "Nasz Szpital"	pozyskiwanie środków rzeczowych i finansowych na pomoc w utrzymaniu i rozwoju SP ZOZ Bogatynia, wspomaganie działań na rzecz podnoszenia poziomu leczenia szpitalnego oraz podnoszenia kwalifikacji kadry szpitala, promowanie szpitala.
Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Jasnej Góry "Góra Możliwości"	Wspieranie rozwoju wsi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, działalność na rzecz integracji społecznej, promocja wsi.
Bogatyńskie Stowarzyszenie Diabetyków "Insulinka"	Działania na rzecz osób chorych na cukrzycę.
Bogatyńskie Stowarzyszenie Pielęgniarek "Złoty Czepek"	Działania na rzecz integracji środowiska pielęgniarskiego, podejmuje szereg inicjatyw propagujących zdrowy tryb życia, promuje ideę wolontariatu, zachęca do aktywności ruchowej
Polski Związek Wędkarski Koło Miejsko - Gminne w Bogatyni	Organizacja szkoleń, współpraca z placówkami oświaty, organizacja zawodów wędkarskich dla wszystkich grup wiekowych
Stowarzyszenie na Trójstyku	Promowanie, utrwalanie i rozpowszechnianie wiedzy o historii, tradycji pogranicza polsko-czesko-niemieckiego
Sekcja Turystyki Rekreacyjnej "Bog Tur" w Bogatyni	Rozwijanie zainteresowań i umiejętności w szachach wśród dzieci i młodzieży.
Miejski Klub Sportowy "Granica"	Organizacja , rozwój i popularyzacja sportu piłki nożnej i innych dyscyplin.

Uczniowski Klub Sportowy "Smecz"	Pobudzanie świadomości dot. znaczenia aktywności ruchowej w życiu człowieka, działanie na rzecz rozwijania różnorodnych form kultury fizycznej w środowisku dzieci i młodzieży zwłaszcza w badmintonie.
Międzyszkolny Klub Sportowy "Szerszeń"	Rozwijanie różnych form kultury fizycznej dzieci i młodzieży, prowadzenie zajęć lekkoatletycznych.
Ludowy Klub Sportowy "Zjednoczeni" Porajów - Kopaczów	Kształtowanie i popularyzowanie zdrowego stylu życia mieszkańców, kultury fizycznej w piłce nożnej.
Klub Sportowy "Rackets"	Pobudzanie świadomości dot. znaczenia aktywności ruchowej w życiu człowieka, działanie na rzecz rozwijania różnorodnych form kultury fizycznej w środowisku dzieci i młodzieży zwłaszcza w tenisie stołowym.
Uczniowski Klub Sportowy "Patomswim"	Rozwijanie zainteresowań i umiejętności pływackich dzieci i młodzieży.
Uczniowski Klub Sportowy "Libero"	Rozwijanie zainteresowań i umiejętności siatkarskich dzieci i młodzieży.
Klub Sportowy "Zryw Bratków"	Kształtowanie i popularyzowanie zdrowego stylu życia mieszkańców, kultury fizycznej w piłce nożnej.
Stowarzyszenie Sportowe "Tenis Totalny"	Działanie na rzecz rozwijania różnych form kultury fizycznej w środowisku dzieci i młodzieży, prowadzenie zajęć tenisa ziemnego.
Ludowy Klub Sportowy "Jaśnica" Opolno Zdrój	Kształtowanie i popularyzowanie zdrowego stylu życia mieszkańców, kultury fizycznej w piłce nożnej.
Bogatyński Klub Karate	Rozwijanie zainteresowań i umiejętności karate wśród dzieci i młodzieży.
Klub Sportowy "Grom"	Rozwijanie różnych form kultury fizycznej dzieci i młodzieży, prowadzenie zajęć taekwondo.
Bractwo Ziemi Bogatyńskiej	Kultywowanie tradycji i kultury regionu, ochrona dziedzictwa materialnego i niematerialnego ziemi bogatyńskiej

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni.

Ponadto w granicach oraz sąsiedztwie obszaru rewitalizacji istnieją przestrzenie i obiekty, które potencjalnie mogą sprzyjać integracji mieszkańców, wzmocnieniu lokalnych więzi społecznych, a także aktywności mieszkańców w różnych grupach wiekowych, jednak obecnie nie są w pełni wykorzystywane. Wśród takich miejsc można wyróżnić:

Willa Preibischa wraz z towarzyszącym parkiem – Willa Preibischa zlokalizowana jest przy ul. Kościuszki 24 w Bogatyni, zaś park na przeciwległym brzegu rzeki Miedzianki, przez którą wiedzie do niego niewielki mostek. Willa stanowiła niegdyś rezydencję przedsiębiorcy i filantropa, który jak już wspomniano miał wielki wkład w rozwój społeczno-gospodarczy Bogatyni. Obecnie willa pozostaje nieużytkowana, z biegiem lat zaś poszczególne detale architektoniczne uległy zniszczeniu, zostały rozebrane lub zmienione. Wpłynęło to na architekturę budynku, który stracił na swej okazałości. W parku z kolei zdemontowano fontannę, pozostawiając jedynie piedestał, a zniszczeniu uległa oranżeria. Obecnie, zwłaszcza w godzinach wieczornych i nocnych stanowi on miejsce spożywania alkoholu przez dorosłych

i młodzież, stając się miejscem postrzeganym jako niebezpieczne. Niemniej, willa wraz z towarzyszącym parkiem stanowią rozpoznawalny element krajobrazu miejskiego, dysponując potencjałem do rozwoju funkcji społecznych. Obiekty te położone są wśród gęsto zaludnionej okolicy miasta, co sprawia, iż są one korzystnie zlokalizowane dla wielu osób.

Ruiny karczmy „Twardowski” – karczma, niegdyś mieszcząca się przy placu Bohaterów Warszawy stanowiła miejsce wręcz kultowe, na stałe wpisujące się w świadomość mieszkańców. Mimo, iż dziś są to jedynie ruiny, warto zachować pamięć o tym miejscu ze względu na jego tożsamościowy charakter dla mieszkańców Gminy Bogatynia. Udane działania rewitalizacyjne nie cechują się bowiem jedynie działaniami infrastrukturalnymi spektakularnie odmieniającymi oblicze przestrzeni, ale również wspieraniem i „oddawaniem” lokalnej społeczności miejsc, z którymi może się ona utożsamiać. Mimo stanu obiektu, dysponuje on potencjałem do rozwoju funkcji społeczno-integracyjnych.

Licznie występujące domy przysłupowe – domy przysłupowe stanowią ważny element dziedzictwa kulturowego Gminy Bogatynia, będąc również elementem tożsamościowym. Są one unikatowym rodzajem zabudowy w skali Polski, występującym głównie na terenie Gminy Bogatynia. Choć domy przysłupowe na terenie Gminy w znacznej części znajdują się w złym stanie technicznym, wciąż dysponują one potencjałem do zgłębiania historii regionu, budowania tożsamości lokalnej, a także pobudzania aktywności gospodarczej w oparciu o potencjał endogeniczny Gminy.

Kompleks sportowy przy ul. Białogórskiej – kompleks sportowy przy ulicy Białogórskiej pozostaje w zarządzie Bogatyńskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. Na kompleks składa się pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej o nawierzchni trawiastej, wraz z okalającą je bieżnią, cztery ziemne korty tenisowe, boisko o nawierzchni poliuretanowej służące do gry w piłkę ręczną lub piłkę koszykową, boisko treningowe do gry w piłkę nożną z nawierzchnią z trawy naturalnej oraz elementy siłowni zewnętrznej. Na terenie kompleksu znajduje się również budynek administracyjny, stanowiący zaplecze sanitarno-techniczne i dysponujący ok. 20 miejscami noclegowymi. Dzięki stosunkowo rozwiniętej infrastrukturze sportowej na terenie kompleksu organizowanych jest wiele imprez zrzeczających nie tylko mieszkańców Gminy, ale również osoby z gmin okolicznych, w tym zagranicznych. Charakter tych przedsięwzięć obejmuje nie tylko wydarzenia sportowe, ale również uroczystości patriotyczne, regionalne czy upamiętniające ważne momenty w historii Gminy. Obiekty w ramach kompleksu ze względu na intensywne ich wykorzystanie uległy jednak zużyciu i wymagają podjęcia działań remontowo-konserwacyjnych. Ponadto, wciąż widoczne jest niepełne wykorzystanie obiektu, np. w zakresie nauki gry w tenisa, bowiem tzw. mączka stanowi trudną nawierzchnię dla osób rozpoczynających swoją sportową przygodę. Zmiany w zakresie funkcjonalno-przestrzennym kompleksu, a także działania modernizacyjne pozwoliłyby nie tylko podtrzymać ale dalej rozwijać wykorzystanie obiektów.

Wzgórze Obserwator – Wzgórze Obserwator wznosi się na wysokość 314 m n.p.m., gdzie roztaczają się malownicze panoramy pasm górskich. Wierzchowina jest stosunkowo wyrównana, co czyni z niej miejsce łatwe do dalszej eksploracji. Na wzgórzu niegdyś mieściła się niewielka scena plenerowa pozwalająca na organizację wydarzeń kulturalnych i

rozrywkowych dla mieszkańców Gminy. Ze względu na swój stan techniczny, nie pozwala ona jednak na organizację tego typu wydarzeń obecnie. W pozostałej części wzgórze pozostaje niezagospodarowane, pokryte głównie roślinnością trawiastą. Obserwator dysponuje potencjałem do rozwinięcia funkcji rekreacyjnych w oparciu o naturalne ukształtowanie terenu. Stosunkowo łagodnie nachylone zbocza wzgórza, sprawiają iż pozostaje ono dostępne dla szerokiej grupy odwiedzających, jednocześnie dając poczucie bliskości z naturą przez wzgląd na roztaczające się widoki.

Dawny kamieniołom bazaltu – dawny kamieniołom „Bartek” to wysoka na około 30 m bazaltowa ściana, na której widoczne są systemy regularnych spękań, powstałych wskutek powolnego zastygania lawy wulkanicznej. Kamieniołom stanowi obiekt zainteresowań wśród osób uprawiających wspinaczkę górską i do tych celów nie raz jest wykorzystywany. Niemniej, nie pełni on żadnej funkcji ani nie pozostaje zagospodarowany. Widoczny potencjał do rozwoju zainteresowań związanych z turystyką górską można jednak wykorzystać dla rozwijania oferty spędzania czasu wolnego na terenie Gminy, a także umożliwienia większej dywersyfikacji dostępnych dyscyplin sportowych.

Zabudowa dawnego obozu koncentracyjnego Klein-Schönau – zabudowania powstałe w ramach obozu stanowią materialne dziedzictwo bestialskich wydarzeń z okresu II Wojny Światowej. Bloki wciąż są zamieszkiwane mimo, iż obecny standard lokali mieszkalnych znacząco odbiega od przyjętych standardów. Układ urbanistyczny osiedla został objęty prawną ochroną.

Kompleks boisk w Sieniawce – kompleks w Sieniawce położony jest nieopodal zabudowań dawnego obozu koncentracyjnego Klein-Schönau. Stopień degradacji boiska, a także bieżni nie pozwala na użytkowanie obiektów. Ze względu na zagęszczenie ludności na tym obszarze, a także sąsiedztwo świetlicy wiejskiej obiekty te mogłyby cieszyć się zainteresowaniem wśród mieszkańców.

Tereny wokół rezerwatu przyrody Grądy koło Posady – rezerwat przyrody zlokalizowany jest na terenie sołectwa Posada, na prawym brzegu Nysy Łużyckiej stanowiącej granicę państwową. Rezerwat w chwili obecnej nie jest udostępniony dla szerszej grupy odwiedzających, bowiem nie są przez niego poprowadzone oficjalne szlaki piesze. Tereny wokół rezerwatu stanowią z kolei obszary również cechujące się znacznymi walorami przyrodniczymi, w tym krajobrazowymi, jednak nie są one objęte prawnymi formami ochrony przyrody. Dzięki temu mogą one stanowić nie tylko znakomite miejsce do wypoczynku i rekreacji, ale również bliskości z przyrodą umożliwiającą jej lepsze poznanie. Potencjał terenów zieleni ze względu na brak ich zagospodarowania pozostaje jednak niewykorzystany, a mieszkańcy Posady wciąż nie dysponują miejscem do integracji na świeżym powietrzu.

3.5. SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

Prace przeprowadzone na poszczególnych etapach opracowywania dokumentu takie jak delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz przeprowadzona analiza wskaźnikowa, warsztaty rewitalizacyjne, wizja lokalna, konsultacje społeczne wraz z badaniem ankietowym, a także pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji potwierdziły koncentrację

negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych w granicach obszaru rewitalizacji, które znacząco hamują rozwój wszystkich podobszarów rewitalizacji, jak i całej gminy. Zatem potwierdziła się zasadność wyznaczenia obszaru rewitalizacji w jednostkach Bogatynia III, Sieniawka, Posada i Wolanów.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zidentyfikowano w szczególności: problemy związane z bezrobociem, ubóstwem, alkoholizmem, wysokim poziomem przestępczości, starzeniem się społeczeństwa, odpływem osób młodych, spadającym kapitałem społecznym, nagromadzeniem osób ze szczególnymi potrzebami przy jednoczesnym niedostatku rozwiązań umożliwiających im zachowanie samodzielności, spadającym tempem rozwoju gospodarczego, niską emisją i niską efektywnością energetyczną zabudowy mieszkaniowej, pojawiającymi się dzikimi wysypiskami śmieci, niedostateczną liczbą miejsc dla rozwoju aktywności społecznej i przeznaczonych do integracji społecznej, niedostatecznie rozwiniętej oferty spędzania czasu wolnego, niską świadomością ekologiczną mieszkańców czy złym stanem technicznym zabudowy mieszkaniowej i historycznej.

Warto zwrócić uwagę na to, że problemy, które zaobserwowano, nie są przypadkowe, ale stanowią ciąg powiązanych ze sobą wydarzeń. Na przykład brak integracji mieszkańców oraz ograniczone zaangażowanie społeczności w życie publiczne często mają swoje źródło w innych istotnych problemach, takich jak brak dostępnych miejsc do spędzania czasu wolnego czy niedostateczna liczba zajęć pozalekcyjnych. Z kolei niski poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców może być powiązany z zaśmiecaniem przestrzeni publicznych i powstawaniem dzikich wysypisk śmieci. Ponadto, niewłaściwe dostosowanie budynków i przestrzeni publicznych do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami lub zaniedbania w utrzymaniu infrastruktury prowadzą do obniżenia jakości otoczenia jako całości. Rozumienie tych związków pomaga lepiej diagnozować i rozwiązywać trudności, z którymi borykają się mieszkańcy Bogatyni.

Na podstawie przeprowadzonych analiz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych określono następująco:

1. Z uwagi na istniejące problemy związane z brakiem miejsc do spotkań i spędzania czasu wolnego, a także niskim zaangażowaniem społecznym oraz ograniczoną aktywnością mieszkańców, istnieje potrzeba kształtowania wzajemnych więzi między ludźmi, a także między miejscem, w którym mieszkają. Przestrzenie tożsamościowe, odwołujące się do dziedzictwa lokalnego oraz funkcji naturalnie nadawanych miejscom przez ich użytkowników stanowią podstawę przywiązania lokalnego. Tak kształtowane przestrzenie umożliwiają nawiązywanie swobodnych interakcji między mieszkańcami, budując zintegrowane społeczeństwo lokalne. Przestrzenie zadbane, uczęszczane i postrzegane przez mieszkańców pozytywnie powodują też zwiększoną troskę o ich zachowanie w należytej formie. Wpływa to z kolei na ograniczenie zachowań niestosownych czy wręcz zabronionych, jak np. spożywanie alkoholu, czy akty wandalizmu.

2. W kontekście tworzenia nowych przestrzeni dla mieszkańców oraz promowania integracji społecznej, ważne jest dostosowanie oferty zajęć spędzania czasu wolnego do indywidualnych potrzeb mieszkańców, uwzględniając również osoby o specjalnych potrzebach. Obecnie coraz częściej obserwuje się, że mieszkańcy mają dostęp do ograniczonej i niewystarczająco zróżnicowanej oferty zajęć rekreacyjno-sportowych. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań, które zachęcą ludzi do aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności w wymiarze: kulturalnym, edukacyjnym, rekreacyjnym czy sportowym. W tym celu należy wykorzystać potencjał jednostek organizacyjnych Gminy, stowarzyszeń i fundacji działających na obszarze rewitalizacji.
3. W gminie zdiagnozowano wysoki udział osób ze szczególnymi potrzebami, dlatego konieczne jest sukcesywne dostosowywanie infrastruktury publicznej do ich potrzeb, zwłaszcza w przypadku budynków użyteczności publicznej oraz ogólnodostępnych terenów zieleni i infrastruktury rekreacyjno-sportowej.
4. Problemami zdiagnozowanymi na obszarze rewitalizacji były także: odpływ ludzi młodych oraz bezrobocie. Aby zaradzić im w przyszłości szczególnie istotne jest rozpoczęcie i wsparcie procesu dywersyfikowania rynku pracy na terenie Gminy, zwłaszcza poprzez rozwój przedsiębiorczości na terenach dotychczas niedostatecznie rozwiniętych gospodarczo. Dążąc do stworzenia jak najlepszych warunków do rozwoju osobistego i zawodowego osób młodych i wykształconych należy jednak mieć na uwadze również rozwój branż zaawansowanych technologicznie. Z uwagi na bliskość granic państwowych z Czechami i Niemcami, należy jednak mieć świadomość iż rynek pracy będzie się rozwijał w ujęciu transgranicznym, wymagając coraz większych zasobów dla pozostania konkurencyjnym.
5. Zważając na ogólny zły stan techniczny zabudowy na wszystkich podobszarach rewitalizacji, zwraca się szczególną uwagę na jej oddziaływanie na sfery: środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną. Rekomendowane jest systematyczne dążenie do poprawy stanu technicznego, w pierwszej kolejności zabudowy mieszkaniowej, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy jej efektywności energetycznej, a także obniżeniem emisyjności. Poprawa standardu zamieszkania mieszkańców Gminy pozytywnie wpłynie nie tylko na ogólną estetykę podobszarów rewitalizacji, ale umożliwi również rozpoczęcie procesu ponownego włączenia społecznego w przypadku osób stygmatyzowanych.
6. W zakresie środowiskowym należy dążyć do rozwoju i poszerzania działań edukacyjnych, w tym w zakresie rozwoju systemu gospodarki odpadami komunalnymi, zastosowania, wykorzystania i opłacalności inwestycji z zakresu OZE, czy ogólnej troski o jakość środowiska przyrodniczego. Działania edukacyjne powinny uwzględniać całość społeczności lokalnej, w tym osoby starsze.
7. Z uwagi na lokalizację obszaru rewitalizacji w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, podczas planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych, należy każdorazowo uwzględniać wymagania i przepisy prawne dotyczące gospodarowania na tego typu obszarach. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią należy realizować w technologii uwzględniającej możliwość zalania wodami powodziowymi, minimalizującej straty powodziowe z zapewnieniem swobodnego przepływu wód powodziowych.
8. Z uwagi na występujące na podobszarze rewitalizacji Posada obszarowe formy ochrony przyrody, podczas planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych, należy

každorazowo przedsięwziąć wszelkie kroki minimalizujące potencjalne oddziaływanie inwestycji na środowisko.

9. Kolejnym problemem, który występuje na obszarze rewitalizacji, jest degradacja miejsc ogólnodostępnych oraz zły stan techniczny budynków publicznych. Aby poradzić sobie z tym wyzwaniem, sugeruje się przeprowadzenie prac remontowych i modernizacyjnych, które przywrócą tym obiektom ich pierwotny stan. Jednocześnie warto zastosować podejście projektowe, które uwzględni potrzeby różnych grup społecznych, aby zniwelować ryzyko wykluczenia społecznego. Działania te pomogą przywrócić życie i funkcjonalność tym przestrzeniom, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców.
10. Z uwagi na mnogość występujących na podobszarach rewitalizacji obiektów zabytkowych, należy każdorazowo stosować przepisy odrębne dotyczące ich ochrony, a w przypadku prowadzenia robót budowlanych przy obiektach lud na obszarach wpisanych do rejestru zabytków uzyskać pozwolenie konserwatorskie (art. 36 pkt.1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 z późn. zm.).

4. OPIS WIZJI STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Na podstawie diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji, a także biorąc pod uwagę lokalne potencjały obszaru oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych zdefiniowano wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. Stanowi ona wyraz aspiracji władz samorządowych, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Określa ona opis docelowego stanu obszaru po przeprowadzeniu zaplanowanych w niniejszym dokumencie działań rewitalizacyjnych.

Wizja stanowi wizualizację celu głównego, nadrzędnego względem celów rewitalizacji wskazanych w dokumencie, jednocześnie zawiera w sobie odniesienie do wszystkich sfer funkcjonowania obszaru, na których planowana jest rewitalizacja. Jest również pewnego rodzaju odpowiedzią na pytanie o powód i zasadność prowadzenia procesu rewitalizacji w danej jednostce.

Istotną rolę wizji jest także zjednoczenie interesariuszy rewitalizacji wokół pewnej idei. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i funkcjonujące tam stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, jednostki administracyjne powinny utożsamiać się z określoną wizją. Wypracowana wizja powinna łączyć różne środowiska, które wspólnie będą pracowały nad jej urzeczywistnieniem.

Przyjmując powyższe założenie, wizja obszaru rewitalizacji w perspektywie do 2033 roku brzmi:

W 2033 roku podobszary rewitalizacji w Gminie Bogatynia zyskają nowe oblicze. Bogatynia III będzie obszarem o rozwiniętych funkcjach kulturalno-społecznych, stanowiąc o sile kapitału społecznego Gminy, a także wspierając budowanie silnej tożsamości lokalnej opartej na wiedzy. Sieniawka będzie z kolei miejscem o rozwiniętej funkcji gospodarczej, bezpiecznym i otwartym na nowych mieszkańców. Aspekt historyczny tego obszaru będzie z kolei

drogowskizem do budowania zintegrowanej społeczności opartej na wzajemnym zrozumieniu i tolerancji. Posada wykorzystując swoje walory przyrodniczo-krajobrazowe, będzie dobrym miejscem do życia dla osób aktywnych, chcących razem budować przyszłość nowych pokoleń. Ekstensywny charakter towarzyszyć będzie również podobszarowi

Działania rewitalizacyjne przeprowadzone na terenie Gminy Bogatynia pozwoliły zintegrować i zaktywizować mieszkańców, którzy obecnie stanowią świadomie czekające kolejnych wyzwań rozwojowych społeczeństwo obywatelskie. Pozytywny wpływ procesu rewitalizacji widoczny jest nie tylko w przypadku mieszkańców poszczególnych podobszarów, ale również całej społeczności gminnej. Ludzie chętnie korzystają ze zrewitalizowanych przestrzeni i historycznych obiektów jak willa Preibischa, utworzone Muzeum Domów Przystupowych w domu przy ul. 3 Maja 1, czy ruiny wraz z naturalistycznym parkiem. Urozmaicona oferta zajęć sportowych

i rekreacyjnych w oparciu o odnowioną infrastrukturę kompleksu przy ul. Białogórskiej, a także w Sieniawce pozwoliła na rozwój pasji i zainteresowań wśród młodszych mieszkańców Gminy. Dzięki lokalnej ofercie aktywności czasu wolnego, mieszkańcy chętniej spędzają czas na terenie Gminy. Miejscem integrującym mieszkańców całej Gminy jest z kolei Zalew, będący centrum aktywności kulturalno-rekreacyjnej, zwłaszcza w okresie wiosenno-letnim.

Obszary, które wcześniej były zaniedbane, teraz pełnią nowe funkcje społeczne – zostały zagospodarowane w sposób atrakcyjny i zrównoważony z zachowaniem zasad dostępności dla osób o szczególnych potrzebach, dzięki czemu powstałe tereny są przyjazne dla wszystkich.

5. CELE REWITALIZACJI I ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ

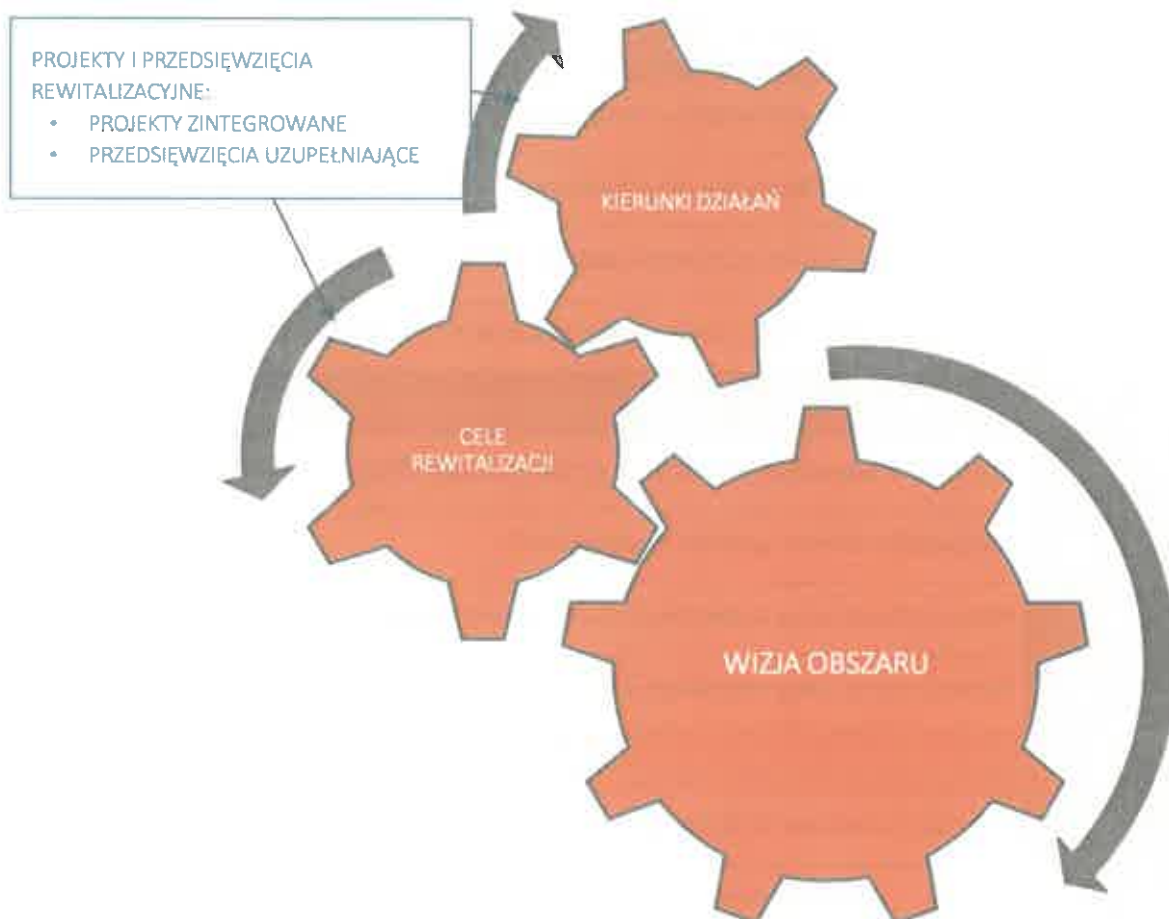

Zdefiniowana wizja obszaru rewitalizacji w 2033 roku będzie możliwa do osiągnięcia poprzez realizację celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Część programowa dokumentu została opracowana na bazie przeprowadzonej diagnozy, a także podczas warsztatów rewitalizacyjnych i wizji lokalnej umożliwiających zaangażowanie zróżnicowanych grup interesariuszy na etapie planowania procesu rewitalizacji.

Wskazane cele i kierunki działań stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby, służące ograniczeniu bądź wyeliminowaniu negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Tym samym zapewnione zostało komplementarne podejście do rewitalizacji.

Cele i kierunki rewitalizacji będą osiągnane poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazanych w rozdziale 6. Poniżej przedstawiono strukturę programowej części procesu rewitalizacji.

Rycina 20 Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Dla obszaru rewitalizacji wyznaczono 12 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 założonych celów rewitalizacji.

Tabela 18 Cele i kierunki rewitalizacji

CEL 1: Energia z wnętrza – zintegrowana społeczność lokalna	
Kierunek 1.1.	Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej
Kierunek 1.2.	Wzrost poziomu integracji mieszkańców
Kierunek 1.3.	Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności
Kierunek 1.4.	Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego
CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej	
Kierunek 2.1.	Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji
Kierunek 2.2.	Inicjowanie działań i postaw obywatelskich
Kierunek 2.3.	Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych
Kierunek 2.4.	Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych
CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych	
Kierunek 3.1.	Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych
Kierunek 3.2.	Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności
Kierunek 3.3.	Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych
Kierunek 3.4.	Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowych funkcji

Źródło: opracowanie własne.

6. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są zaplanowanymi, długofalowymi działaniami, zmierzającymi do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Istotnym ich aspektem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzrost poczucia przynależności lokalnej oraz rozwiązywanie innych problemów sfery społecznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w Gminie Bogatynia zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich realizacja zmierzała do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, w szczególności w sferze społecznej, a nie wyłącznie do poprawy estetyki przestrzeni czy modernizacji zdegradowanych obiektów. Zaplanowano katalog działań, na który składa się 9 podstawowych projektów zintegrowanych oraz 3 przedsięwzięcia uzupełniające. Projekty podstawowe to te, które w zasadniczy sposób przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów na obszarze, natomiast projekty uzupełniające mają charakter głównie infrastrukturalny, jednak ich realizacja przyczyni się do bezpośredniej poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji i nie tylko.

Projekty zintegrowane to grupy powiązanych ze sobą tematycznie działań, zarówno infrastrukturalnych, jak i nieinfrastrukturalnych, które służą realizacji wspólnego celu. Tworzą one mikroprogramy, w ramach których modernizacja kubatury i przestrzeni stworzy warunki do zapobiegania zanikowi niektórych funkcji (np. funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej), umożliwi wprowadzenie nowych funkcji społecznych, sprzyjać będzie budowaniu więzi społecznych i przywróceniu równowagi życia społecznego. Projekty zintegrowane realizowane będą przez Gminę Bogatynia we współpracy z interesariuszami rewitalizacji. Na tym etapie zakres projektów, a także katalog potencjalnych partnerów zostały zdefiniowane w sposób generalny. Po zakończeniu procesu konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji i uwzględnieniu ewentualnych uwag, planuje się niezwłoczne przystąpienie do realizacji fazy przygotowawczej projektów zintegrowanych. W szczególności planowane są spotkania z potencjalnymi partnerami projektów, w celu zapewnienia ich udziału w planowaniu, a docelowo w realizacji projektów zintegrowanych. Wówczas zostaną doprecyzowane założenia projektów w taki sposób, żeby były one realizowane dla mieszkańców i z mieszkańcami (przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi, lokalnymi liderami, beneficjentami końcowymi procesu rewitalizacji).

6.1. LISTA PLANOWANYCH PODSTAWOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Tabela 19 Opis projektu zintegrowanego nr 1

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 1	
Przystęp Historii – Na szlaku bogatyńskich domów przystępowych	
Nazwa wnioskodawcy	
Gmina Bogatynia	
Potencjalni partnerzy	
Bogatyński Ośrodek Kultury Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Bogatynia im. Polskich Noblistów Stowarzyszenie „Dom Kołodzieja” z siedzibą w Zgorzelcu Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków Bractwo Ziemi Bogatyńskiej	
Lokalizacja przedsięwzięcia	
Podobszar rewitalizacji Bogatynia III: ul. 1 Maja 3, Bogatynia Teren Miasta i Gminy Bogatynia (dokładny przebieg szlaku zostanie opracowany w ramach realizacji przedsięwzięcia)	
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia	
<ul style="list-style-type: none"> – niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w kulturze, – niski poziom tożsamości lokalnej oraz zamieranie zwyczajów, – niski poziom integracji społecznej mieszkańców, – odpływ przedsiębiorców z podobszaru rewitalizacji Bogatynia III, – niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, – niska świadomość ekologiczna mieszkańców, – występowanie problemów w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi, – występowanie nieużytkowanych obiektów publicznych stanowiących potencjał dla prowadzenia działań kulturalno-społecznych, – występowania licznych pustostanów, wpływających na ogólną estetykę oraz poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, – obecność licznych, silnie zdegradowanych obiektów zabytkowych, – zły stan techniczny obiektów zabytkowych, powiązany z ich niską efektywnością energetyczną i wysoką emisyjnością. 	
Cel przedsięwzięcia	
Celem Projektu Zintegrowanego nr 1 jest ochrona unikalnych elementów dziedzictwa materialnego, a także rozwój oferty usług kulturalnych i edukacyjnych, poprzez pobudzenie zainteresowania i krzewienie wiedzy w zakresie lokalnej historii, dawnych zawodów, zwyczajów i tradycji regionalnych. Dzięki temu, projekt będzie wspierał budowanie tożsamości lokalnej, pobudzał mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz integrował ich wokół wspólnej historii regionu.	
Zakres realizowanych zadań	

W ramach projektu przeprowadzone zostaną kompleksowe prace, mające na celu odrestaurowanie nieużytkowanego domu przysłupowego przy ul. 1 Maja 3.

Moduł I: Kompleksowe prace restauratorskie i konserwatorskie domu przysłupowego przy ul. 1 Maja

W ramach modułu I przeprowadzone zostaną działania infrastrukturalne związane z kompleksowym odnowieniem pustostanu. Prace skupią się w szczególności na:

- odrestaurowaniu, konserwacji i zabezpieczeniu drewnianych elementów konstrukcyjnych, ścian, stropów oraz więźby dachowej,
- odtworzeniu lub odrestaurowaniu stolarki drzwiowej i okiennej,
- wymianie instalacji elektrycznej, grzewczej i wodno-kanalizacyjnej,
- adaptacji wnętrza budynku do pełnienia roli Muzeum Regionalnego Domów Przysłupowych,
- usunięciu barier architektonicznych wewnątrz oraz w najbliższym otoczeniu budynku, w tym poprzez montaż m.in. krzeselka przyschodowego,
- odrestaurowaniu, konserwacji i zabezpieczeniu budynku gospodarczego,
- uprzątnięciu i zagospodarowaniu najbliższego otoczenia, poprzez wytyczenie ciągów pieszych, w tym ciągów ewakuacyjnych, wyposażenie terenu w obiekty małej architektury oraz nowe nasadzenia zieleni niskiej.

Ze względu na zabytkowy charakter domu przysłupowego, ujętego w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego, konieczne będzie prowadzenie wszelkich prac w porozumieniu i pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Moduł II: Rozszerzenie i wyznaczenie terenowego przebiegu szlaku domów przysłupowych na terenie Gminy Bogatynia

W ramach modułu II przewiduje się przeprowadzenie prac projektowych i infrastrukturalnych, związanych z rozszerzeniem i terenowym wyznaczeniem szlaku. Tym samym, zakres prac będzie obejmował:

- opracowanie koncepcji rozszerzenia szlaku domów przysłupowych z punktem początkowym w Muzeum Regionalnym Domów Przysłupowych, uwzględniającym domy zarówno w Mieście jak i na terenie Gminy,
- oznakowanie obiektów w terenie, poprzez rozmieszczenie tablic informacyjnych oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii umożliwiających interaktywne przemierzanie szlaku,
- wyposażenie punktów węzłowych na ścieżce w obiekty małej architektury, z uwzględnieniem m.in. ławek, koszy na śmieci, stojaków rowerowych itp.

Planuje się umożliwienie zainteresowanym osobom przemierzania szlaku z wykorzystaniem różnych form transportu, w tym w formie pieszej lub z wykorzystaniem roweru poprzez częściową integrację szlaku z planowaną Cyklostradą.

W ramach cyfryzacji kultury planuje się również umożliwienie zwiedzania Muzeum w ramach tzw. wirtualnego spaceru, wraz z obrazowaniem najważniejszych obiektów znajdujących się na szlaku. Szlak w wersji wirtualnej na czas opracowania niniejszego dokumentu (czerwiec 2024) pozostaje w przygotowaniu i zawiera kilkanaście najciekawszych przykładów domów przysłupowych z terenu Gminy.

Moduł III: Rozszerzenie oferty usług kulturalnych w oparciu o dziedzictwo lokalne

W ramach modułu III planuje się rozszerzenie oferty usług kulturalnych, edukacyjnych i społecznych w oparciu o powstałą infrastrukturę. Poczynione prace pozwolą na prowadzenie działań w obszarach:

- kultury, poprzez:
  - udostępnienie wystawy stałej w Muzeum Regionalne Domów Przystupowych,
  - możliwość organizacji wystaw czasowych,
  - organizację spotkań z autorami, twórcami i znawcami historii, geografii i architektury lokalnej,
  - organizację spacerów wytyczonym szlakiem wraz z przewodnikiem;
- edukacji, poprzez:
  - organizację prelekcji dla dzieci i młodzieży szkolnej w oparciu o zgromadzone eksponaty,
  - organizację zajęć technicznych i rękodzielniczych prowadzonych przez twórców lokalnych, dedykowanych dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, w tym z zakresu zawodów „wymierających” i rzemiosła dotyczącego m.in. konstrukcji domów przystupowych, działalności gospodarczej w nich prowadzonych – tkactwa itp.;
- gospodarki, poprzez:
  - możliwość organizacji zwiedzania lub wystawy o charakterze zamkniętym,
  - możliwość organizacji sesji fotograficznej w Muzeum Regionalnym Domów Przystupowych,
  - możliwość prowadzenia sprzedaży lokalnie wytwarzanych rękodzieł.

Przedstawiony zakres działań nie stanowi zbioru zamkniętego. Przygotowywana oferta ma zaspokajać potrzeby mieszkańców w zakresie kultury, edukacji, sztuki czy folkloru, w związku z czym przewiduje się uwzględnianie pojawiających się uwag ze strony mieszkańców. Czyniony dialog społeczny może prowadzić do rozszerzenia oferty lub jej zmiany.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji projektu budynek przy ul. 1 Maja 3 oraz jego najbliższe otoczenie zostaną dostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami oraz osób z niepełnosprawnością z uwzględnieniem wymogów i ograniczeń wynikających z wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zastosowane zostanie projektowanie uniwersalne, zapewniające swobodny dostęp do obiektu dla szerokiego grona odbiorców. Celem zapewnienia pełnej dostępności, opracowana zostanie również możliwość zwiedzania Muzeum oraz szlaku w wersji wirtualnej.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Energia z wnętrza – zintegrowana społeczność lokalna

1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego

CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społeczno-gospodarczej

2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji

2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich

2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych

CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych

3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych

3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych

3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia	
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 10 000 000,00 zł Moduł II: 4 000 000,00 zł Moduł III: 1 000 000,00 zł Łącznie: 15 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2024-2027 Moduł II: 2024-2027 Moduł III: 2027-2033
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba zabytkowych budynków poddanych rewitalizacji	1 szt.
Liczba prelekcji, warsztatów i spotkań organizowanych w obiekcie	25 szt./rok
Liczba posadowionych tablic informacyjnych i pozostałych obiektów małej architektury	75 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób odwiedzających Muzeum Domów Przysłupowych	500 os./rok
Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach edukacyjnych	2000 os./rok
Liczba osób uczestnicząca w zajęciach technicznych i rękodzielniczych	200 os./rok
Liczba osób uczestniczących w spacerach wytyczonym szlakiem wraz z przewodnikiem	500 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 20 Opis projektu zintegrowanego nr 2

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 2	
Ruina-gaj	
Nazwa wnioskodawcy	
Gmina Bogatynia	
Potencjalni partnerzy	
Bogatyński Ośrodek Kultury Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Bogatynia im. Polskich Noblistów Stowarzyszenie „Dom Kołodzieja” z siedzibą w Zgorzelcu Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków Szkoła Podstawowa im. E. Plater w Bogatyni Bractwo Ziemi Bogatyńskiej	
Lokalizacja przedsięwzięcia	
Podobszar rewitalizacji Bogatynia III: Ruiny po karczmie przy Placu Bohaterów Warszawy	
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia	
<ul style="list-style-type: none"> – niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w kulturze, – niski poziom tożsamości lokalnej oraz zamieranie zwyczajów, – niski poziom integracji społecznej mieszkańców, – odpływ przedsiębiorców z podobszaru rewitalizacji Bogatynia III, – problemy występujące w zakresie uzależnień, – niedostateczna liczba miejsc atrakcyjnego spędzania czasu wolnego – niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, – niska świadomość ekologiczna mieszkańców, – występowanie dzikich wysypisk śmieci, – występowanie problemów w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi, – występowania licznych pustostanów, wpływających na ogólną estetykę oraz poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, – niedostateczna dostępność terenów zieleni, – obecność licznych, silnie zdegradowanych obiektów zabytkowych. 	
Cel przedsięwzięcia	
<p>Celem przedsięwzięcia jest stworzenie przestrzeni publicznej, która będzie nawiązywała do stanu obecnego, mając dwojaki wymiar: z jednej strony ukazujący to czego nie udało się uratować przed zniszczeniem, z drugiej zaś znów będąc miejscem służącym spotkaniom mieszkańców. Podstawowym celem jest zatem stworzenie miejsca do swobodnego dialogu i eksploracji faktów odnośnie przeszłości regionu i wizji jego przyszłości.</p>	
Zakres realizowanych zadań	
<p>W ramach projektu zintegrowanego nr 2 zostaną przeprowadzone konieczne prace infrastrukturalne, które umożliwią ponowne wykorzystanie przestrzeni po dawnej karczmie w Bogatyni.</p>	

Moduł I: Zabezpieczenie ruin po dawnej karczmie

W ramach modułu I planuje się przeprowadzenie koniecznych prac infrastrukturalnych, celem zabezpieczenia ruin i pozostałości po budynku karczmy. Przeprowadzone zostaną działania uwzględniające:

- oczyszczenie ruin wraz z przyległym terenem z zaśmieceń oraz obumarłej roślinności, wraz z niezbędnym wyrównaniem terenu,
- usunięcie pozostałości różnego rodzaju ogrodzeń terenu w miejscach, gdzie nie graniczy on z nieruchomościami prywatnymi (od strony ul. Białogórskiej i Kościuszki),
- zabezpieczenie ruin przed dalszą degradacją, wraz z częściową rozbiórką jeżeli wystąpi taka konieczność, celem ich udostępnienia dla mieszkańców,
- montaż nowego, estetycznego wizualnie ogrodzenia okalającego ogród wraz z ruinami,
- montaż systemu monitoringu wizyjnego, obejmującego ogród wraz z ruinami.

Moduł II: Utworzenie ogrodu naturalistycznego

W ramach modułu II prowadzone będą prace związane z zielenią porastającą otoczenie ruin dawnej karczmy. W ramach prowadzonych prac, planuje się w szczególności:

- usunięcie obumarłych lub chorych krzewów, drzew czy zazielenień,
- zaprojektowanie i poprowadzenie ciągów pieszych stworzonych z materiałów przepuszczalnych (np. kruszyw), wraz z wyposażeniem terenu w obiekty małej architektury z materiałów naturalnych (drewno, kamień itp.),
- pielęgnację istniejącej roślinności wraz z nasadzeniami uzupełniającymi,
- montaż oświetlenia terenu, w postaci punktowych, energooszczędnych lamp typu LED.

Powstałe założenie ogrodowe ma w maksymalnym stopniu oddawać charakter roślinności dziko porastającej ruiny. Naturalistyczna forma, wykorzystująca pospolite, rodzime gatunki pozwoli na zachowanie zbliżonej do obecnej stylistyki przestrzeni, która oddana zostanie ponownie do użytku mieszkańców.

Moduł III: Rozwój oferty usług społecznych

Działania w zakresie modułu III będą szczególnie ukierunkowane na pobudzanie aktywności społecznej oraz integrowanie lokalnej społeczności zamieszkującej na obszarze rewitalizacji. Działania w ramach modułu będą realizowane w następujących obszarach:

- aktywność obywatelska i integracja społeczna: otwarte spotkania i dyskusje o sprawach lokalnej społeczności zamieszkującej obszar rewitalizacji, organizacja sąsiedzkich „śniadań na trawie”, sąsiedzkich wieczorów gier planszowych itp.,
- kultura: salony literackie, spotkania autorskie oraz w nawiązaniu do historii miejsca organizacja cyklicznych biesiad historycznych (z lokalnym jądrem i trunkami oraz uwzględnieniem lokalnych legend i historii), jarmarki produktów lokalnych i rękodzieła.

W ramach modułu przewiduje się również możliwość wprowadzenia sezonowej działalności gospodarczej w postaci letniego punktu gastronomicznego czy kina letniego. Celem

realizacji wskazanego działania niezbędne będzie jednak znalezienie partnera prywatnego, który podejmie się prowadzenia punktu.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji projektu zintegrowanego nr 2 ogród zostanie w pełni dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Adaptowane ruiny zostaną dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami w maksymalnym możliwym stopniu. Z uwagi na stan techniczny obiektu oraz nieinwazyjny charakter projektu zakłada się jednak jedynie częściowe dostosowanie ruin, poprzez udostępnienie części parterowej dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna

1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej

1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców

1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności

1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego

CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej

2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji

2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich

2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych

CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych

3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych

3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 2 000 000,00 zł Moduł II: 500 000,00 zł Moduł III: 500 000,00 zł łącznie: 3 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2025-2026 Moduł II: 2025-2026 Moduł III: 2026-2033

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba nowych nasadzeń drzew i krzewów	25 szt.
Liczba zamontowanych obiektów małej architektury	18 szt.
Powierzchnia zagospodarowanych terenów	3 000 m ²
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób biorących udział w cyklicznych biesiadach historycznych	500 os./rok

Liczba osób biorących udział w wydarzeniach aktywizacyjnych i integracyjnych	100 os./rok
Liczba osób biorących udział w salonach literackich i spotkaniach autorskich	100 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 21 Opis projektu zintegrowanego nr 3

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 3
U rodziny Preibischów
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Bogatynia
Potencjalni partnerzy
<p>Przedsiębiorcy oraz mieszkańcy budynków na obszarze dawnej fabryki Preibischa Rada Osiedla</p> <p>Szkoła Podstawowa nr 1 im. E. Plater w Bogatyni Szkoła Podstawowa nr 3 im. K. Makuszyńskiego w Bogatyni Szkoła Podstawowa nr 4 im. M. Kopernika w Bogatyni Szkoła Podstawowa nr 5 im. Bolesława Chrobrego w Bogatyni Liceum Ogólnokształcące im. M. Curie-Skłodowskiej w Bogatyni Zespół Szkół Zawodowych im. św. Barbary w Bogatyni Organizacje pozarządowe, prowadzące czynną współpracę międzynarodową Bractwo Ziemi Bogatyńskiej</p>
Lokalizacja przedsięwzięcia
<p>Podobszar rewitalizacji Bogatynia III: Willa Preibischa, ul. Kościuszki 24 Poza obszarem rewitalizacji: Park im. Karola Augusta Preibischa przy Alei Żytawskiej</p>
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w kulturze, – niski poziom tożsamości lokalnej oraz zamieranie zwyczajów, – niski poziom integracji społecznej mieszkańców, – odpływ przedsiębiorców z podobszaru rewitalizacji Bogatynia III, – niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, – niska świadomość ekologiczna mieszkańców, – występowania licznych pustostanów, wpływających na ogólną estetykę oraz poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, – niedostateczna dostępność terenów zieleni, – obecność licznych, silnie zdegradowanych obiektów zabytkowych.

Cel przedsięwzięcia

Projekt Zintegrowany nr 3 ma na celu ochronę zabytkowej tkanki urbanistycznej oraz wspieranie edukacji i innowacyjności poprzez nawiązania do lokalnej historii. Poprzez powrót do korzeni, mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mogli się integrować i zyskiwać nowe umiejętności, w tym rozwijać umiejętności techniczne i społeczne. Dodatkowo, dzięki działaniom przeprowadzonym w parku, wzrośnie udział zieleni w przestrzeni miejskiej. Z kolei jeden z najbardziej rozpoznawalnych zabytków w mieście zyska nowe, estetyczne oblicze, nawiązując pełnią funkcję do osiągnięć pierwotnego właściciela.

Zakres realizowanych zadań

Willa Preibischa wraz z parkiem tworzą część zachowanych założeń industrialnej zabudowy dawnych zakładów włókienniczych. Kompleks ten jest stopniowo poddawany procesowi rewitalizacji przez prywatnych inwestorów. Działania podjęte ze strony Gminy Bogatynia będą zatem przejawem kompleksowości podejścia oraz współdziałania władz samorządowych w duchu rewitalizacji.

Moduł I: Restauracja, konserwacja i adaptacja willi Preibischa

Zakres prac będzie obejmował działania inwestycyjne, zmierzające do poprawy stanu technicznego obiektu. Prace obejmować będą budynek wraz z jego najbliższym otoczeniem, a także dostosowanie wnętrza do pełnienia nowych funkcji. Działania w ramach modułu I obejmą w szczególności:

- renowację tynków i elementów zdobniczych, a w miejscach gdzie będzie to możliwe nałożenie tynków termochłonnych,
- odtworzenie historycznych detali architektonicznych na fasadzie budynku,
- harmonizację rytmu otworów okiennych, wraz z usunięciem okratowania,
- odtworzenie stolarki drzwiowej i okiennej,
- odtworzenie balkonu nad wejściem głównym do budynku, wraz z elementami zdobniczymi,
- czyszczenie oraz impregnację lub wymianę poszycia dachowego, wraz z obróbkami blacharskimi (rury spustowe),
- wymianę źródła ciepła na ekologiczne,
- adaptację wnętrza budynku, poprzez ponowne wydzielenie pomieszczeń, remont klatek schodowych oraz instalację dźwigów osobowych.

Ze względu na zabytkowy charakter willi, ujętej w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego, konieczne będzie prowadzenie wszelkich prac w porozumieniu i pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Przy realizacji zaplanowanych w ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego prac należy uwzględnić poziom zagrożenia powodziowego poprzez ich realizację w technologii uwzględniającej możliwość zalania wodami powodziowymi przy zastosowaniu materiałów wodoodpornych lub mało wrażliwych na wodę z zabezpieczeniem wszelkich obiektów infrastruktury technicznej (sieci, urządzeń i instalacji) przed uszkodzeniami w czasie powodzi.

Moduł II: Rewaloryzacja Parku im. K. Preibischa

Zakres prac będzie obejmował działania infrastrukturalne, mające na celu przywrócenie funkcjonalności i bezpieczeństwa publicznego w obrębie Parku, a także zwiększenie bioróżnorodności. Działania obejmą:

- odtworzenie regulacji istniejących ścieżek parkowych wraz z ujednoliceniem ich nawierzchni,
- usunięcie 2 z 3 istniejących placów zabaw oraz modernizacja i rozbudowa obecnie największego placu zabaw wraz z dostosowaniem do potrzeb dzieci w różnym wieku,
- odtworzenie fontanny parkowej, wraz ze zmianą formy i kształtu podwyższenia,
- wyposażenie terenu w obiekty małej architektury (ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery),
- pielęgnacja istniejącej roślinności, wraz z nasadzeniami uzupełniającymi, zapewniającymi gradację wysokości zieleni,
- posadwienie niewielkiej tężni solankowej, wraz z ławeczkami.

Moduł III: Utworzenie Centrum Nauki i Techniki

W oparciu o odrestaurowaną i zmodernizowaną infrastrukturę, planuje się utworzenie Centrum Nauki i Techniki w willi Preibischa, co będzie bezpośrednio nawiązywało do rozwoju i innowacji wprowadzanych w Bogatyni za sprawą filantropa. Działania obejmą:

- zaprojektowanie i zbudowanie interaktywnej wystawy prezentującej bogatyńskie innowacje – pierwszą elektrownię, oświetlenie gazowe itp.,
- przygotowanie sali warsztatowo-konstruktorskiej z przeznaczeniem na prowadzenie zajęć edukacyjno-kulturalnych dla osób w każdym wieku oraz wyposażenie jej m.in. w klocki konstrukcyjne, drukarki 3D, zestawy eksperymentalne itp.,
- przygotowanie sali „Creative Space”, gdzie będą mogły się odbywać spotkania, warsztaty, dyskusje i rozmowy, burze mózgów, wyzwalające kreatywne i innowacyjne podejście uczestników,
- zakup przenośnych stołów ekspozycyjnych i namiotów eventowych, pozwalających na prezentację najciekawszych wynalazków z pracowni konstruktorskiej na terenie parku.

Dzięki przygotowanym salom i wystawie, a także zaangażowaniu organizacji pozarządowych, Centrum Nauki i Techniki będzie realizować działalność w obszarach:

- edukacji, poprzez: udostępnienie wystawy stałej, organizację warsztatów i zajęć konstruktorskich i technicznych, stymulację i pobudzanie kreatywności poprzez zajęcia i warsztaty organizowane w „Creative Space”,
- kultury, poprzez: udostępnienie wystawy stałej, organizację i udostępnienie wystaw czasowych na terenie parku,
- aktywności społecznej i współpracy międzynarodowej, poprzez: nawiązanie i udostępnienie przestrzeni organizacjom pozarządowym, w tym o zasięgu międzynarodowym, celem organizacji zajęć, prelekcji i warsztatów z zakresu historii, techniki, innowacji itp.

Centrum Nauki i Techniki będzie tym samym stanowiło miejsce upamiętniające osobę K.A. Preibischa, ukazujące historię rozwoju Gminy, a także rozwijające kreatywne i naukowe

podejście wśród mieszkańców. Wystawy otwarte, zlokalizowane w parku mają z kolei służyć jeszcze szerszemu wspieraniu zainteresowania nauką i rozwiązaniami innowacyjnymi.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji projektu zintegrowanego nr 3 zastosowane zostanie projektowanie uniwersalne, zapewniające swobodny dostęp do obiektu oraz parku dla wszystkich grup społecznych.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna

1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej

1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców

1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności

1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego

CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej

2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji

2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich

2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych

CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych

3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych

3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności

3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych

3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 15 000 000,00 zł	Moduł I: 2025-2028
Moduł II: 3 000 000,00 zł	Moduł II: 2024-2026
Moduł III: 5 000 000,00 zł	Moduł III: 2029-2033
Łącznie: 23 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba obiektów poddanych rewitalizacji	1 szt.
Powierzchnia terenów zieleni poddanych rewaloryzacji	500 m ²
Liczba zmodernizowanych placów zabaw	1 szt.
Liczba utworzonych wystaw stałych	1 szt.
Liczba zorganizowanych wystaw terenowych	10 szt./rok
Wskaźniki rezultatu	Wartość

Liczba osób odwiedzających Centrum Nauki i Techniki	3 000 os./rok
Liczba uczestników zajęć konstruktorskich	1 000 os./rok
Liczba organizacji pozarządowych korzystających z „Creative Space”	15 szt./rok
Liczba osób odwiedzających wystawy terenowe	5 000 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 22 Opis projektu zintegrowanego nr 4

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 4	
Obserwuj, zdobywaj, 3maj energię!	
Nazwa wnioskodawcy	
Gmina Bogatynia	
Potencjalni partnerzy	
Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni Bogatyński Ośrodek Kultury Klub Sportowy Granica Bogatynia Rady Osiedli Gmina Hermanice (Czechy)	
Lokalizacja przedsięwzięcia	
Podobszar rewitalizacji Bogatynia III: Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Białogórska 28 Poza obszarem rewitalizacji: Wzgórze Obserwator, ul. Chełmońskiego Poza obszarem rewitalizacji: Kamieniołom bazaltu, ul. Główna	
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia	
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom integracji społecznej mieszkańców, – izolacja społeczna, szczególnie młodzieży i seniorów, – niski poziom aktywności pozaszkolnej dzieci i młodzieży, – niedostateczna ilość ogólnodostępnych terenów rekreacyjno-sportowych, – infrastruktura niedostosowana do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. 	
Cel przedsięwzięcia	
<p>Celem projektu jest rozwinięcie oferty zagospodarowania czasu wolnego, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, co ma aktywnie przeciwdziałać dalszej demoralizacji nieletnich i dać alternatywę osobom młodym. Dzięki realizacji projektu osiągnięty zostanie wysoki poziom zróżnicowania dostępnych aktywności, co będzie również stanowiło pewną przeciwwagę dla stwierdzonych problemów w zakresie dostępności komunikacyjnej obszaru rewitalizacji.</p>	
Zakres realizowanych zadań	
<p>Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni dysponuje rozbudowaną bazą infrastrukturalną, która jednak wymaga podjęcia prac modernizacyjnych. Ponadto, wciąż widoczne są potrzeby w zakresie rozszerzania możliwości uprawiania sportu, zróżnicowania dyscyplin oraz podejmowania aktywności czasu wolnego.</p>	
Moduł I: Modernizacja kompleksu sportowego przy ul. Białogórskiej	
<p>W ramach modułu I przeprowadzone zostaną prace infrastrukturalne w następującym zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymiana nawierzchni bieżni, okalającej płytę główną boiska, • wymiana nawierzchni boiska głównego, wraz z nasadzeniem nowej trawy futbolowej, 	

- montaż systemu nawodnienia płyty głównej boiska wraz z modernizacją systemu odwodnienia liniowego,
- modernizacja systemu nagłośnienia i oświetlenia kompleksu, wraz z doprowadzeniem przyłączy elektrycznych do płyty głównej boiska,
- montaż wiat – kiosków dla zawodników rezerwowych i trenerów na obydwu płytach boiskowych,
- odnowienie nawierzchni dwóch ziemnych kortów tenisowych,
- wymiana nawierzchni dwóch kortów tenisowych z ziemnej na sztuczną,
- montaż przenośnej trybuny w obrębie kortów tenisowych,
- utworzenie boiska ze sztuczną trawą, w miejscu obecnego boiska treningowego,
- rozbudowa siłowni zewnętrznej,
- posadowienie ław i stołów biesiadnych w obrębie kompleksu oraz drewnianych wiat,
- modernizacja istniejących trybun.

Moduł II: Zagospodarowanie Wzgórza Obserwator

W ramach modułu II planuje się przeprowadzenie prac infrastrukturalnych umożliwiających wykorzystanie Wzgórza Obserwator na cele sportowo-rekreacyjne, poprzez utworzenie bikepark'u, polany wypoczynkowej i wybiegu dla psów. Działania prowadzone będą w następującym zakresie:

- wyznaczenie terenu bikepark'u, wraz z wytyczeniem 3 tras o różnym stopniu trudności,
- przygotowanie wyznaczonych tras zjazdowych do eksploatacji (montaż ścianek, transferów, usuwanie niebezpiecznych korzeni czy skał, profilowanie wybić i łądowań itp.),
- usunięcie pozostałości sceny na wypłaszczeniu terenu,
- posadowienie ław i stołów biesiadnych, wraz z wyznaczeniem kilku miejsc na ognisko,
- montaż zadaszenia tymczasowego w formie pergoli ogrodowej w obrębie ławostołów,
- wyznaczenie terenu wybiegu dla psów, wraz z ogrodzeniem terenu,
- wyposażenie terenu wybiegu w urządzenia zabawowe dla psów oraz elementy małej architektury,
- montaż kamer monitoringu wizyjnego.

Proponowane zagospodarowanie terenu pozwoli na jego pełne wykorzystanie w sezonie letnim, dzięki oferowanym różnym formom aktywności na świeżym powietrzu. Przestrzeń ta będzie stanowiła miejsce ogólnodostępne, przeznaczone do swobodnej aktywności dla mieszkańców i ich integracji.

Moduł III: Zagospodarowanie terenu kamieniołomu bazaltu

W zakresie modułu III przewiduje się wykorzystanie pozostałej ściany poeksploatacyjnej kamieniołomu bazaltu, na cele rozwoju wspinaczki górskiej. Zakres prac w ramach modułu obejmuje:

- badanie stabilności struktur skalnych, wraz z wytyczeniem przynajmniej 3 tras wspinaczki o różnych poziomach trudności,
- oczyszczenie ściany kamieniołomu z elementów biotycznych, wpływających na stabilności struktur skalnych,
- rozmieszczenie punktów asekuracyjnych na ścianie,
- oczyszczenie podnóża kamieniołomu z elementów niebezpiecznych i odpadów,
- wyposażenie podnóża kamieniołomu w altany letnie, wraz z kosztami na odpady,
- regulację ścieżki wiodącej do kamieniołomu wraz z pokryciem jej nawierzchnią przepuszczalną.

Moduł IV: Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej w obrębie wyremontowanych i zagospodarowanych przestrzeni

W ramach modułu IV przewiduje się rozszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej dedykowanej różnym grupom wiekowym. Planuje się stworzenie grafiku zajęć cyklicznych realizowanych w oparciu o odnowioną i przystosowaną infrastrukturę. Wyremontowane i przystosowane obiekty umożliwią organizację:

- w zakresie sportu, m.in.: treningów biegowych i lekkoatletycznych, zajęć fitness, zajęć treningu funkcjonalnego, zajęć z zakresu nauki jazdy wyczynowej na rowerze, nauki wspinaczki, nauki gry w tenisa na dwóch typach nawierzchni;
- w zakresie rekreacji, m.in.: cyklicznych wydarzeń ogólnogminnych (np. sportowa olimpiada dla osób z niepełnosprawnością), utworzenia nowych wydarzeń ogólnogminnych o zakresie międzynarodowym (np. zawodów wspinaczkowych), biesiad i ognisk integrujących lokalną społeczność.

Dokładny zakres prowadzonych zajęć zostanie ustalony w oparciu o dialog społeczny z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, a powstały grafik będzie opublikowany i na bieżąco aktualizowany przez Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni.

W zakresie organizowanych form rekreacyjnych w obrębie kompleksu sportowego oraz Wzgórza Obserwator planowane jest zawiązanie współpracy między jednostkami organizacyjnymi Gminy: Ośrodkiem Sportu i Rekreacji, Bogatyńskim Ośrodkiem Kultury, szkołami podstawowymi i Radami Osiedli. Dzięki szerokiemu gronu partnerów, powstała oferta rekreacyjna pozwoli na integrację interesariuszy procesu rewitalizacji, przeciwdziałanie marginalizacji społecznej oraz rozwój aktywności obywatelskiej. Kalendarz imprez rekreacyjnych będzie publikowany na stronie OSiR oraz Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji projektu zintegrowanego nr 4 teren kompleksu sportowego przy ul. Białogórskiej zostanie w pełni dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami i niepełnosprawnościami. W zakresie zagospodarowania terenu Wzgórza Obserwator oraz kamieniołomu, tereny te zostaną udostępnione dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna

1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej

1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców

1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności

CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej
 2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji
 2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich
 2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych
 CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych
 3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności
 3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych
 3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 5 500 000,00 zł Moduł II: 2 000 000,00 zł Moduł III: 500 000,00 zł Moduł IV: 1 000 000,00 zł łącznie: 9 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2025-2027 Moduł II: 2025-2026 Moduł III: 2025 Moduł IV: 2025-2033

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba utworzonych boisk z nawierzchnią ze sztucznej trawy	1 szt.
Liczba utworzonych kortów tenisowych z nawierzchnią sztuczną	2 szt.
Liczba utworzonych tras zjazdowych typu „downhill”	3 szt.
Liczba utworzonych tras wspinaczkowych	3 szt.
Powierzchnia zagospodarowanych terenów	5 000 m ²
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób biorących udział w zorganizowanych, regularnych zajęciach sportowych	3000 os./rok
Liczba osób biorących udział w zorganizowanych wydarzeniach rekreacyjnych	1000 os./rok
Liczba zorganizowanych wydarzeń ogólnogminnych w oparciu o zmodernizowaną infrastrukturę	12 szt./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 23 Opis projektu zintegrowanego nr 5

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 5	
Posada – na dwuśladzie do ekologii	
Nazwa wnioskodawcy	
Gmina Bogatynia	
Potencjalni partnerzy	
PGL LP, Nadleśnictwo Pieńsk Rada sołectwa Posada Gmina Ostritz Klasztor st. Marienthal	
Lokalizacja przedsięwzięcia	
Podobszar rewitalizacji Posada: częściowo działka ewidencyjna nr 15/3 Częściowo na podobszarze rewitalizacji Posada oraz częściowo poza obszarem rewitalizacji	
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia	
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom integracji społecznej mieszkańców, – niska świadomość ekologiczna mieszkańców, – niedostateczna ilość ogólnodostępnych terenów zieleni, – niedostateczna ilość terenów rekreacyjno-wypoczynkowych. 	
Cel przedsięwzięcia	
Realizacja projektu ma na celu wspieranie budowania świadomości ekologicznej wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ponadto, projekt przyczyni się do wzrostu poziomu integracji mieszkańców, bowiem zyskają oni nowe miejsce do wspólnego spędzania czasu. Rekreacja i wypoczynek istotne są nie tylko w przypadku dzieci, dlatego też ważne jest oddawanie lokalnej społeczności kolejnych przestrzeni, będących dedykowanymi również dla innych grup wiekowych.	
Zakres realizowanych zadań	
Projekt zintegrowany nr 5 ma za zadanie integrować działania rekreacyjne i ekologiczne na poziomie lokalnym oraz regionalnym. Projekt uwzględnia przebieg Dolnośląskiej Cyklostrady, trasą Doliny Nysy Łużyckiej, a także ścieżkę ekologiczną wraz z zagospodarowaniem terenu na potrzeby lokalnej społeczności. Zakres rzeczowy projektu obejmuje dwa moduły:	
Moduł I: Zagospodarowanie terenu na potrzeby utworzenia ścieżki ekologicznej	
W ramach modułu I przewiduje się prace infrastrukturalne związane z zagospodarowaniem części działki o numerze ewidencyjnym 15/3. Niezagospodarowana zostanie część działki, pozostawiając minimum 50 m strefę buforową między rezerwatem przyrody. Szczegółowy zakres prac będzie obejmował:	
<ul style="list-style-type: none"> • ogrodzenie terenu poddawanego zagospodarowaniu, • utworzenie ścieżki ekologicznej obejmującej najważniejsze gatunki roślinności występujące w Rezerwacie Przyrody „Grądy koło Posady”, a także najważniejszych 	

informacji o grodziskach na terenie Posady i zabytkowych obiektach w pobliżu, np. budynek dawnej szkoły ewangelickiej z kaplicą, czy też klasztor st. Marienthal,

- posadowienie zadaszanej altany mogącej pełnić funkcję „zielonej klasy”,
- przygotowanie miejsc na ognisko,
- przygotowanie toru do gry w Bulle,
- wyposażenie terenu w elementy siłowni zewnętrznej
- uzupełnienie nasadzeń nieinwazyjnej roślinności wysokiej i niskiej,

Utworzona ścieżka ekologiczna ma służyć zarówno zdobywaniu wiedzy samodzielnie, jak i być materiałem edukacyjnym, dla dzieci w wieku szkolnym, które będą mogły odbywać lekcje w zielonej klasie. Miejsce to, poza funkcją edukacyjną, może również pełnić funkcję miejsca obsługi rowerzysty (MOR), ze względu na bliskość projektowanej Cyklostrady. Podkreślić należy, że planowany przebieg Cyklostrady wiedzie przez wieś Posada, dzięki czemu korzystanie z terenu jako MOR nie będzie się wiązało ze zwiększonym przepływem ludności w sąsiedztwie rezerwatu przyrody. Dodatkowo, będzie również miejscem rekreacji i integracji mieszkańców podobszaru rewitalizacji Posada w sezonie letnim.

Moduł II: Poszerzenie oferty usług rekreacyjnych i edukacyjnych

Działania w zakresie modułu II będą wykorzystywały stworzoną infrastrukturę do poszerzenia oferty usług rekreacyjnych i edukacyjnych. Działania w ramach modułu będą realizowane w następujących obszarach:

- rekreacji, poprzez możliwość: organizacji ogniska, ćwiczenia na siłowni zewnętrznej, gry w Bulle,
- edukacji, poprzez możliwość: organizacji lekcji przyrody w naturalnym środowisku w ramach zielonej klasy, możliwość samodzielnej edukacji poprzez utworzoną ścieżkę ekologiczną,
- turystyki, poprzez możliwość: organizacji biegów na orientację, powiązanie z planowanym przebiegiem Cyklostrady, co wpłynie na wysokie wykorzystanie przestrzeni.

W ramach modułu II należy również podkreślić, iż będzie to jedyna po świetlicy wiejskiej, zagospodarowana przestrzeń publiczna na terenie wsi Posada (na świeżym powietrzu). Miejsce to zatem będzie wykorzystywane do organizacji spotkań i integrowania mieszkańców. Ze względu na sąsiedztwo rezerwatu przyrody na terenie będzie jednak obowiązywał zakaz organizacji imprez masowych, a także aktywności generujących ponadnormatywny hałas.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Teren, a także powstała na nim infrastruktura będzie dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami oraz niepełnosprawnością. W ramach projektu nie przewiduje się jednak utwardzeń terenów, co może wpływać na jego dostępność.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna

1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej

1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców

1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności

1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego

CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej	
2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich	
2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych	
CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych	
3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności	
3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych	
3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.	
Ramy realizacji przedsięwzięcia	
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 1 000 000,00 zł Moduł II: 500 000,00 zł Łącznie: 1 500 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2025-2026 Moduł II: 2026-2033
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba organizowanych lekcji w „zielonej klasie”	15 szt./rok
Powierzchnia zagospodarowanego terenu	1500 m ²
Liczba elementów edukacyjnych wchodzących w skład ścieżki ekologicznej	20 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba dzieci odbywających lekcje w „zielonej klasie”	150 os./rok
Liczba zorganizowanych wydarzeń integracyjnych	6 szt./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 24 Opis projektu zintegrowanego nr 6

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 6
Nowy, ciepły początek
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Bogatynia
Potencjalni partnerzy

<p>Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny w Bogatyni Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej Rada sołecka Sieniawki Łużycka Grupa Poszukiwawcza</p>
Lokalizacja przedsięwzięcia
<p>Poza obszarem rewitalizacji: ul. Rolnicza 35, 37 i 39 w Sieniawce; działki ewidencyjne o numerach 319, 320 i 337</p>
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, – niski poziom integracji społecznej mieszkańców, – niedostateczna ilość i stan terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, – obecność licznych, silnie zdegradowanych obiektów zabytkowych, – zły stan techniczny obiektów zabytkowych, powiązany z ich niską efektywnością energetyczną i wysoką emisyjnością.
Cel przedsięwzięcia
<p>Celem przedsięwzięcia jest przede wszystkim poprawa warunków bytowych, wśród mieszkańców osiedla przy ul. Rolniczej. Realizacja projektu pozwoli również na ochronę dziedzictwa materialnego i pamięci o ofiarach zbrodni wojennych. Poobozowe zabudowania wciąż są dowodem na zaistnienie wydarzeń okrutnych, ale stanowią też miejsce zamieszkania dla wielu osób. Podstawowym celem projektu jest zatem integrowanie przeszłości z przyszłością, poprzez wielokierunkowe podejście do prowadzonego procesu rewitalizacji.</p>
Zakres realizowanych zadań
<p>W ramach projektu zintegrowanego nr 6, działaniom rewitalizacyjnym zostaną poddane 3 budynki mieszkalne zlokalizowane przy ul. Rolniczej 35, 37 i 39 (obecnie pustostan) w Sieniawce. Obiekty te poddane zostaną kompleksowym pracom remontowym, które pozwolą zabezpieczyć historyczną tkankę urbanistyczną przed dalszą degradacją, poprawić ich stan techniczny, a także ożywić społecznie podobszar rewitalizacji.</p>
<p>Moduł I: Odtworzenie budynku przy ul. Rolniczej 39</p>
<p>W ramach modułu I przewiduje się odtworzenie budynku zlokalizowanego przy ul. Rolniczej 39, który uległ pożarowi. Szczegółowy zakres prac będzie obejmował:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uprzątnięcie pogorzeliska z pozostałości budowlanych, odpadów oraz innych nieczystości, • ocenę stanu technicznego pozostałej bryły budynku, wraz z fundamentami, • częściową rozbiórkę uszkodzonych elementów konstrukcji nośnej budynku, • nadbudowę kondygnacji, celem wyrównania wysokości budynków, wraz z zachowaniem dwuspadowego pokrycia dachowego, • odtworzenie stolarki drzwiowej i okiennej, wraz z zachowaniem rytmu otworów okiennych, • uzupełnienie oraz pokrycie elewacji tynkiem ciepłochłonnym, • remont wnętrza budynku wraz z wymianą instalacji wodnej, kanalizacyjnej i grzewczej oraz ponownym wydzieleniem pomieszczeń mieszkalnych, a także remontem części wspólnych budynku,

- wymianę, remont lub zabezpieczenie antykorozyjne obróbek blacharskich.

Przeprowadzone prace odtworzeniowo-remontowe pozwolą na ponowne użytkowanie budynku, w którym powstanie ok. 50 lokali komunalnych. Dzięki podjętym działaniom zachowany zostanie również historyczny układ urbanistyczny osiedla.

Moduł II: Modernizacja budynków mieszkalnych przy ul. Rolniczej 35 i 37

W ramach modułu II prowadzone będą prace zmierzające do poprawy stanu technicznego, efektywności energetycznej i emisyjności budynków przy ul. Rolniczej 35 i 37 w Sieniawce. Szczegółowy zakres prac będzie obejmował:

- uzupełnienie oraz pokrycie elewacji tynkiem ciepłochłonnym z zachowaniem zdobień architektonicznych,
- docieplenie dachów i stropodachów wraz z ich uszczelnieniem,
- remont lub wymianę stolarki okiennej i drzwiowej,
- sprawdzenie oraz w razie potrzeby osuszanie i poprawę izolacji fundamentów,
- wymianę, remont lub zabezpieczenie antykorozyjne obróbek blacharskich,
- remont części wspólnych (głównie klatek schodowych), wraz z wprowadzeniem opomiarowania zużycia wody i ciepła w lokalach.

Zrealizowane w ramach modułu działania wpłyną pozytywnie na jakość życia mieszkańców, poprawiając komfort termiczny zamieszkiwania w budynku, a także obniżając koszty eksploatacyjne.

Moduł III: Zagospodarowanie działki nr 337 na potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe

W ramach modułu III przewiduje się prace infrastrukturalne związane z zagospodarowaniem terenu zieleni między budynkami Szpitala, a budynkami mieszkalnymi. Zakres prac będzie obejmował w szczególności:

- utworzenie placu zabaw dla najmłodszych,
- utworzenie strefy relaksu wyposażonej w leżaki oraz hamaki,
- uzupełnienie nasadzeń roślinności niskiej, z uwzględnieniem roślin miododajnych i kwiatów,
- regulację oraz utworzenie nowych ciągów pieszych,
- wyposażenie terenu w energooszczędne oświetlenie, a także elementy małej architektury, w tym ławki oraz kosze na odpady.

Moduł IV: Utworzenie sąsiedzkich ogrodów owocowych

W ramach działek o numerach ewidencyjnych 319 i 320 przewiduje się utworzenie społecznych ogrodów owocowych, które będą pozostawione opiece mieszkańców osiedla. Szczegółowy zakres prac będzie obejmował:

- wyrównanie, uporządkowanie i oczyszczenie terenu działek,
- posadzenie drzew oraz krzewów owocowych, cechujących się wysoką odpornością na warunki pogodowe,
- doprowadzenie przyłącza wody użytkowej do południowych ścian budynków użytkowych wraz z montażem systemu nawadniania roślinności,

- instalację podziemnych zbiorników retencyjnych wód opadowych wraz z ich podłączeniem do systemu nawadniania roślinności,
- posadowienie domku narzędziowego na południowych krańcach terenu,
- przeprowadzenie okresowych warsztatów z zakresu ogrodnictwa dla mieszkańców.

Docelowym efektem projektu będzie podtrzymanie upraw owocowych w myśl współdziałania sąsiedzkiego. Ogrody zostaną oddane pod pieczę mieszkańców, którzy dzięki własnej pracy będą mogli pozyskiwać owoce. Ogrody mogą być miejscem nie tylko integracji sąsiedzkiej, ale również międzypokoleniowej, wpływając pozytywnie na zaangażowanie społeczne i poczucie włączenia społecznego.

Moduł V: Utworzenie Muzeum Pamięci Ofiar Obozu Koncentracyjnego Klein-Schönau

W ramach upamiętnienia ofiar niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego funkcjonującego na terenie Sieniawki podczas II Wojny Światowej, jeden z wyznaczonych lokali komunalnych w budynku przy ul. Rolniczej 39 zostanie zaadaptowany na potrzeby utworzenia Muzeum Pamięci Ofiar Obozu Koncentracyjnego Klein-Schönau. Obóz istniał jako filia Gross Rosen, będąc miejscem przetrzymywania więźniów pracujących w działającej fabryce Junckersa. Muzeum będzie prezentowało zgromadzone przedmioty obrazujące życie osób w obozie, historyczne świadectwa funkcjonowania fabryki Junckersa, a także pamiątki osób ocalałych, które uda się zgromadzić. Izba będzie się składała z wystawy stałej. Muzeum będzie upamiętniało ofiary zbrodni oraz krzewiło pamięć o wydarzeniach, które miały miejsce w Sieniawce. Ponadto, jako instytucja kulturalno-historyczna będzie ono również odpowiedzialne za dalsze prace archiwistyczno-eksploracyjne, prowadzone w celu pełniejszego poznania historii tego miejsca.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Tereny zielone oraz sąsiedzkie ogrody owocowe będą w pełni dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz z niepełnosprawnościami, dzięki zastosowaniu projektowania uniwersalnego. Również w przypadku budynków mieszkalnych projekt przyczyni się do niwelowania barier architektonicznych.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna

1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej

1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców

1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności

1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego

CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej

2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich

2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych

CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych

3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych

3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju

bioróżnorodności

3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych

3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia	
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 15 000 000,00 zł Moduł II: 10 000 000,00 zł Moduł III: 2 000 000,00 zł Moduł IV: 2 000 000,00 zł Moduł V: 200 000,00 zł łącznie: 29 200 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2025-2028 Moduł II: 2025-2028 Moduł III: 2028-2033 Moduł IV: 2027-2033 Moduł V: 2028-2029
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni	18 000 m ²
Liczba utworzonych mieszkań komunalnych	50 szt.
Liczba powstałych placów zabaw	1 szt.
Liczba powstałych sąsiedzkich ogrodów owocowych	2 szt.
Liczba powstałych wystaw stałych	1 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób biorących udział w warsztatach ogrodniczych	30 os./rok
Spadek zużycia energii cieplnej w budynkach mieszkalnych (GJ)	min. 15%
Liczba osób korzystających z zagospodarowanego terenu zieleni	100 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 25 Opis projektu zintegrowanego nr 7

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 7
Rozwijamy pasje w Sieniawce
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Bogatynia
Potencjalni partnerzy
Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni

<p>Rada sołecka Sieniawki Ochotnicza Straż Pożarna w Sieniawce</p>
<p>Lokalizacja przedsięwzięcia</p>
<p>Podobszar rewitalizacji Sieniawka: boisko przy ul. Rolniczej 25 w Sieniawce</p>
<p>Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia</p>
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom integracji społecznej mieszkańców, – izolacja społeczna, szczególnie młodzieży i seniorów, – niski poziom aktywności pozaszkolnej dzieci i młodzieży, – niedostateczna ilość ogólnodostępnych terenów rekreacyjno-sportowych, – infrastruktura niedostosowana do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.
<p>Cel przedsięwzięcia</p>
<p>Projekt przewiduje kompleksową odnowę obiektów sportowych, które obecnie nie nadają się do użytku. Infrastruktura sportowa pozwoli mieszkańcom Sieniawki nie tylko rozwijać pasje i zainteresowania, ale również aktywnie się integrować poprzez wspólne działania. Będzie to również jedyna przestrzeń dedykowana rozwojowi aktywności fizycznej w najbliższym sąsiedztwie ulicy Rolniczej. Na terenie całej wsi Sieniawka w chwili obecnej również nie są zlokalizowane żadne obiekty sportowo-rekreacyjne.</p>
<p>Zakres realizowanych zadań</p>
<p>Przedmiotem projektu zintegrowanego nr 7 jest kompleksowa modernizacja boiska i bieżni, wraz z zagospodarowaniem terenu towarzyszącego, gdzie mieszkańcy podobszaru rewitalizacji mogliby nie tylko spędzać czas wolny, ale również integrować się i dbać o zdrowie fizyczne. Projekt zintegrowany składa się z następujących modułów:</p> <p>Moduł I: Modernizacja boiska i bieżni w Sieniawce</p> <p>W ramach niniejszego modułu przewidziane są prace infrastrukturalne związane z poprawą stanu technicznego obiektów sportowych w Sieniawce. W ramach przedsięwzięcia planuje się podjąć następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyrównanie płyty boiska, wraz z wymianą nawierzchni na syntetyczną, celem utworzenia wielofunkcyjnego boiska sportowego, • wyrównanie terenu wraz z ponownym profilowaniem bieżni i wymianą nawierzchni na tworzywo sztuczne, • wyposażenie boiska piłkarskiego w bramki do piłki nożnej wraz z kompletem siatek oraz piłkochwyty do koszykówki i siatki wraz ze słupkami do siatkówki, • posadowienie ławek dla zawodników rezerwowych. <p>Zmodernizowane boisko wraz z bieżnią będzie miejscem podejmowania aktywności fizycznej zarówno wśród dzieci jak i osób dorosłych, czy starszych. Przeprowadzone działania pozwolą ponownie korzystać z obiektu, który obecnie nie jest użytkowany ze względu na zły stan techniczny.</p> <p>Moduł II: Kompleksowe zagospodarowanie terenu wokół boiska i bieżni</p> <p>W ramach modułu II podjęte zostaną działania zmierzające do zagospodarowania najbliższego otoczenia po wschodniej stronie boiska i bieżni. Planowane prace będą obejmowały następujące działania:</p>

- oczyszczenie i przygotowanie terenu pod nowe zagospodarowanie,
- montaż energooszczędnego oświetlenia wraz z monitoringiem,
- posadowienie zadaszonych altanek wypoczynkowych,
- wyposażenie terenu w obiekty małej architektury: ławki, kosze na śmieci, stojaki rowerowe,
- częściowe utwardzenie terenu wokół zagospodarowanych przestrzeni,
- uzupełnienie nasadzeń roślinności wysokiej i niskiej, z uwzględnieniem roślin miododajnych.

Moduł III: Rozszerzenie oferty usług sportowo-rekreacyjnych, wraz z aktywizacją mieszkańców

W ramach modułu III zostaną podjęte działania nieinfrastrukturalne zmierzające do rozwoju oferty sportowo-rekreacyjnej na podobszarze rewitalizacji w oparciu o odnowioną infrastrukturę. Działania te, poza pobudzaniem aktywności fizycznej, będą się skupiały również wokół integrowania mieszkańców obszaru i budowania trwałych relacji społecznych. W oparciu o odnowioną infrastrukturę będzie możliwość realizowania i organizacji m.in.: treningów biegowych, treningów piłkarskich, koszykarskich i siatkarskich, treningów nordic walking, czy zajęć fitness.

Dodatkowo urządzone i organizowane będą również turnieje międzypokoleniowe, spartakiady czy konkursy międzyszkolne pozwalające na integrację lokalnej społeczności. Posadowione altany umożliwią również urządzenie wspólnych, sąsiedzkich pikników czy kibicowanie sportowcom.

Planowana do wdrożenia oferta zajęć będzie na bieżąco rozbudowywana i dostosowywana do bieżących potrzeb mieszkańców. W procesie jej tworzenia uwzględniane będą pomysły zgłaszane przez interesariuszy procesu rewitalizacji, tak aby była ona stale atrakcyjna dla społeczności lokalnej.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Realizacja poszczególnych modułów projektu zintegrowanego odbędzie się w sposób zapewniający dostępność we wszystkich możliwych wymiarach, w ujęciu inwestycyjnym i nie inwestycyjnym. Zmodernizowane obiekty sportowe umożliwią podjęcie aktywności fizycznej osobom z różnymi formami niepełnosprawności, czy osobom starszym. Oferta zajęć oraz wydarzeń integracyjnych będzie z kolei aktywnie przeciwdziałać zjawisku wykluczenia i marginalizacji społecznej.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna

1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej

1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców

CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej

2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych

CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych

3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności

3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych

3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia	
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 1 000 000,00 zł Moduł II: 500 000,00 zł Moduł III: 500 000,00 zł łącznie: 2 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2026-2028 Moduł II: 2026-2028 Moduł III: 2028-2033
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba obiektów sportowych poddana rewitalizacji	1 szt.
Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni	500 m ²
Liczba nowych obiektów małej architektury	10 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób biorących udział w organizowanych wydarzeniach sportowych i integracyjnych	100 os./rok
Liczba osób korzystających z infrastruktury sportowej	200 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 26 Opis projektu zintegrowanego nr 8

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 8
Bądźmy razem nad Zalewem
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Bogatynia
Potencjalni partnerzy
Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni Bogatyński Ośrodek Kultury Polski Związek Wędkarski
Lokalizacja przedsięwzięcia
Poza obszarem rewitalizacji: zalew przy ul. Kąpielowej w Bogatyni

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia

- niski poziom uczestnictwa mieszkańców w kulturze,
- niski poziom integracji mieszkańców,
- izolacja społeczna, szczególnie młodzieży i seniorów,
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców,
- niedostateczna ilość terenów rekreacyjno-wypoczynkowych,
- niedostateczna ilość ogólnodostępnych terenów zieleni,
- degradacja terenów publicznych.

Cel przedsięwzięcia

Podstawowym celem niniejszego przedsięwzięcia jest aktywizacja społeczna oraz stworzenie przestrzeni będącej polem do wymiany doświadczeń życiowych osób z różnych zakątków Gminy, w tym w zakresie rewitalizacji toczącej się na 4 podobszarach. Zalew dysponuje naturalnym potencjałem do przyciągania mieszkańców z obszarów rewitalizacji, co determinuje fakt, iż jego dodatkowe zagospodarowanie i wzmocnienie pełnionych funkcji będzie kluczem do gromadzenia lokalnej społeczności. Podjęte działania pozwolą tym samym na zwiększenie zaangażowania mieszkańców w życie lokalnej społeczności.

Zakres realizowanych zadań

Zalew w Bogatyni jest miejscem niepowtarzalnym w skali Gminy, co sprawia iż od dawna pełni rolę centrum aktywności społecznej (zwłaszcza w sezonie letnim), będąc chętnie uczęszczaną przez mieszkańców przestrzenią. Jest to również jedno z nielicznych miejsc w Mieście, które zdolne jest do przyciągania mieszkańców z obszarów wiejskich, celem spędzania czasu wolnego. Projekt zintegrowany nr 8 skupiony jest wokół wzmocnienia funkcji integracyjnej Zalewu, dlatego też dedykowany jest dla wszystkich mieszkańców wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, ale także Gminy Bogatynia.

Moduł I: Rozwój szlaków pieszych i rowerowych wokół zalewu

W ramach modułu I przewiduje się działania infrastrukturalne skupione wokół rozwinięcia systemu ścieżek pieszych i rowerowych na terenach Zalewu, w tym utworzenia ścieżki okalającej zbiorniki wodne zlokalizowane na wschód od ulicy Kąpielowej. W ramach modułu podjęte zostaną następujące działania:

- regulacja istniejących i wytyczenie nowych ciągów pieszych i rowerowych oraz wymiana nawierzchni na ciągach istniejących,
- wyposażenie nowoutworzonych ścieżek w infografiki dotyczące występujących na terenie Zalewu gatunków roślin i zwierząt,
- wyposażenie terenu Zalewu w elementy małej architektury: ławki, kosze na odpady, stojaki rowerowe, karmniki z ziarnem dla ptactwa, itp.,
- regulacja i pielęgnacja istniejącej zieleni niskiej i wysokiej wraz z nowymi nasadzeniami.

Dzięki wykonaniu prac infrastrukturalnych powstaną nowe ścieżki spacerowe i rowerowe, umożliwiające dalszy rozwój funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej na obszarze Zalewu.

Moduł II: Zagospodarowanie terenu nad zalewem

W ramach modułu II planowane jest podjęcie działań inwestycyjnych ukierunkowanych na zagospodarowanie terenu na północnym brzegu zbiornika wodnego zlokalizowanego na zachód od ulicy Kąpielowej. Działania te będą obejmowały w szczególności:

- oczyszczenie zbiorników wodnych z naniesionych mułów oraz pozostałości roślinnych,
- oczyszczenie terenu pod jego ponowne zagospodarowanie,
- wyposażenie terenu w pomost z wyznaczonymi miejscami dla wędkarzy,
- wyposażenie terenu w obiekty małej architektury, w tym ławki, leżaki, kosze itp.

Wyznaczenie stanowisk wędkarskich wraz z posadowieniem pomostu będzie stanowiło kolejną alternatywę dla rekreacji i wypoczynku, tym razem bardziej ukierunkowaną w stronę osób dorosłych i starszych, choć dostępną dla wszystkich, także dość licznej w Gminie Bogatynia grupy młodych wędkarzy. Będzie to również kolejna przestrzeń umożliwiająca aktywną rekreację i wypoczynek nad wodą.

Moduł III: Kompleksowy remont amfiteatru

W ramach modułu III prowadzone będą prace inwestycyjne polegające na remoncie i częściowym odtworzeniu obiektu amfiteatru nad Zalewem. W ramach prac wykonane zostaną następujące działania:

- remont i konserwacja zabytkowych schodów wraz z rzeźbami,
- doprowadzenie mediów oraz utworzenie punktu obsługi technicznej pod schodami,
- wykonanie podwyższenia, wraz z możliwością rozłożenia sceny w centralnym punkcie niecki,
- wykonanie widowni na wschodniej ścianie istniejącej niecki z wykorzystaniem naturalnych materiałów i występującego ukształtowania terenu,
- domknięcie przestrzeni poprzez uzupełnienie nasadzeń zieleni wysokiej.

Podobnie jak w przypadku zagospodarowania terenu Zalewu, remont amfiteatru stanowić będzie bezpośrednie nawiązanie do pierwotnej formy zagospodarowania terenu. W procesie wykorzystane zostanie występujące ukształtowanie terenu. Należy również podkreślić, iż na teren Zalewu doprowadzone są media w postaci sieci elektroenergetycznej, dlatego też utworzenie punktu obsługi technicznej nie będzie wiązało się z przeprowadzeniem szeroko zakrojonych prac ziemnych.

Moduł IV: Rozwój oferty usług wypoczynkowo-rekreacyjnych

W ramach modułu IV planowane są działania nieinfrastrukturalne ukierunkowane na rozszerzenie oferty usług wypoczynkowo-rekreacyjnych dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji. W oparciu o zmodernizowaną infrastrukturę prowadzone będą działania w zakresie:

- kultury i rozrywki: przedstawienia teatralne, koncerty kameralne, kabarety i inne formy ekspresji scenicznej,
- sportu i rekreacji: możliwość wędkowania, powstanie nowych tras pieszych i rowerowych,

- edukacji: nowe tablice informacyjne, a ponadto planuje się utworzenie ekologicznej gry terenowej, która pozwoli najmłodszym zaznajomić się z podstawowymi gatunkami roślin i zwierząt w połączeniu z aktywnością fizyczną i zabawą.

Możliwość integrowania społeczności z obszaru całej Gminy jest niezwykle istotna również w procesie rewitalizacji. Celem projektu zintegrowanego nr 8 jest bowiem również przeciwdziałanie stygmatyzacji mieszkańców podobszarów rewitalizacji i nawiązywanie pozytywnej wymiany doświadczeń i dialogu między mieszkańcami całego obszaru Gminy, również tego nie cechującego się degradacją.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Realizacja poszczególnych modułów projektu zintegrowanego odbędzie się w sposób zapewniający dostępność we wszystkich możliwych wymiarach, w ujęciu inwestycyjnym i nie inwestycyjnym. Zmodernizowane obiekty umożliwią integrację osób w różnych społecznościach oraz grup wiekowych.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna

1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej

1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców

1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności

1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego

CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej

2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich

2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych

2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych

CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych

3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności

3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych

3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 3 000 000,00 zł	Moduł I: 2025-2027
Moduł II: 500 000,00 zł	Moduł II: 2025-2026
Moduł III: 1 500 000,00 zł	Moduł III: 2025-2027
Moduł IV: 500 000,00 zł	Moduł IV: 2027-2033
Łącznie: 5 500 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
--------------------	---------

Liczba obiektów kulturalnych poddanych rewitalizacji	1 szt.
Liczba nowych elementów zagospodarowania przestrzeni, w tym obiektów małej architektury	50 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób biorących udział w organizowanych wydarzeniach kulturalnych	3 000 os./rok
Liczba osób korzystających z infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej	3 000 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 27 Opis projektu podstawowego nr 1

PROJEKT PODSTAWOWY NR 1
Centra lokalne tętniące życiem
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Bogatynia
Potencjalni partnerzy
Rada sołecka Posady Rada sołecka Sieniawki Koła Gospodyń Wiejskich w Posadzie i Sieniawce
Lokalizacja przedsięwzięcia
Podobszar rewitalizacji Posada: Świetlica Wiejska w Posadzie Podobszar rewitalizacji Sieniawka: Świetlica Wiejska w Sieniawce
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom integracji społecznej mieszkańców, – izolacja społeczna, szczególnie młodzieży i seniorów, – niski poziom aktywności pozaszkolnej dzieci i młodzieży, – infrastruktura niedostosowana do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.
Cel przedsięwzięcia
Celem Projektu Podstawowego nr 1 jest rozszerzenie i dostosowanie oferty usług społecznych pełnionych przez centra lokalne, tak aby odpowiadały one na bieżące potrzeby zgłaszane przez mieszkańców. Jednocześnie, celem projektu jest przywrócenie świetlicom wiejskim funkcji integracyjnych i rozwijających więzi międzyludzkie.
Zakres realizowanych zadań
Projekt podstawowy nr 1 skupiony będzie wokół pobudzania aktywności społecznej mieszkańców oraz rozwoju usług społecznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych w ramach lokalnych społeczności obszarów wiejskich Gminy.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje:

- wyposażenie świetlic wiejskich w nowoczesne komputery, sprzęt audiowizualny, a także zabawki edukacyjne i gry planszowe,
- stworzenie grafików zajęć regularnych i cyklicznych dostępnych w świetlicach i publikowanych w mediach gminnych, które będą obejmowały m.in.:
  - zajęcia z zakresu nauki obsługi komputera dla seniorów,
  - zimowe wieczory z bajkami dla najmłodszych (bajki czytane lub w postaci filmów animowanych),
  - zajęcia fitness i jogi dla osób dorosłych i starszych,
  - zajęcia teatralne i wokalne dla dzieci i młodzieży,
  - zajęcia z zakresu programowania i nowoczesnych technologii dla młodzieży,
  - zajęcia z zakresu gimnastyki korekcyjnej i utrzymania prawidłowej postawy ciała dla dzieci i młodzieży oraz seniorów,
  - organizację pikników i festynów sołeckich, np. z okazji dnia dziecka, dnia matki, dnia ojca itp.,
  - organizację sąsiedzkich wymian barterowych, bezgotówkowych, w duchu idei „zero waste”, gdzie każdy z mieszkańców będzie mógł oddać rzeczy zbędne i pozyskać nowe przedmioty w drodze darmowej wymiany,
  - organizację sąsiedzkich wieczorów gier planszowych.

Przedstawiony katalog działań obejmuje podstawowe formy usług społecznych i animacji czasu wolnego, które będą realizowane w świetlicach wiejskich w Posadzie i Sieniawce. Działania realizowane będą w partnerstwie z pracownikami Bogatyńskiego Ośrodka Kultury (szczególnie w zakresie animacji kultury), organizacji pozarządowych oraz partnerów prywatnych.

Przewiduje się możliwość dalszego rozszerzenia działalności świetlic wiejskich, w miarę zgłaszanych potrzeb ze strony mieszkańców, w tym również w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży z rodzin w trudnej sytuacji finansowej lub z problemami wychowawczymi.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Projekt obejmuje wyłącznie działania nieinfrastrukturalne, które dedykowane będą dla różnych grup społecznych i wiekowych. Oferta usług będzie obejmowała działania i zajęcia skierowane również do osób z niepełnosprawnościami oraz szczególnie narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne. Katalog działań będzie miał zatem charakter integracyjny.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna

1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej

1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców

1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności

CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej

2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji

2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich

2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych

CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych

3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych

3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia	
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
łącznie: 4 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	2024-2033
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba zakupionych komputerów	20 szt.
Liczba zakupionych zabawek edukacyjnych i gier planszowych	60 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach z zakresu nauki obsługi komputera	100 os./rok
Liczba osób uczestniczących w zajęciach z fitnessu i jogi	200 os./rok
Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach z zakresu programowania	60 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

6.2. CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Tabela 28 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 1
<i>Szkoła prawdziwe społeczna</i>
Podmiot realizujący
Ewa Przybylińska-Pietrzyk
Lokalizacja
Podobszar rewitalizacji Posada: Posada 54
Charakterystyka przedsięwzięcia

W ramach przedsięwzięcia uzupełniającego nr 1 planowana jest modernizacja zabytkowego budynku Szkoły Ewangelickiej w Posadzie. Ideą projektu będzie budowanie wiedzy historycznej i zapoznanie z dziedzictwem lokalnym dzieci i młodzieży. W ramach prac infrastrukturalnych przewiduje się:

- restaurację, renowację i konserwację elewacji budynku, z uwzględnieniem obróbek blacharskich,
- odtworzenie lub wymianę stolarki drzwiowej i okiennej,
- remont i konserwację poszycia dachowego,
- adaptację wewnątrz do pełnienia nowych funkcji,
- wyposażenie budynku w niezbędne elementy wyposażenia.

Po przeprowadzeniu koniecznych prac remontowych oferta instytucji będzie skupiona wokół organizacji interaktywnych i angażujących gier i zabaw edukacyjno-kulturalnych, inspirowanych lokalnymi tradycjami i dziedzictwem. Wśród planowanych aktywności przewiduje się utworzenie m.in.: zespołowej gry historycznej, rozgrywki terenowej po rezerwacie przyrody Grądy, spotkań pełnych opowieści o duchach i legendach lokalnych czy zajęć warsztatowych.

Projekt będzie również na bieżąco dostosowywany i dopasowywany do zainteresowań i trendów obserwowanych wśród odbiorców docelowych, tj. dzieci i młodzieży. Zachowana zostanie jednak tematyka przewodnia, związana z dziedzictwem lokalnym, historią, kulturą i edukacją.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna

1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej

1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców

1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego

CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej

2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych

CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych

3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych

3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.

Szacowana wartość przedsięwzięcia

5 000 000,00 zł

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 2
<i>Wolanów na widoku</i>
Podmiot realizujący
Gmina Bogatynia
Lokalizacja
Poza obszarem rewitalizacji: wieża widokowa w Wyszkanie
Charakterystyka przedsięwzięcia
<p>W ramach przedsięwzięcia uzupełniającego nr 2 planuje się przeprowadzenie prac remontowo-konserwatorskich w obrębie wieży widokowej zlokalizowanej na działce ewidencyjnej nr 342/2 w Wyszkanie. Przeprowadzenie prac, wraz z remontem stopni i zabezpieczeniem wejścia, pozwoli na utworzenie punktu widokowego bezpośrednio na folwark Wolanów.</p> <p>Wieża wraz z punktem widokowym zostanie wyposażona w infografiki traktujące o historii folwarku w Wolanowie, a także działalności rolniczej. Z utworzonego punktu widokowego będzie się również rozciągał krajobraz na malownicze Pogórze Izerskie.</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na zapoznanie się z fizjografią terenu i najbliższej okolicy, a także układem zabudowy folwarcznej i rolnictwem tradycyjnym. Ponadto, stanowić będzie atrakcją turystyczną, która potencjalnie może spowodować wzrost zainteresowania osadą i pomóc zatrzymać proces jej wyludniania.</p> <p>Projekt ma również zapoczątkować współpracę międzynarodową z Gminą Visnova, celem wspólnego opracowania szlaku pieszego biegnącego od wieży w Wyszkanie przez Wigancice Żytawskie do Wolanowa w kierunku Republiki Czeskiej. Na czas opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, ustalenia i rozmowy określający dokładny przebieg szlaku nie są zakończone.</p>
Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań
<p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:</p> <p>CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna 1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego</p> <p>CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej 2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych</p> <p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych 3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.</p>
Szacowana wartość przedsięwzięcia
150 000,00 zł

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 3
<i>Moc zabawy dla najmłodszych</i>
Podmiot realizujący
Gmina Bogatynia
Lokalizacja
Podobszar rewitalizacji Bogatynia III: osiedle mieszkaniowe przy ul. Białogórskiej
Charakterystyka przedsięwzięcia
<p>W ramach przedsięwzięcia uzupełniającego nr 3 planuje się utworzenie placu zabaw z elementami sensorycznymi, który pozwoli na ogólny rozwój psychomotoryczny najmłodszych mieszkańców podobszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcie ma obejmować prace infrastrukturalne związane z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowaniem terenu pod nowe zagospodarowanie, • wykonanie projektu według obowiązujących norm, wraz ze sporządzeniem koncepcji rozmieszczenia poszczególnych sfer: zabawowej, sensorycznej i relaksacyjnej, • utworzenie sfery sensorycznej (wyposażonej m.in. w elementy do zabawy światłem, rozwijające motorykę dzieci), • utworzenie sfery zabawowej wraz z wyposażeniem w urządzenia dla dzieci, • utworzenie sfery relaksacyjnej dla najmłodszych wraz z montażem głośników emitujących różnego rodzaju szumy i dźwięki (np. tzw. „biały szum”). • wyposażenie terenu w obiekty małej architektury (ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery), • montaż oświetlenia i monitoringu, a także ogrodzenia terenu. <p>Wielofunkcyjny obszar zabawowy dla najmłodszych wyposażony w różne strefy aktywności pozwoli na wielokierunkowy rozwój dzieci. Jednocześnie, stanowić będzie przyczynek zarówno do poznawania otaczającego świata, budowania ciekawości jak i aktywności fizycznej, ale również nauki prawidłowej higieny życia – związanej również z wypoczynkiem.</p>
Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań
<p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:</p> <p>CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna</p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej</p> <p>1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców</p> <p>CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej</p> <p>2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych</p> <p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych</p> <p>3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych</p>

3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.

Szacowana wartość przedsięwzięcia

250 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

7. OPIS SPOSOBU REALIZACJI PRZEZ GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH NA POZIOMIE REGIONALNYM I LOKALNYM

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033 ma przede wszystkim wymiar lokalny. Dokument odpowiada na problemy zidentyfikowane na całym obszarze rewitalizacji, kreując tym samym rozwój na poziomie jednostki samorządu terytorialnego, jaką jest Gmina Bogatynia.

W poniższej tabeli przedstawiono opis sposobu realizacji poszczególnych dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i lokalnym poprzez przewidziane do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji działania wraz odpowiadającymi im celami i kierunkami działań rewitalizacyjnych.

Tabela 29 Opis dokumentów strategicznych gminy realizowanych przez Gminny Program Rewitalizacji

Dokumenty na poziomie regionalnym
<p>Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030</p> <p>W dokumencie nakreślono wizję przyszłościowego rozwoju regionu:</p> <p>DOLNY ŚLĄSK 2030:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regionem równomiernego rozwoju – regionem bez istotnych społecznych i gospodarczych dysproporcji, regionem wewnątrznie spójnym, regionem wyrównanych szans rozwojowych, • Regionem przyjaznym dla mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów i kuracjuszy, atrakcyjnym miejscem do życia, pracy, nauki i rekreacji, • Regionem nowoczesnym z kreatywną i innowacyjną regionalną społecznością oraz rozwiniętą sferą naukową i badawczo-rozwojową, • Regionem konkurencyjnym w scenerii krajowej i europejskiej z Wrocławiem jako silną metropolią oraz ośrodkami regionalnymi o znaczących przewagach konkurencyjnych. <p>Cel nadrzędny: Harmonijny rozwój regionu i wysoka jakość życia dolnośląskiej społeczności</p> <p>Określony w dokumencie cel nadrzędny dla województwa dolnośląskiego wpisuje się w dokumenty na szczeblu krajowym takie jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także w Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030.</p> <p>Powyższą wizję i cel nadrzędny odzwierciedlają cele strategiczne i zadania wskazane ww. dokumencie.</p> <p>W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 jako jeden z celów operacyjnych sformułowano: „Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich”. Z kolei wśród działań strategicznych wskazane zostały: „Wspieranie działań na rzecz rewitalizacji zabytkowych zespołów urbanistycznych i najcenniejszych obiektów architektury” oraz „Rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich, miejskich, w tym przemysłowych”.</p>

Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele/kierunki w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
<p>Cel Strategiczny 1: Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu</p> <p>1.1 Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów</p> <p>1.2 Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki</p> <p><u>1.3 Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu</u></p> <p><u>1.4 Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich</u></p> <p>*objaśnienie: podkreślone cele świadczą o ich realizacji przez Gminny Program Rewitalizacji</p>	<p>PZ1</p> <p>PZ2</p> <p>PZ3</p> <p>PZ4</p> <p>PZ5</p> <p>PZ6</p> <p>PZ7</p> <p>PZ8</p> <p>PP1</p> <p>PU1</p> <p>PU2</p> <p>PU3</p>	<p>CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna</p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej</p> <p>1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców</p> <p>1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności</p> <p>1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego</p> <p>CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej</p> <p>2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji</p> <p>2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich</p> <p>2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych</p> <p>2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych</p> <p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych</p> <p>3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z</p>

		uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności 3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych 3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.
<p>Cel Strategiczny 2: Poprawa dostępności usług publicznych</p> <p><u>2.1 Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej</u></p> <p><u>2.2 Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych</u></p> <p><u>2.3 Rozwój i doskonalenie usług publicznych</u></p>	<p>PZ1</p> <p>PZ2</p> <p>PZ3</p> <p>PZ4</p> <p>PZ5</p> <p>PZ6</p> <p>PZ7</p> <p>PZ8</p> <p>PP1</p> <p>PU1</p> <p>PU2</p> <p>PU3</p>	<p>CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna</p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej</p> <p>1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców</p> <p>1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności</p> <p>1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego</p> <p>CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej</p> <p>2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji</p> <p>2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich</p> <p>2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych</p> <p>2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych</p> <p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych</p>

		<p>3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych</p> <p>3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności</p> <p>3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych</p> <p>3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.</p>
<p>Cel Strategiczny 3: Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego</p> <p><u>3.1 Kształtowanie postaw obywatelskich</u></p> <p><u>3.2 Wzrost społecznej integracji</u></p> <p><u>3.3 Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy</u></p> <p><u>3.4 Poprawa efektywności Kształcenia</u></p> <p><u>3.5 Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami</u></p> <p><u>3.6 Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych</u></p>	<p>PZ1</p> <p>PZ2</p> <p>PZ3</p> <p>PZ4</p> <p>PZ5</p> <p>PZ6</p> <p>PZ7</p> <p>PZ8</p> <p>PP1</p> <p>PU1</p> <p>PU2</p> <p>PU3</p>	<p>CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna</p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej</p> <p>1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców</p> <p>1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności</p> <p>1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego</p> <p>CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej</p> <p>2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji</p> <p>2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich</p> <p>2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych</p> <p>2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych</p>

		<p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych</p> <p>3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności</p> <p>3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych</p> <p>3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.</p>
<p>Cel Strategiczny 4: Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego</p> <p><u>4.1 Poprawa stanu środowiska</u></p> <p><u>4.2 Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska</u></p> <p>4.3 Ochrona przed klęskami żywiołowymi</p> <p>4.4 Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego</p> <p>4.5 Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego</p> <p>4.6 Rozwój gospodarki cyrkularnej</p>	<p>PZ1</p> <p>PZ2</p> <p>PZ3</p> <p>PZ4</p> <p>PZ5</p> <p>PZ6</p> <p>PZ7</p> <p>PZ8</p>	<p>CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej</p> <p>2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich</p> <p>2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych</p> <p>2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych</p> <p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych</p> <p>3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności</p>

		3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych
<p>Cel Strategiczny 5: Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu</p> <p>5.1 Rozwój regionalnej sieci transportowej</p> <p>5.2 Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych</p> <p><u>5.3 Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej</u></p>	<p>PZ3</p> <p>PZ4</p> <p>PZ5</p>	<p>CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna</p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej</p> <p>1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców</p> <p>1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności</p> <p>1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego</p> <p>CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej</p> <p>2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji</p> <p>2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich</p> <p>2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych</p> <p>2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych</p> <p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych</p> <p>3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z</p>

		uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności 3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych 3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego		
<p>Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego to dokument określający politykę zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa. Wspólnie ze strategią rozwoju województwa stanowi on podstawę prowadzenia polityki rozwoju.</p> <p>Wizja zagospodarowania przestrzennego ujęta została następująco: Dolny Śląsk 2030: Różne obszary – jeden region, różne potencjały – spójny rozwój. Wizja odnosi się zatem do różnorodnych potencjałów obecnych w regionie, zwracając szczególną uwagę na potrzebę zachowania i wzmocnienia spójności. Spójność regionu ma zapewnić zrównoważony rozwój w oparciu o maksymalne wykorzystanie obecnych potencjałów.</p> <p>Poprzez spójność w planie rozumiane są przede wszystkim trzy aspekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - systemowy – odnoszący się do potrzeby tworzenia zintegrowanych systemów (w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i europejskiej), celem zapewnienia ich prawidłowego funkcjonowania (np. system energetyczny, przyrodniczy); - osadniczy – odnoszący się do potrzeby budowania sieci współpracy i powiązań funkcjonalnych, indukujących procesy rozwojowe na obszarach zagrożonych marginalizacją; - funkcjonalny – głównie odnoszący się do obszarów funkcjonalnych, w obrębie których zintegrowane planowanie rozwoju jest upatrywane jako szansa do przewyższania problemów oraz wykorzystania potencjałów. 		
Cele strategiczne rozwoju przestrzennego województwa dolnośląskiego:	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
<u>umocnienie jego wewnętrznej i zewnętrznej integracji przestrzennej, społeczno-gospodarczej oraz infrastrukturalnej w powiązaniu z sąsiednimi regionami Polski, Czech i Niemiec oraz ukształtowanie Dolnego Śląska jako harmonijnie rozwiniętego.</u>	PZ1 PZ2 PZ3 PZ4 PZ5 PZ6 PZ7 PZ8 PP1 PU1 PU2	CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej 1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców 1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych

<p><u> europejskiego regionu węzłowego o wysokim stopniu konkurencyjności i gospodarce opartej na wiedzy</u></p>	<p>PU3</p>	<p>na rzecz lokalnej społeczności 1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej 2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji 2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich 2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych 2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych 3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych 3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności 3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych 3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.</p>
<p><u>zintegrowana ochrona zasobów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne ich wykorzystanie oraz</u></p>	<p>PZ2 PZ3 PZ4 PZ5 PZ8</p>	<p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych</p>

<p><u>udostępnienie, a także stworzenie spóinego, regionalnego systemu obszarów chronionych</u></p>	<p>PU2</p>	<p>3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności 3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych 3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.</p>
<p><u>zintegrowana ochrona i rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego oraz utrzymanie tożsamości i odrębności kulturowej regionu</u></p>	<p>PZ1 PZ2 PZ3 PZ4 PZ5 PZ6 PZ7 PZ8 PU2</p>	<p>CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej 1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców 1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności 1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej 2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji 2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich 2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych 2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu</p>

		<p>zabudowy i przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych</p> <p>3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności</p> <p>3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych</p> <p>3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.</p>
Dokumenty na poziomie lokalnym		
Strategia Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027		
<p>Powyższa Strategia jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa strategiczne kierunki rozwoju na lata 2021-2027 oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych.</p> <p>Umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne czy środki finansowe.</p> <p>Wizja rozwoju: Gmina Bogatynia to miejsce przyjazne inwestorom z prężnie funkcjonującą kopalnią i elektrownią. Jest dobrze skomunikowana, bezpieczna, z bogatym zapleczem turystycznym i rozbudowaną infrastrukturą ścieżek rowerowych. Gmina jest przyjazna rodzinie i posiada bogatą ofertę edukacyjną, kulturalną, mieszkaniową, zapewnia swoim mieszkańcom możliwość stabilnego zatrudnienia. To Gmina zachowująca i promująca krainę domów przysłupowych. Swoim mieszkańcom oferuje bezpieczne, zielone, estetyczne, dobre miejsce do życia, pracy, nauki oraz wypoczynku.</p>		
Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
CEL I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców 1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Bogatynia	PZ2 PZ3 PZ4 PZ5 PZ8	CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych 3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych

<p><u>1.2. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Bogatynia</u> <u>1.3. Ochrona środowiska naturalnego w Gminie Bogatynia</u> <u>1.4. Gospodarka wodna i tereny zielone</u></p>		<p>3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności 3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych 3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.</p>
<p>CEL II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego <u>2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja gospodarcza mieszkańców</u> <u>2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego</u> 2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia <u>2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia</u></p>	<p>PZ1 PZ2 PZ3 PZ6 PU1 PU2</p>	<p>CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna 1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej 2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji 2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich 2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych 3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych 3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności 3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych</p>

		3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.
<p>CEL III: Rozwój świadczonych usług społecznych determinantą wzrostu atrakcyjności Gminy</p> <p><u>3.1. Wysoka jakość i efektywność kształcenia w Gminie Bogatynia</u></p> <p>3.2. Rozwój usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w Gminie Bogatynia</p> <p><u>3.3. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze Gminy Bogatynia</u></p>	<p>PZ1</p> <p>PZ2</p> <p>PZ3</p> <p>PZ5</p> <p>PZ6</p> <p>PP1</p> <p>PU1</p> <p>PU2</p> <p>PU3</p>	<p>CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna</p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej</p> <p>1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców</p> <p>1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności</p> <p>1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego</p> <p>CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej</p> <p>2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich</p> <p>2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych</p> <p>2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych</p> <p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych</p> <p>3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych</p> <p>3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału</p>

		niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Bogatynia na lata 2023-2027		
<p>Misja: Bogatynia jako Miasto i Gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi, – prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami, – umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej, – zapewnia nowoczesną edukację w aspekcie pomocy społecznej, niezależną od innych czynników, takich jak: wiek czy niepełnosprawność. <p>Wizja: Bogatynia – Miasto i Gmina dążąca do zwiększenia bezpieczeństwa i standardu życia mieszkańców, dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.</p> <p>Dokument ten jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Zawarto w nim 3 celów strategicznych mających za zadanie redukcję niekorzystnych zjawisk społecznych.</p>		
Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
CEL I: Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych	PP1	<p>CEL 1: Energia z wnętrza: zintegrowana społeczność lokalna</p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej</p> <p>1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców</p> <p>1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności</p> <p>CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społecznej i gospodarczej</p> <p>2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji</p> <p>2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich</p>

		<p>2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych</p> <p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych</p> <p>3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych</p> <p>3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.</p>
<p>CEL II: Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>PZ1 PZ2 PZ3 PZ6 PZ7 PZ8 PP1</p>	<p>CEL 1: Energia z wnętrza – zintegrowana społeczność lokalna</p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej</p> <p>1.2. Wzrost poziomu integracji mieszkańców</p> <p>1.3. Wsparcie aktywności oddolnych podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności</p> <p>1.4. Budowanie tożsamości lokalnej oraz wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego</p> <p>CEL 2: Aktywni na granicy: rozwój aktywności społeczno-gospodarczej</p> <p>2.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji</p> <p>2.2. Inicjowanie działań i postaw obywatelskich</p> <p>2.3. Rozwój oferty usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych</p> <p>2.4. Rozwój oferty usług rekreacyjnych, wypoczynkowych i sportowych</p>

		<p>CEL 3: Odkrywamy Bogatynię na nowo: poprawa standardu zabudowy i przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Odnowa zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym zabudowań zabytkowych</p> <p>3.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, z uwzględnieniem rozwoju bioróżnorodności</p> <p>3.3. Funkcjonalizacja i rozwój integracyjnych przestrzeni publicznych</p> <p>3.4. Wykorzystanie istniejącego potencjału niezagospodarowanych elementów przestrzeni i nadanie im nowej funkcji.</p>
<p>CEL III: Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych do młodzieży.</p>	X	X

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033 wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych wskazanych w powyższych dokumentach. Realizowane przedsięwzięcia pośrednio lub bezpośrednio wpisują się w założenia przeanalizowanych dokumentów. Zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji pozostają spójne z zapisami przeanalizowanych dokumentów programowych i strategicznych.

8. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

8.1. KOMPLEKSOWOŚĆ PROGRAMU

Przez rewitalizację należy rozumieć proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, **prowadzony w sposób kompleksowy**, poprzez zintegrowane działania szczególnie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Proces ten jest skoncentrowany terytorialnie oraz prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji zgodnie z przyjętym programem rewitalizacji. Założeniami procesu rewitalizacji są: interdyscyplinarność, kompleksowość, partnerstwo oraz reakcja na kryzys.

Kompleksowo prowadzone działania uwzględniają projekty rewitalizacyjne współfinansowane ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych, które skupione są na **aspekcie społecznym z uwzględnieniem rozwoju gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego**. Planowane przedsięwzięcia uwzględniają najpilniejsze potrzeby obszaru rewitalizacji i ich długofalowe oddziaływanie warunkujące osiągnięciem kompleksowości interwencji. W trakcie wdrażania programu rewitalizacji nie dopuszcza się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji.

8.2. KONCENTRACJA PROGRAMU

Na etapie delimitacji obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Ponadto na poszczególnych podobszarach rewitalizacji pogłębiona diagnoza obszaru pozwoliła na identyfikację negatywnych zjawisk w sferze:

- gospodarczej, na podobszarach Bogatynia III, Posada i Wolanów,
- środowiskowej, na podobszarach: Bogatynia III, Sieniawka, Posada i Wolanów,
- funkcjonalno-przestrzennej, na podobszarach: Bogatynia III, Sieniawka, Wolanów,
- technicznej, na podobszarach: Bogatynia III, Sieniawka, Posada, Wolanów.

Większość podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie realizowana w granicach wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Ze względu na potencjał jakim dysponują przestrzenie i obiekty położone w bliskim sąsiedztwie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, projekty zintegrowane nr 1, nr 3, nr 4 i nr 5 oraz projekt podstawowy nr 1 będą częściowo realizowane poza obszarem rewitalizacji. Ponadto projekty zintegrowane nr 6, nr 7 i nr 8, a także przedsięwzięcie uzupełniające nr 2 będą w całości realizowane poza wyznaczonymi podobszarami rewitalizacji. Głównym powodem dla lokalizacji projektów rewitalizacyjnych poza granicami wyznaczonych podobszarów jest znaczna odległość przestrzenna, która je dzieli. Dodatkowo, ze względu na górzysty charakter regionu oraz

obecność rozległych terenów górniczych, odległość czasowa dzieląca poszczególne podobszary wzrasta. Dla zapewnienia maksymalnego efektu synergii pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami, a także z punktu widzenia integracji społecznej podstawowym celem jest utrzymanie i wzmocnienie powiązań przestrzennych w Gminie Bogatynia. Projekty, co zostało wskazane na załączniku nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033, stanowią funkcjonalnie i przestrzennie skoncentrowaną wiązkę działań, których celem jest niwelacja obserwowanych i zdiagnozowanych problemów społecznych. Współdziałanie i komplementarność programowa w tym wypadku, ze względu na uwarunkowania fizyczne i środowiskowe, przekracza granice wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Niemniej, działania te stanowią przemyślaną formę interwencji ukierunkowanej i dedykowanej lokalnej społeczności. Jest ona również nawiązaniem do endogenicznych potencjałów zaobserwowanych na poszczególnych podobszarach oraz w ich sąsiedztwie, które dzięki ich wykorzystaniu prowadzić będą do utrwalenia pozytywnych efektów rewitalizacji w Gminie Bogatynia.

Projekt zintegrowany nr 1 będzie wykraczał poza podobszar Bogatynia III, poprzez realizację modułu II „Wyznaczenie szlaku domów przysłupowych na terenie Gminy Bogatynia”. Szlak, ze względu na położenie poszczególnych domów przysłupowych nie będzie się ograniczał tylko do wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Niezasadne byłoby nie wykorzystanie pełnego potencjału i walorów architektoniczno-kulturowych tkwiących w domach przysłupowych poprzez ograniczenie szlaku jedynie do wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Objęcie szlakiem terenu całej Gminy, wpłynie ponadto na utrwalanie i wspieranie budowania powiązań przestrzenno-funkcjonalnych poszczególnych podobszarów rewitalizacji, a także integrację i kształtowanie tożsamości lokalnej mieszkańców.

Projekt zintegrowany nr 3 będzie wykraczał poza granice podobszaru rewitalizacji Bogatynia III jedynie w zakresie realizacji modułu II „Rewaloryzacja Parku im. K. Preibischa”. Występujące powiązanie założenia urbanistycznego Willi Preibischa z parkiem, a także rewitalizowaną Aleją Żytawską (poddana pracom rewitalizacyjnym w ramach realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji) będzie nie tylko naturalnym przedłużeniem interwencji, ale również powiązaniem pomiędzy poszczególnymi etapami programowymi. Projekt ten cechuje się zatem holistycznym podejściem w ujęciu przestrzennym i międzyokresowym. Dodatkowo, z Parku korzystają również mieszkańcy podobszaru rewitalizacji, na którym taki teren nie występuje.

Projekt zintegrowany nr 4 będzie realizowany częściowo poza podobszarem rewitalizacji Bogatynia III, bowiem swoim zasięgiem obejmuje Wzgórze Obserwator oraz dawny kamieniołom bazaltu „Bartek”. Rozszerzenie granic przestrzennych przedsięwzięcia jest jednak konieczne dla stworzenia różnorodnej oferty atrakcyjnego spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji za pośrednictwem sportu i rekreacji. Uwarunkowania przyrodnicze sprawiają, iż Obserwator stanowi atrakcyjną przestrzeń dla rozwinięcia wycynowej jazdy na rowerze, z kolei kamieniołom dysponuje potencjałem do rozwoju wspinaczki górskiej. Głównym organizatorem i zarządcą infrastruktury będzie jednak Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni, co umożliwi powiązanie projektu z podobszarami rewitalizacji.

Projekt zintegrowany nr 5 będzie w całości realizowany na podobszarze rewitalizacji Posada, jednak zakłada on powiązanie przestrzenne z planowaną do utworzenia na poziomie regionalnym cyklostradą, stąd zakłada się wykonanie infrastruktury obsługi rowerzysty w ramach projektu. Interwencja będzie zatem powiązana przestrzennie nie tylko w wymiarze lokalnym, ale i regionalnym, będąc jednak w wymiarze infrastrukturalnym w całości zlokalizowany na podobszarze rewitalizacji.

Projekt zintegrowany nr 6 będzie w całości realizowany poza obszarem rewitalizacji Sieniawka, jednak w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Dawne zabudowania obozowe stanowią obecnie osiedle wielorodzinne funkcjonalnie powiązane ze wsią Sieniawka (mimo, iż położone w obrębie geodezyjnym Porajów). Mieszkańcy obszaru rewitalizacji uzyskają dostęp do atrakcyjnej przestrzeni zieleni urządzonej, a utworzone Muzeum upamiętni historię tego miejsca. Zabudowania znajdują się w złym stanie technicznym, mimo iż sam układ urbanistyczny objęty jest prawną ochroną. Z tego też względu, a także ze względu na walory historyczne tego miejsca ważne jest jego zachowanie. Działania rewitalizacyjne są zatem zasadne, gdyż ukierunkowane na ochronę dziedzictwa materialnego, a także bezpośrednią poprawę jakości życia lokalnej społeczności. Należy również pamiętać, iż na osiedlu zlokalizowana jest świetlica wiejska, która stanowi lokalne centrum kultury dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji Sieniawka. Uzupełniona oferta aktywności czasu wolnego będzie zatem komplementarna z lokalizacją centrum aktywności lokalnej.

Projekt zintegrowany nr 7 w całości będzie realizowany poza podobszarem rewitalizacji Sieniawka, bowiem będzie obejmował odnowę dawnego boiska wraz z bieżnią. Pozostałości po tym obiekcie stanowią jedno z nielicznych miejsc aktywności sportowej we wsi Sieniawka. Wśród mieszkańców widoczna jest natomiast potrzeba integracji i rozwijania zainteresowań w miejscu swojego zamieszkania. Tym samym, odnowienie obiektu będzie zasadne, a dodatkowo powiązane przestrzennie z projektem zintegrowanym nr 6. Przestrzeń ta stanowi jedyną lokalizację na terenie wsi, która może służyć realizacji celów sportowo-rekreacyjnych.

Oba te projekty, chociaż formalnie zlokalizowane poza obszarem rewitalizacji, ze względu na ich faktyczne usytuowanie w miejscowości Sieniawka, będą miały bezpośredni wpływ na ten obszar rewitalizacji, gdyż z efektów ich realizacji będą korzyścili wszyscy mieszkańcy miejscowości. Istotne znaczenia ma tu fakt, iż niemal połowa populacji Sieniawki zamieszkuje właśnie na terenie dawnego obozu. Dodatkowo – zrewitalizowany obiekt sportowy będzie jedynym tego typu obiektem w granicach administracyjnych Sieniawki, co automatycznie sprawi, iż będą z niego korzystać również mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Natomiast utworzone muzeum stanowić będzie jedyny element upamiętniający historię miejscowości i budujący jej tożsamość (na całym obszarze rewitalizacji Sieniawka brak jest tego typu miejsc).

Projekt zintegrowany nr 8 realizowany jest w oddaleniu od wszystkich wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Niemniej, jako jedyny realizowany jest w miejscu, które według relacji mieszkańców popartej wizją lokalną zdolne jest do przyciągania mieszkańców całej Gminy. Jest to jedyny na tyle duży obszar zielony na terenie miasta, który pozwala na kreowanie nowych możliwości rekreacji i spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu, będąc jednocześnie niezwykle ważnym historycznie obszarem dla mieszkańców całej Gminy. Tym samym, realizacja projektu wpłynie pozytywnie na warunki życia wszystkich mieszkańców

Gminy Bogatynia, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców podobszarów rewitalizacji. Proponowana oferta wydarzeń odbywających się nad Zalewem będzie się cieszyć dużym odzewem ze strony mieszkańców, dając możliwość prowadzenia konstruktywnych dyskusji społecznych, edukacji społecznej, kulturalnej czy ekologicznej.

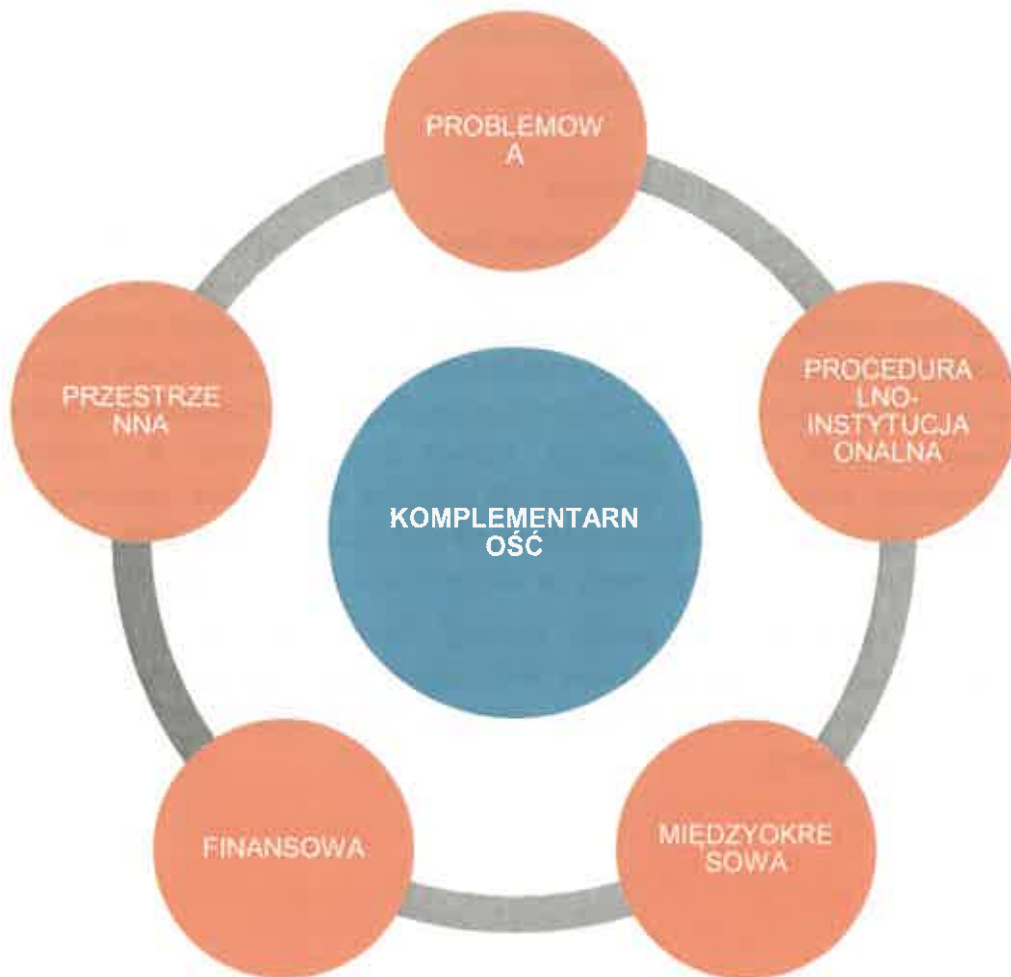
Projekt Podstawowy nr 1 będzie dotyczył rozszerzenia oferty zajęć i działań realizowanych przez świetlice wiejskie w Posadzie i Sieniawce. Świetlica Wiejska w Sieniawce zlokalizowana jest w jednym z budynków mieszkalnych w zespole dawnych zabudowań obozowych. Tym samym, rozwój jej działalności będzie stanowił naturalne uzupełnienie prac czynionych w ramach projektu zintegrowanego nr 6 i nr 7. Świetlica pozostaje dostępna dla wszystkich mieszkańców wsi Sieniawka, a rozszerzona oferta pomoże wyprowadzić lokalną społeczność ze stwierdzonego stanu kryzysowego.

Przedsięwzięcie uzupełniające nr 2 będzie realizowane w Wyszkwowie, a zatem wsi sołectkiej położonej nieopodal Wolanowa. Podobszar rewitalizacji Wolanów to jednostka dalece specyficzna, bowiem zamieszkiwana jedynie przez 14 osób. Podstawowym walorem Wolanowa pozostaje jednak jego folwarczny, sielankowy charakter. Dzięki adaptacji wieży na potrzeby utworzenia punktu widokowego Wolanów będzie mógł być podziwiany z pewnej perspektywy. Działanie to połączone będzie z edukacją z zakresu dawnych zwyczajów rolniczych i folwarcznych. Tym samym sielankowość Wolanowa będzie promowana i pokazywana z bliska, co ma wspomóc proces ponownego wzrostu liczby ludności w miejscowości. Dodatkowo projektowany szlak turystyczny, mający swój początek i koniec pod wieżą, prowadzi będzie również przez Wolanów, co dodatkowo zwiększy atrakcyjność tej miejscowości i da jej mieszkańcom nowe możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu.

8.3. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Działania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033 wspierają proces rewitalizacji w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie i zewnętrznie. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest widoczna w obecnie wdrażanych działaniach o charakterze rewitalizacyjnym lub planowanych do realizacji.

Zaplanowane w programie rewitalizacji przedsięwzięcia są komplementarne w następujących wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania.

8.3.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji.

Planowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne zlokalizowane są w różnych częściach Gminy Bogatynia. Kluczowe jednak pozostaje to, iż są one ukierunkowane na wykorzystanie istniejących potencjałów, obserwowanych w mieście oraz na podobszarach wiejskich. Poszczególne przedsięwzięcia tworzą komplementarne przestrzennie projektu, które to znacząco oddziałują pomiędzy sobą prowadząc do efektu synergii.

Zapewnienie komplementarności przestrzennej powinno wiązać się z wprowadzeniem mechanizmów analizy następstw decyzji przestrzennych w skali gminy i otoczenia dla skuteczności Programu Rewitalizacji. Warto zaznaczyć, że realizowane projekty będą oddziaływały na cały obszar dotknięty kryzysem, a nie wyłącznie punktowo. Zakładają one możliwość korzystania z nowej infrastruktury publicznej nie tylko przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale i całej Gminy. Należy również zaznaczyć, że realizacja zaplanowanych przedsięwzięć nie będzie skutkować przenoszeniem się problemów na inne obszary, co mogłoby prowadzić do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna czy marginalizacja.

Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przedstawiona została w załącznikach o numerach 1 a-d do Gminnego Programu Rewitalizacji.

8.3.2. Komplementarność problemowa

Prowadzone działania rewitalizacyjne w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033 mają dążyć do założonej w Programie wizji oraz przyczynić się do realizacji celów rewitalizacji. Powiązania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami rewitalizacji, a także ich pożądane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny przedstawiono w rozdziale 6.1. Z kolei spójność pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z kierunkami działań, które realizują, została przedstawiona w rozdziale 6.2. Komplementarność problemową przedsięwzięć powinno się również zapewniać stosując mechanizm powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy w innych sferach, co wpłynie na lepszą koordynację tematyczną oraz sprawną organizację działań.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały również opracowane w myśl wzajemnego oddziaływania i dopełnienia tematycznego. W rezultacie będą one stanowiły odpowiedź na występujące problemy w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Tabela 30 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Oddziaływanie na problemy w sferze:				
		społecznej	gospodarczej	środowiskowej	przestrzenno-funkcjonalnej	technicznej
PZ nr 1	Przystęp Historii – Na szlaku bogatyńskich domów przysłupowych	☒	☒		☒	☒
PZ nr 2	Ruina-gaj	☒	☒	☒	☒	☒
PZ nr 3	U rodziny Preibischów	☒		☒	☒	☒
PZ nr 4	Obserwuj, zdobywaj, 3maj energię!	☒		☒	☒	☒
PZ nr 5	Posada – na dwuśladzie do ekologii	☒		☒	☒	
PZ nr 6	Nowy, ciepły początek	☒		☒	☒	☒
PZ nr 7	Rozwijamy pasje w Sieniawce	☒			☒	
PZ nr 8	Bądźmy razem nad zalewem	☒		☒	☒	☒
PP nr 1	Centra lokalne tętniące życiem	☒				
PU nr 1	Szkoła prawdziwie społeczna	☒			☒	☒
PU nr 2	Wolanów na widoku	☒				☒
PU nr 3	Moc zabawy dla najmłodszych	☒			☒	

Źródło: opracowanie własne.

Każde podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się z kilku powiązanych ze sobą działań (modułów) mających charakter zarówno infrastrukturalny, jak i miękki, tworząc w ten sposób projekt zintegrowany. Ma to przeciwdziałać również fragmentacji działań tj. tzw. „rewitalizacji technicznej” lub „rewitalizacji społecznej”, które to pojęcia są błędnie stosowane, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa.

Ponadto poszczególne projekty zintegrowane są powiązane pomiędzy sobą, co zwiększa komplementarność zaplanowanych do realizacji działań. Niniejszy dokument zakłada również realizację pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mają na celu wsparcie i dopełnienie projektów podstawowych, bezpośrednio ukierunkowanych na osiągnięcie celów strategicznych. Ma to prowadzić do osiągnięcia efektu synergii i zachowania kompleksowości podejmowanej interwencji. Powiązania pomiędzy przedsięwzięciami podstawowymi oraz ich zależność z pozostałymi przedsięwzięciami przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31 Powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	PZ nr 1	PZ nr 2	PZ nr 3	PZ nr 4	PZ nr 5	PZ nr 6	PZ nr 7	PZ nr 8	PP nr 1	PU nr 1	PU nr 2	PU nr 3
PZ nr 1	Przystęp Historii – Na szlaku bogatyńskich domów przystępowych												
PZ nr 2	Ruina-gaj												
PZ nr 3	U rodziny Preibischów												
PZ nr 4	Obserwuj, zdobywaj, 3maj energię!												
PZ nr 5	Posada – na dwuśladzie do ekologii												
PZ nr 6	Nowy, ciepły początek												
PZ nr 7	Rozwijamy pasje w Sieniawce												
PZ nr 8	Bądźmy razem nad zalewem												
PP nr 1	Centra lokalne tętniące życiem												

PU nr 1	Szkoła prawdziwie społeczna											
PU nr 2	Wolanów na widoku											
PU nr 3	Moc zabawy dla najmłodszych											

Źródło: opracowanie własne.

8.3.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Zakłada się połączenie systemu wdrażania, zarządzania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033 z procedurami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027. Wspólnymi organami w realizacji obu wymienionych dokumentów będzie Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia odpowiedzialny za stymulowanie i koordynację działań, a także odpowiednie komórki Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy, którym zadania wynikające z Programu będą zlecane w taki sposób, aby wykonywały je podmioty mające do tego najlepsze kompetencje.

Realizacja poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, obejmujących działania prowadzone na terenie wpisanym do rejestru zabytków lub w obiektach indywidualnych wpisanych do rejestru zabytków, będzie poprzedzona uzyskaniem pozwolenia Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zostanie zapewniona nie tylko na etapie programowania, ale również na etapie wdrażania, dzięki współpracy i działaniu osób odpowiedzialnych za poszczególne elementy programu w ramach Komitetu Rewitalizacji.

Szczegółowy opis systemu zarządzania, monitorowania i oceny efektywności wdrażanych działań przedstawiony został w rozdziale 10 i 12.

8.3.4. Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie, stąd działania rewitalizacyjne zaplanowane w niniejszym Programie są komplementarne z działaniami

prowadzonymi w perspektywach finansowych Unii Europejskiej w latach 2004-2006, 2007-2013, 2014-2020 oraz 2021-2027. Stanowią one kontynuację i uzupełnienie wcześniejszych projektów. Przedstawione projekty wynikały z realizacji założeń innych dokumentów lub pozytywnie wpływały na efekty rewitalizacji. Ponadto wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich projektów pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków, co wzmocni efektywność i skuteczność podejmowanych działań. Realizowane przedsięwzięcia obejmowały wyznaczony obszar rewitalizacji lub pośrednio wpływały na sytuację społeczno-gospodarczą.

Tabela 32 Wykaz projektów zrealizowanych w poprzednich latach przy wsparciu środków pochodzących z funduszy europejskich

Perspektywa finansowa 2004-2006				
Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie UE	Beneficjent
1.	Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Bogatyni	7 814 785,42 zł	2 958 926,20 zł	Gmina Bogatynia
2.	Wykonanie sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej wraz z przełożeniem sieci wodociągowej na osiedlu mieszkaniowym Markocice w Bogatyni – dociążenie oczyszczalni ścieków	7 159 516,86 zł	825 681,20 zł	Gmina Bogatynia
3.	Remont Wiejskiego Ośrodka Zdrowia w Działoszynie oraz budynku Przychodni Rejonowej w Bogatyni	753 695,63 zł	352 502,40 zł	Gmina Bogatynia
Perspektywa finansowa 2007-2013				
Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie UE	Beneficjent
1.	Budowa drogi gminnej G1/2 od ul. Zgorzeleckiej do ul. Pocztovej w Bogatyni	15 363 273,06 zł	6 624 968,07 zł	Gmina Bogatynia
2.	Przeciwdziałanie zagrożeniom – prewencja przeciwpowodziowa w Bogatyni	3 167 798,89 zł	2 377 789,97 zł	Gmina Bogatynia
3.	Rewitalizacja historycznej części miasta ul. Waryńskiego – Aleja Żytawska w Bogatyni	4 636 708,55 zł	2 233 631,82 zł	Gmina Bogatynia
4.	Rewitalizacja byłej strażnicy wojskowej z przeznaczeniem na Wielofunkcyjny Ośrodek Pomocy (WOP)	3 079 304,88 zł	1 627 252,53 zł	Gmina Bogatynia
5.	Odbudowa zniszczeń popowodziowych przy ul. Waryńskiego w Bogatyni	2 333 414,66 zł	1 115 428,36 zł	Gmina Bogatynia
6.	System elektronicznych usług publicznych w Bogatyni – „Wrota Bogatyni”	1 115 525,38 zł	640 021,96 zł	Gmina Bogatynia

7.	Nie daj się porwać fali – znajdź zatrudnienie z nami	705 950,70 zł	600 058,10 zł	Gmina Bogatynia, Ośrodek Pomocy Społecznej w Bogatyni
8.	Wyposażenie Pracowni Mechatronicznej w Zespole Szkół Energetycznych i Ekonomicznych w Bogatyni	517 598,10 zł	359 252,81 zł	Gmina Bogatynia
9.	Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych	342 480,00 zł	291 108,00 zł	Gmina Bogatynia
10.	Rozumiem, bo doświadczam	82 731,00 zł	70 321,35 zł	Gmina Bogatynia
Perspektywa finansowa 2014-2020				
Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie UE	Beneficjent
1.	Poprawa bezpieczeństwa pieszych na terenie Gminy Bogatynia	526 436,75 zł	447 471,23 zł	Gmina Bogatynia
2.	Cyfrowo kompetentni	1 028 497,12 zł	874 222,55 zł	Gmina Bogatynia
3.	Razem	519 675,00 zł	441 723,75 zł	Gmina Bogatynia
4.	Praktyczny TIK	665 435,87 zł	565 620,48 zł	Gmina Bogatynia
5.	Zwiększenie poziomu wykorzystania e-usług publicznych poprzez informatyzację SPZOZ w Bogatyni i wdrożenie e-usług w zakresie zdrowia	2 941 363,32 zł	2 500 158,82 zł	Gmina Bogatynia
Perspektywa finansowa 2021-2027 (stan na czerwiec 2024 r.)				
1.	Dobry start dla przedszkolaków z Gminy Bogatynia	2 798 193,46 zł	1 958 735,42 zł	Gmina Bogatynia

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.mapadotacji.gov.pl.

W ramach prowadzonych działań rewitalizacyjnych z wyłączeniem Gminy Bogatynia oraz jej jednostek organizacyjnych o dofinansowanie ze środków unijnych ubiegały się również wspólnoty mieszkaniowe. W ramach perspektywy finansowej 2014-2020 dofinansowanie na prace termomodernizacyjne i rewitalizacyjne pozyskało 5 wspólnot mieszkaniowych na łączną kwotę dofinansowania w wysokości nieco ponad 2 mln zł.

8.3.5. Komplementarność źródeł finansowania

Działania rewitalizacyjne, zaplanowane do wdrożenia w niniejszym Programie, mają na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Nagromadzenie się negatywnych zjawisk zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej koreluje z koniecznością zwiększenia nakładów finansowych na

realizację działań w wyznaczonym obszarze. Projekty o charakterze rewitalizacyjnym łączące środki prywatne i publiczne, mogą być wspomagane środkami zewnętrznymi, pochodzącymi z:

- funduszy unijnych;
- funduszy publicznych krajowych;
- programów jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla, w tym zwłaszcza programów finansowanych ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego;
- innych funduszy międzynarodowych, w tym m.in. funduszy EOG i funduszy Norweskich;
- innych zwrotnych i bezzwrotnych źródeł finansowania, dystrybuowanych przed podmioty publiczne i prywatne.

Warto jest zauważyć, że w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+). Dodatkowym wsparciem będzie Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), który jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Do krajowych programów w ramach Umowy Partnerstwa w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE),
- Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Gmina może korzystać także z funduszy dedykowanych dla województwa dolnośląskiego w ramach Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska 2021-2027. Kolejnymi możliwościami finansowania działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem udziału interesariuszy procesu jest finansowanie w ramach formuły Partnerstwa Publiczno-Prywatnego oraz zaangażowanie do działań organizacji pozarządowych.

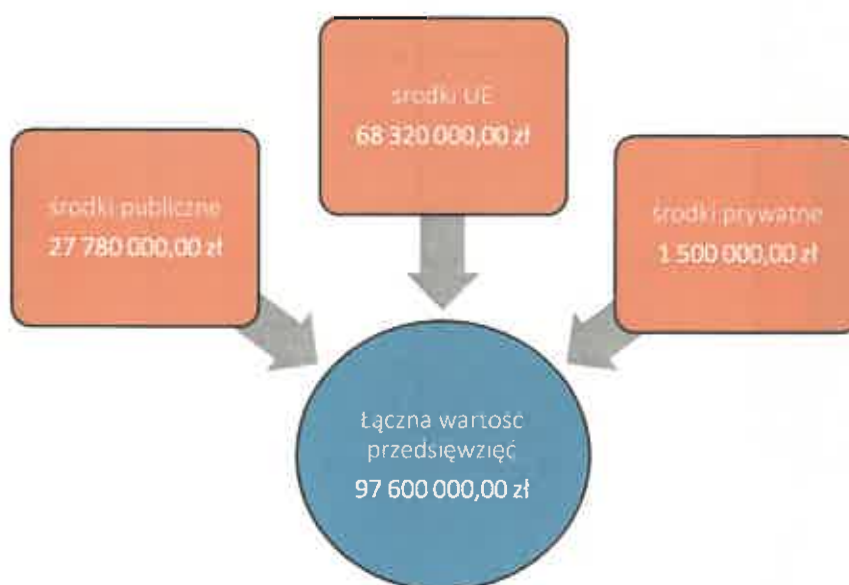
Zakłada się możliwość uzupełniania i łączenia finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków EFS+, EFRR i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania oraz prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Szczegółowe informacje dotyczące potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych projektów znajdują się w rozdziale 9.

9. RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały ramy finansowe zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych wraz z szacunkowymi nakładami finansowymi w podziale na środki publiczne (krajowe oraz środki budżetu Gminy) oraz środki UE. Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych szacowana jest na poziomie 97,6 mln zł, z czego 27,78 mln zł wydatkowane zostanie ze środków publicznych, w tym z budżetu Gminy Bogatynia, 1,5 mln zł ze środków prywatnych, a 68,32 mln zł finansowane będzie ze środków Unii Europejskiej (zakładając 70% dofinansowania).

Rycina 21 Szacunkowe zestawienie wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Zaznaczyć należy, iż podane kwoty stanowią wartości szacunkowe, a kwota rzeczywista określana będzie na podstawie dokumentacji projektowej i uwzględniana w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy. Założono również maksymalne wartości dofinansowań ze środków Unii Europejskiej, jednak przy braku takich możliwości realizacja przedsięwzięć będzie odbywała się w miarę możliwości przy wykorzystaniu środków z innych źródeł. Dopuszcza się również możliwość realizacji przedsięwzięć etapami (modułami), jeśli zaistnieje możliwość pozyskania funduszy na dany moduł. W poniższej tabeli przedstawiono podział źródeł finansowania dla poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

Tabela 33 Szacunkowe ramy finansowe podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Podmiot realizujący przedsięwzięcie	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Szacunkowe nakłady finansowe (zł)			Źródła finansowania
				Środki publiczne	Środki UE	Środki prywatne	
Planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne							
PZ NR 1	Przystęp Historii – Na szlaku bogatyńskich domów przystępowych	Gmina Bogatynia	15 000 000,00 zł	4 500 000,00 zł	10 500 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP, środki Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)
PZ NR 2	Ruina-gaj	Gmina Bogatynia	3 000 000,00 zł	900 000,00 zł	2 100 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
PZ NR 3	U rodziny Preibischów	Gmina Bogatynia	23 000 000,00 zł	6 900 000,00 zł	16 100 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP, środki Dolnośląskiego

OP. 0053 / 24. 2025

							Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)
PZ NR 4	Obserwuj, zdobywaj, 3maj energię!	Gmina Bogatynia	9 000 000,00 zł	2 700 000,00 zł	6 300 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
PZ NR 5	Posada – na dwuśladzie do ekologii	Gmina Bogatynia	1 500 000,00 zł	450 000,00 zł	1 050 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
PZ NR 6	Nowy, ciepły początek	Gmina Bogatynia	29 200 000,00 zł	8 760 000,00 zł	20 440 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP, środki Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)
PZ NR 7	Rozwijamy pasje w Sieniawce	Gmina Bogatynia	2 000 000,00 zł	600 000,00 zł	1 400 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie

							dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
PZ NR 8	Bądźmy razem nad zalewem	Gmina Bogatynia	5 500 000,00 zł	1 650 000,00 zł	3 850 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
PP NR 1	Centra lokalne tętniące życiem	Gmina Bogatynia	4 000 000,00 zł	1 200 000,00 zł	2 800 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne							
PU1	Szkoła prawdziwie społeczna	Ewa Przybylińska-Pietrzyk	5 000 000,00 zł	0,00 zł	3 500 000,00 zł	1 500 000,00 zł	- Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP, środki Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)
PU2	Wolanów na widoku	Gmina Bogatynia	150 000,00 zł	45 000,00 zł	105 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie

Op. C/63-1.24.2025

							dla Dolnego Śląska 2021-2027, INTERREG, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
PU3	Moc zabawy dla najmłodszych	Gmina Bogatynia	250 000,00 zł	75 000,00 zł	175 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Bogatynia - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
Ogółem			97 600 000,00 zł	27 780 000,00 zł	68 320 000,00 zł	1 500 000,00 zł	

Źródło: opracowanie własne.

10. WDRAŻANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

10.1. STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033 to dokument operacyjny, oddziałujący na różne obszary funkcjonowania gminy, realizowany w różnym czasie, we współpracy z różnymi podmiotami, zarówno w trakcie jego przygotowania, jak również podczas realizacji, monitoringu i ewaluacji. Z tego względu wymaga on zaplanowania odpowiedniego systemu zarządzania. Właściwa realizacja Programu zakłada aktywną współpracę ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji oraz przyporządkowanie poszczególnym jednostkom konkretnych zadań tak, aby przyniosła ona jak najlepsze efekty.

Za zarządzanie i wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji, odpowiedzialny będzie Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia. Pełnił on będzie rolę nadzorczą nad całym procesem rewitalizacji, a jego zadania wykonywane będą we współpracy z wyznaczonymi przez niego pracownikami Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni oraz jednostek organizacyjnych, które będą stanowić zespół ds. rewitalizacji.

Do zadań zespołu należeć będzie:

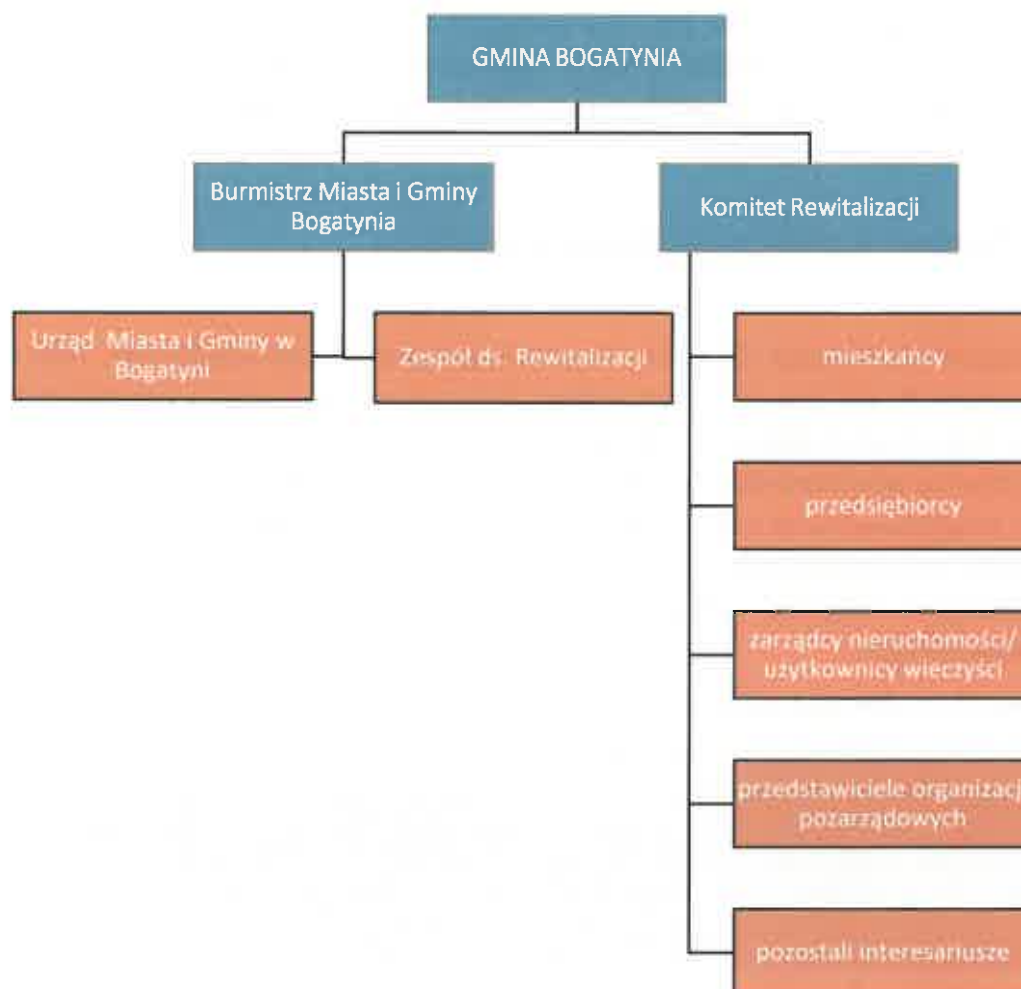
- koordynacja wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji,
- współpraca z komórkami organizacyjnymi Urzędu, jednostkami organizacyjnymi oraz partnerami społecznymi,
- gromadzenie i aktualizacja danych dotyczących sytuacji kryzysowych w gminie,
- sporządzanie raportów z wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i przekazywanie ich Komitetowi Rewitalizacji,
- organizacja systemu oceny i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji, w szczególności opracowanie wzoru formularza sprawozdań z realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- identyfikowanie potencjalnych zagrożeń i problemów związanych z realizacją Programu,
- bieżące informowanie mieszkańców nt. wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- zbieranie propozycji zmian do Programu zgłaszanych przez pozostałych interesariuszy rewitalizacji,
- aktualizacja założeń Programu na skutek przeprowadzonej oceny skuteczności i bieżącego monitoringu Programu.

Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji, Rada Miejska w Bogatyni zobowiązana jest podjąć uchwałę w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Komitet ten stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy oraz sprawuje funkcję opiniotawczo-doradczą w sprawach związanych z wdrażaniem Gminnego

Programu Rewitalizacji. Tworzą go osoby reprezentujące wszystkich interesariuszy rewitalizacji przed organami władz Gminy Bogatynia. Do minimalnego zakresu uprawnień i zadań Komitetu należy zaopiniowanie, sporządzonej przez Burmistrza, oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Do pozostałych zadań Komitetu należy m.in.: podejmowanie działań mających wpływ na proces rewitalizacji na każdym etapie i poziomie prac nad Programem, sprawowanie nadzoru, monitorowanie i ewaluacja działań rewitalizacyjnych. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu określa się w regulaminie Komitetu.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033.

Rycina 22 Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia

Źródło: opracowanie własne.

10.2. KOSZTY ZARZĄDZANIA

Koszty związane z zarządzaniem procesem rewitalizacji w Gminie Bogatynia ujęte zostaną w bieżących kosztach funkcjonowania Gminy i stanowić będą wydatki na wynagrodzenia pracowników zajmujących się wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pochodnymi od wynagrodzeń. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto pracownika Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni w 2023 roku wyniosło 8 115,59 zł, co stanowiło około 97 tys. zł całkowitych wydatków na pracownika w skali roku. Należy jednak pamiętać, że koszty wynagrodzeń pracowników zostały przedstawione w ramach pracy na pełen etat, z kolei faktyczne zadania związane z Programem będą wykonywane przez nich w części etatu (w ramach swoich dotychczasowych obowiązków służbowych), co pozwala wnioskować, że koszty zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji na jednego pracownika będą niższe. Ponadto, dodatkowym organem w procesie zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji jest Komitet Rewitalizacji, pełniący funkcje opiniotawczo-doradcze, którego praca ma charakter społeczny. Obsługa organizacyjna Komitetu pełniona będzie w ramach działań Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni.

10.3. RAMOWY HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia jest programem wieloletnim. Jego okres realizacji wynosi 10 lat. Rok 2024 jest rokiem kończącym prace nad przygotowaniem dokumentu oraz rozpoczynającym realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W tym roku planuje się również powołanie Komitetu Rewitalizacji. Z uwagi na fakt, iż ustawa o rewitalizacji obliguje do przygotowywania oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych przynajmniej raz na 3 lata, został zaproponowany podział realizacji Programu na 3 letnie okresy. Rok 2033 jest rokiem kończącym Program, w którym zostanie przeprowadzona ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 34 Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

2024-2026	2027-2029	2030-2032	2033
Prace nad GPR/Pierwszy okres realizacji GPR:	Drugi okres realizacji GPR:	Trzeci okres realizacji GPR	Czwarty okres realizacji GPR oraz zakończenie prac nad GPR:
Uchwalenie GPR Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za koordynowanie procesu wdrażania GPR Powołanie Komitetu Rewitalizacji	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2027-2029	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2030-2032	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na rok 2033

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2024-2026			
Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2024 (do 31 marca 2025 r.), 2025 (do 31 marca 2026 r.) i 2026 (do 31 marca 2027 r.),	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2027 (do 31 marca 2028 r.), 2028 (do 31 marca 2029 r.) i 2029 (do 31 marca 2030 r.)	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2030 (do 31 marca 2031 r.), 2031 (do 31 marca 2032 r.) i 2032 (do 31 marca 2033 r.)	Opracowanie rocznego raportu monitoringowego za rok 2033 (do 31 marca 2034 r.)
Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2024-2026 (do 30 kwietnia 2027 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2027-2029 (do 30 kwietnia 2030 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2030-2032 (do 30 kwietnia 2033 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za rok 2033 (do 30 kwietnia 2034 r.) Ewaluacja ex-post realizacji GPR za okres 2024-2033

Źródło: opracowanie własne.

11. OPIS SPOSOBU ZAPEWNIENIA UDZIAŁU INTERESARIUSZY W PROCESIE REWITALIZACJI

Partycypacja społeczna jest wyrazem aktywnego uczestnictwa obywateli i podejmowania przez nich decyzji, które są znaczące dla danej społeczności. Może przybierać różnego rodzaju formy i odnosić się do różnych grup społecznych. W przypadku partycypacji w procesie rewitalizacji, mówimy o relacji między władzami samorządowymi a obywatelami, którą charakteryzuje angażowanie jednostek w sprawy je dotyczące poprzez konsultowanie i wypracowywanie konkretnych rozwiązań w dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu. W ustawie o rewitalizacji partycypacja odnosi się do aktywnego udziału interesariuszy w kształtowaniu całego procesu rewitalizacji.

Z uwagi na to, iż Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze operacyjnym, wdrożenie całego programu, w tym zawartych w nim działań i przedsięwzięć, angażuje wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. Uczestnictwo różnych grup interesariuszy należy umożliwić na wszystkich etapach prac nad Programem (diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania).

Na etapie diagnozowania i programowania wykorzystano następujące formy partycypacji społecznej:

- zbieranie uwag w formie elektronicznej i papierowej,
- ankiety/formularze,
- warsztaty,
- spotkania,
- wywiady.

Aktywną partycypację na etapie diagnozowania i programowania umożliwiono:

- mieszkańcom Gminy Bogatynia,
- przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie Gminy,
- przedsiębiorcom z obszaru rewitalizacji,
- organizacjom pozarządowym działającym na terenie Gminy,
- samorządowi gminnemu,
- pozostałym interesariuszom np. przyszłym inwestorom, przyszłym mieszkańcom.

Zapewnienie udziału interesariuszom na etapie diagnozowania rozpoczęło się od konsultacji społecznych dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia. Od 15 sierpnia do 14 września 2022 roku wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi oraz wnioski do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia.

Zgodnie z ówczesnym brzmieniem art. 6 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, informację o konsultacjach społecznych projektu uchwały ogłoszono 7 dni kalendarzowych przed rozpoczęciem konsultacji, tj. 5 sierpnia 2022 roku w następujących formach:

- przez wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddawanych konsultacjom oraz w siedzibie obsługującego do urzędu;
- przez udostępnienie informacji na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej;
- przez udostępnienie informacji na stronie internetowej gminy.

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt uchwały wraz z załącznikami oraz Diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia, dostępne były na stronie internetowej Gminy Bogatynia, na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w formie papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy w Bogatyni. Wypełnione formularze można było dostarczyć w postaci papierowej lub elektronicznej.

Kolejną formą konsultacji była ankieta w formie kwestionariusza on-line dotycząca problemów występujących w 5 sferach funkcjonowania obszaru zaproponowanego do rewitalizacji. Odpowiedzi zbierane były do 14 września 2022 roku. W dniu 5 września 2022 roku zorganizowano również spotkanie konsultacyjne on-line o charakterze otwartym. Podczas spotkania przedstawiona została propozycja granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz metodologia ich wyznaczenia. Uczestnicy mieli możliwość przedstawienia swoich wniosków, a także swobodnego udziału w dyskusji nad przedstawionymi propozycjami wyznaczonych obszarów. Podczas spotkania nie zgłoszono żadnych uwag ani propozycji zmian projektu. W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie wpłynął jeden wypełniony formularz składania uwag do projektu uchwały z załącznikami, zawierający dwie uwagi dotyczące uwzględnienia obecnych na terenie Gminy Rodzinnych Ogródków Działkowych. Jedna z uwag została uwzględniona, poprzez uzupełnienie w części analitycznej informacji o istnieniu ROD, drugą zaś odrzucono ze względów merytorycznych. Liczba wypełnionych ankiet wyniosła z kolei 44.

Na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji oraz programowania Gminnego Programu Rewitalizacji, w dniu 4 kwietnia 2024 roku odbyły się warsztaty rewitalizacyjne z mieszkańcami, w tym także liderami społecznymi i przedstawicielami jednostek organizacyjnych Gminy oraz przedstawicielami Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni. Na początku uczestnicy warsztatów zapoznali się z głównymi założeniami rewitalizacji. Część warsztatowa składała się z trzech modułów pn.: „Gdzie leży problem i co można z tym zrobić?”, „Mamy potencjał!” oraz „Działamy na obszarze!”. Zadaniem uczestników było zidentyfikowanie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji, wskazanie przyczyn tych zjawisk oraz znalezienie rozwiązań na wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. W dalszej części warsztatów uczestnicy wskazali lokalne potencjały obszaru rewitalizacji, a następnie zaproponowali działania inwestycyjne i nieinwestycyjne do przeprowadzenia w wybranych przestrzeniach gminnych. Wypracowane wnioski posłużyły do opracowania rozdziału 3, 4 i 5 niniejszego dokumentu.

W przeddzień warsztatów partycypacyjnych odbyła się również wizja lokalna, podczas której przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni oprowadzili zainteresowane osoby po miejscach i obiektach, które planowane były do poddania działaniom rewitalizacyjnym, bądź

w których widoczne były zjawiska kryzysowe. W trakcie spaceru omówiono pomysły na przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz wykonano dokumentację fotograficzną wykorzystaną w niniejszym dokumencie.

Przeprowadzono również wywiady pogłębione z przedstawicielami Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni oraz jednostek organizacyjnych, które pozwoliły na uszczegółowienie wniosków płynących z warsztatów.

Na etapie programowania zaproszono również interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pomysły zbierano za pomocą uproszczonych fiszek projektowych, udostępnionych w trakcie trwania naboru. Propozycje mogły być zgłaszane zarówno przez osoby fizyczne, jak i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, koła, kluby, podmioty gospodarcze i inne.

Kolejną formą partycypacji społecznej na etapie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji były konsultacje społeczne projektu dokumentu. Wszyscy zainteresowani mogli

zgłaszać swoje uwagi i wnioski do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033. Przeprowadzono je w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety on-line oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, informację o konsultacjach społecznych projektu GPR ogłoszono nie później niż w dniu rozpoczęcia konsultacji w następujących formach:

- przez publikację w prasie;
- przez wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddawany konsultacjom oraz w siedzibie obsługującego do urzędu;
- przez udostępnienie informacji na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na swojej stronie internetowej;
- w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

Szczegółowe wyniki konsultacji społecznych projektu GPR, wraz z odniesieniem się do uwag opublikowane zostały w sprawozdaniu z konsultacji.

Dodatkowa forma partycypacji społecznej wystąpiła również na etapie wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, dla którego przeprowadzone były również konsultacje społeczne, w trybie przewidzianym w ustawie o rewitalizacji.

Wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi oraz wnioski do projektu ww. uchwały. Konsultacje przeprowadzono w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety on-line oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym. Szczegółowe wyniki konsultacji społecznych projektu uchwały, wraz z odniesieniem się do uwag opublikowane zostały w sprawozdaniu z konsultacji.

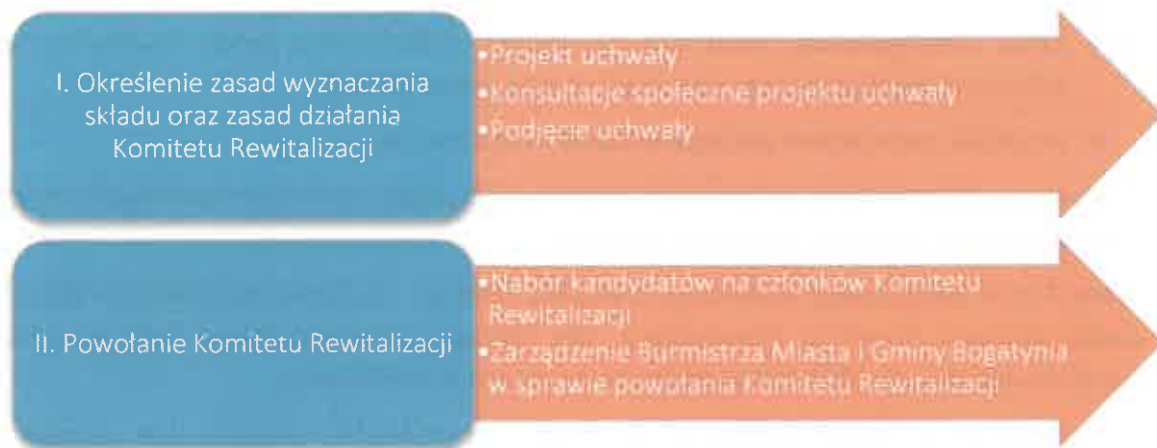
Kolejnym etapem będzie powołanie Komitetu Rewitalizacji zgodnie z przyjętym Regulaminem. Wśród członków Komitetu Rewitalizacji będą mogli się znaleźć:

- przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- przedstawiciele mieszkańców spoza obszaru rewitalizacji;
- przedstawiciele podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze rewitalizacji działalność społeczną, w tym organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, wskazanych przez organy uprawnione do reprezentowania tych podmiotów;
- przedstawiciele podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze rewitalizacji działalność gospodarczą, lub przedstawiciele właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmiotów zarządzających nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji, w tym spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, społecznych inicjatyw mieszkaniowych, towarzystw budownictwa społecznego oraz członków kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w

celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych, wskazanych przez organy uprawnione do reprezentowania tych podmiotów, wyłonionych w drodze otwartego naboru;

- przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni, jednostek organizacyjnych lub spółek komunalnych Gminy Bogatynia, w szczególności ekspertów w zakresie problematyki społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej;
- przedstawiciele Rady Miejskiej w Bogatyni.

Rycina 23 Etapy powołania Komitetu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Udział społeczności lokalnej zostanie również zapewniony na etapie wdrażania dokumentu. Za proces wdrażania Programu odpowiedzialni będą pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni. Z kolei funkcję doradczą, opiniującą oraz monitorującą sprawował będzie Komitet Rewitalizacji.

Przejawem partycypacji społecznej na etapie wdrażania Programu będzie również udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych osób w realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty adaptacji obiektów do pełnienia nowych funkcji, tworzenia nowych przestrzeni i ich wyposażenia, będą odbywały się wspólnie z jednostkami, które będą odbiorcami poszczególnych działań.

Realizacja przedsięwzięć pozwoli na stworzenie atrakcyjnych i przyjaznych przestrzeni dla mieszkańców i osób odwiedzających podobszary rewitalizacji. Wpłynie na zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działania integracyjne, a także uczestnictwa w szeregu spotkań edukacyjnych, wydarzeń kulturalnych i sportowych oraz imprez o różnym charakterze wykorzystujących zmodernizowaną infrastrukturę. Takie działania wpłyną również na zwiększenia poczucia współodpowiedzialności, przynależności do miejsca zamieszkania i dbania o wspólną przestrzeń oraz zintegrują społeczność sąsiedzką bez względu na wiek czy status społeczny.

Wszelkie informacje i raporty o prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych, będą przekazywane mieszkańcom we wszelkich możliwych formach, zakładających dotarcie do wszystkich mieszkańców, bez względu na wiek, status społeczny, poglądy czy stopień i rodzaj

niepełnosprawności m.in. na stronie internetowej gminy, mediach społecznościowych, lokalnej prasie. Sprzyjać to będzie większej partycypacji społecznej w proces rewitalizacji oraz wpływać na większe zaangażowanie mieszkańców w życie gminy.

12. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

12.1. MONITORING PROGRAMU

Istotnym elementem skutecznego prowadzenia procesu rewitalizacji jest jego monitoring oraz ocena stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba. Za monitoring Programu odpowiadać będą pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni we współpracy z zespołem ds. rewitalizacji i prowadzony on będzie w czterech płaszczyznach:

1. monitorowanie podstawowych parametrów Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie przyjęcia Programu oraz późniejszych jego aktualizacji (listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nakładów finansowych, przewidywanych rezultatów);
2. monitorowanie stopnia realizacji celów za pomocą tabeli ewaluacyjnej stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszego Programu (raz na rok).
3. monitorowanie skutków realizacji Programu poprzez analizę poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji;
4. bieżący monitoring poziomu wdrażania Programu poprzez ocenę stopnia realizacji poszczególnych projektów za pomocą karty oceny projektu/przedsięwzięcia stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego Programu.

Na podstawie powyższych parametrów sporządzany będzie raport monitoringowy (raport z postępów realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia), który corocznie przygotowywać będą pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni we współpracy z Komitetem Rewitalizacji. Sprawozdawczość za dany rok będzie opracowywana do 31 marca następnego roku kalendarzowego.

12.2. OCENA SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Stałe monitorowanie procesów zachodzących w przestrzeni obszaru zdegradowanego daje możliwość rozpoznania kierunków oraz bieżących potrzeb interesariuszy rewitalizacji.

Skuteczność procesu rewitalizacji jest możliwa do zweryfikowania dzięki prowadzonemu corocznemu monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji, a także ocenie skuteczności działań rewitalizacyjnych dokonywanej raz na 3 lata przez Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia przy pomocy pracowników Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni. Dokument ten podlegać będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji, a następnie ogłaszany będzie na stronie podmiotowej Gminy w Biuletynie Informacji Publicznej, zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji.

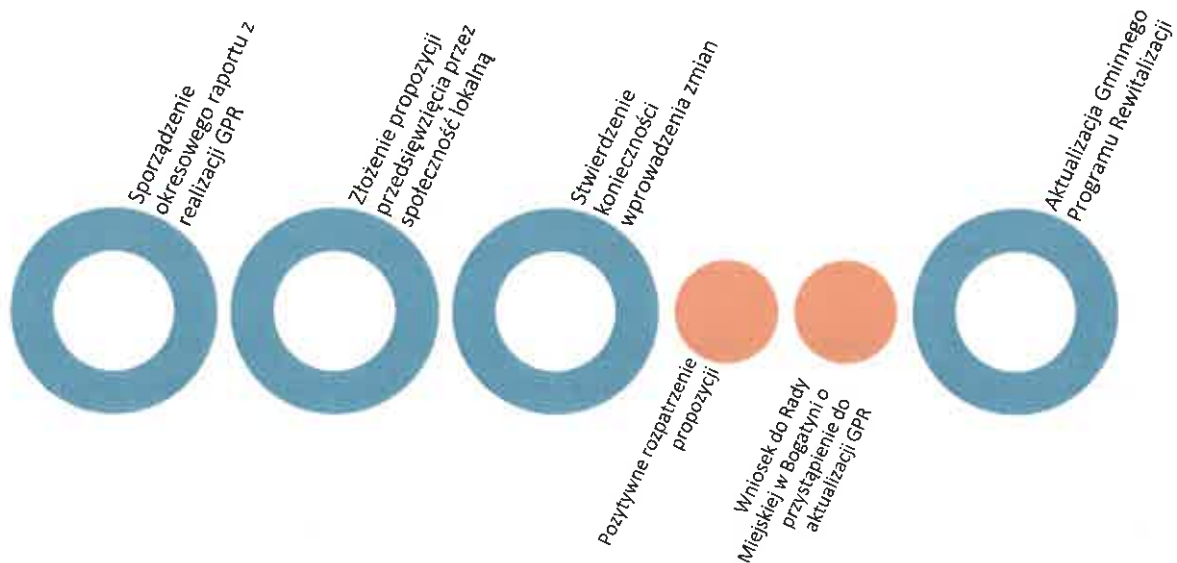
Analiza zachodzących zmian pozwoli stwierdzić, czy skutecznie zostało wyeliminowane zjawisko degradacji i jego negatywne konsekwencje oraz czy w wyniku prowadzonego procesu nie zaistniała konieczność skupienia się na problemach wcześniej niewystępujących.

12.3. SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI DO PROGRAMU

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w Programie, w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia wraz z pracownikami w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji zidentyfikują konieczność modyfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033, Burmistrz występuje do Rady Miejskiej w Bogatyni z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku należy załączyć opinię, że Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033 wymaga aktualizacji wraz z oceną aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Rycina 24 Schemat wprowadzania zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni będą odpowiedzialni za przyjmowanie propozycji przedsięwzięć od interesariuszy procesu rewitalizacji według zasad przez nich ustalonych. Na podstawie zebranych wniosków, pracownicy będą mogli wnioskować do Burmistrza i Rady Miejskiej w Bogatyni o wprowadzenie zmian w treści dokumentu.

Ewentualna zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

13. OKREŚLENIE ZMIAN W UCHWAŁACH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 21 UST. 1 USTAWY Z DNIA 21 CZERWCA 2001 R. O OCHRONIE PRAW LOKATORÓW, MIESZKANIOWYM ZASOBIE GMINY I O ZMIANIE KODEKSU CYWILNEGO

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego implementacja Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzi ze sobą szereg zmian podejmowanych uchwałami dotyczących:

1. Wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.

2. Zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasad i kryteriów wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

Dla Gminy Bogatynia są to:

- Uchwała nr LXX/432/21 Rady Miejskiej w Bogatyni z dnia 12 października 2021 r. w sprawie Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Bogatynia na lata 2021-2027;
- Uchwała nr LXX/434/21 Rady Miejskiej w Bogatyni z dnia 12 października 2021 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Bogatynia.

Z uwagi na charakter planowanych przedsięwzięć nie przewiduje się zmian w powyższych uchwałach w przypadku wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033.

14. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWALE DOT. KOMITETU REWITALIZACJI

Przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacja została przyjęta uchwała w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Nie został jednak jeszcze powołany Komitet Rewitalizacji, dlatego zgodnie z art. 7 ust. 5 ustawy o rewitalizacji nie przewiduje się wprowadzenia zmian w uchwale w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji.

Przewiduje się ewentualną możliwość późniejszego dokonania zmian w Uchwale regulującej zasady wyboru członków Komitetu Rewitalizacji w celu włączenia przedstawicieli terenu objętego rewitalizacją. Liczebność Komitetu Rewitalizacji może zostać przedyskutowana w przypadku podjęcia zmian w powyższej Uchwale. Ewentualna zmiana uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji następuje w drodze konsultacji społecznych, w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

15. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Takie rozwiązanie można wprowadzić na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta za pomocą odrębnej uchwały przyjmowanej przez radę gminy. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać

wyznaczona w granicach obszaru rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia.

Rada Miejska w Bogatyni uchwałą nr XCIV/589/22 z dnia 28 października 2022 r. wyznaczyła obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia. W §2 niniejszej uchwały ustanowiono na rzecz Gminy Bogatynia prawo pierwokupu wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w przypadku gdy w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie uchwały dot. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji z zastosowaniem prawa pierwokupu, nie weszła w życie uchwała dot. Specjalnej Strefy Rewitalizacji, ww. uprawnienia tracą moc. Dnia 28 listopada 2024 r. wygaś zapis o prawie pierwokupu z uchwały delimitacyjnej (uchwała w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji weszła w życie po 14 dniach od daty jej publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego, która miała miejsce w dniu 14 listopada 2022 r.). W związku z powyższym, nie ma możliwości ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji na terenie Gminy Bogatynia.

16. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

16.1. WSKAZANIE ZAKRESU ZMIAN W PLANIE OGÓLNYM GMINY

W momencie opracowywania niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji obszar Gminy Bogatynia nie jest objęty planem ogólnym. Do czasu uchwalenia planu ogólnego, ale nie dłużej niż do 31 grudnia 2025 roku dokumentem planistycznym obowiązującym na obszarze rewitalizacji, jak i całej Gminy Bogatynia jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gmin Bogatynia, przyjęte na mocy Uchwały Nr LV/459/17 Rady Miejskiej w Bogatyni z dnia 28 marca 2017 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia.

Wskazuje się, aby na etapie opracowania planu ogólnego uspoźnić jego ustalenia z działaniami wynikającymi z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ponadto zwraca się uwagę na zapisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która w art. 13b pkt 3 lit. o wskazuje, że ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając m.in. obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji.

16.2. WSKAZANIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO KONIECZNYCH DO UCHWALENIA ALBO ZMIANY

W granicach obszaru rewitalizacji obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obszarów wsi Sieniawka, Porajów i Kopaczów przyjęty uchwałą nr LXXXIII/508/10 Rady Gminy i Miasta Bogatynia z dnia 9 listopada 2010 roku;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta i Gminy Bogatynia przyjęty uchwałą nr XLVIII/347/2002 Rady Gminy i Miasta w Bogatyni z dnia 5 sierpnia 2002 roku;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Posada przyjęty uchwałą nr LXXII/436/10 Rady Gminy i Miasta Bogatynia z dnia 27 maja 2010 roku.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych nie wymaga uchwalenia nowych bądź zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego znajdujących się w granicach obszaru rewitalizacji. W wyniku realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji nie zmieni się przeznaczenie terenów określonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poza obszarem rewitalizacji, a planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie naruszą przepisów określonych w tych dokumentach.

17. ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1: PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI

Załącznik stanowi osobną kartę dokumentu.

ZAŁĄCZNIK NR 2: TABELA EWALUACYJNA

Tabela 35 Tabela ewaluacyjna

Cel	Kierunki działań	Wskaźniki monitorujące	Wartość bazowa (2024)	Wartość docelowa (2033)
Cel 1	1.1. 1.2. 1.3. 1.4.	Liczba uczestników zajęć i wydarzeń kulturalno-integracyjnych organizowanych w oparciu o nowo zagospodarowane tereny i przestrzenie	0	10 000
		Liczba nowo powołanych instytucji kultury	0	3
		Liczba uczestników zajęć edukacyjno-historycznych, ukierunkowanych na wzmacnianie tożsamości lokalnej	0	5 000
		Liczba organizacji pozarządowych zaangażowanych w realizowanie działań rewitalizacyjnych	0	20
Cel 2	2.1. 2.2. 2.3. 2.4.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców	4,46	5,50
		Nowo powstałe usługi społeczne, kulturalne i edukacyjne	0	20
		Nowo powstałe usługi rekreacyjne, wypoczynkowe i sportowe	0	15
		Liczba podejmowanych inicjatyw oddolnych przez mieszkańców w zrewitalizowanych przestrzeniach	0	25
Cel 3	3.1. 3.2. 3.3. 3.4.	Powierzchnia ogólnodostępnych terenów zieleni na 100 mieszkańców	1 759,69	1 850,00
		Liczba budynków mieszkalnych w złym stanie technicznym w ogólnej liczbie budynków	75%	60%
		Liczba budynków adaptowanych do pełnienia nowych funkcji	0	3
		Liczba budynków poddanych procesowi rewitalizacji	0	6

Źródło: opracowanie własne.

ZAŁĄCZNIK NR 3: KARTA OCENY PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO

Tabela 36 Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - narzędzie służące do monitoringu realizacji poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia

Nazwa przedsięwzięcia	
Jednostka odpowiedzialna	Wskaż jednostki odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia.
Partnerzy	Wskaż partnerów przedsięwzięcia lub wpisz nie dotyczy.
Miejsce realizacji	Podaj miejsce realizacji projektu na obszarze rewitalizacji.
Aktualny status projektu	Podaj aktualny postęp rzeczowy projektu: „zakładane do realizacji”, „w trakcie realizacji” lub „zrealizowane”
Termin realizacji	Podaj planowaną datę rozpoczęcia i zakończenia projektu
	Podaj rzeczywistą datę rozpoczęcia i zakończenia projektu
Opis realizacji projektu	Opisz zrealizowany projekt oraz zakres zrealizowanych zadań, podaj cel przedsięwzięcia, wskaż jakie problemy rozwiązuje, określ udział interesariuszy rewitalizacji w tworzeniu i realizacji przedsięwzięcia.
Rezultaty projektu	Podaj efekty zrealizowanego projektu oraz ich wpływ na negatywne zjawiska w szczególności w sferze społecznej, oraz w sferach: gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej.
Nazwa wskaźnika odpowiadająca realizacji projektu i jego wartość	Podaj nazwę i wartość wskaźnika produktu realizacji celów i przedsięwzięć.
	Podaj nazwę i wartość wskaźnika rezultatu realizacji celów i przedsięwzięć.
Wartość projektu	Wskaż całkowitą wartość projektu
Poniesione koszty	Wskaż dotychczas poniesione koszty projektu
Dofinansowanie UE	Określ wartość dofinansowania ze środków unijnych
Program wsparcia	Wskaż fundusz, program wsparcia i działanie, w ramach którego został zrealizowany projekt

Źródło: opracowanie własne.

SPIS TABEL

Tabela 1 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Bogatynia	9
Tabela 2 Wskaźniki wykorzystane w przeprowadzonej analizie z podziałem na sfery.....	11
Tabela 3 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego – zestawienie zbiorcze.....	14
Tabela 4 Obszary zdegradowane na terenie Gminy Bogatynia, tj. jednostki, dla których wskaźnik syntetyczny przyjął w sferze społecznej wartości poniżej 0 oraz dla których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych w co najmniej jednej z pozostałych sfer ...	14
Tabela 5 Przedstawienie wyników analizy przeprowadzonej dla Gminy Bogatynia w podziale na jednostki analityczne	15
Tabela 6 Zabytki nieruchome znajdujące się na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego	22
Tabela 7 Zabytki nieruchome znajdujące się na podobszarze rewitalizacji Sieniawka wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego	33
Tabela 8 Zabytki nieruchome znajdujące się na podobszarze rewitalizacji Posada wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego	37
Tabela 9 Zabytki nieruchome znajdujące się na podobszarze rewitalizacji Wolanów wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego	41
Tabela 10 Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Bogatynia.....	43
Tabela 11 Porównanie wybranych wskaźników dla sfery gospodarczej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Bogatynia	50
Tabela 12 Porównanie wskaźników dla sfery środowiskowej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Bogatynia.....	54
Tabela 13 Stan powietrza atmosferycznego w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi w strefie dolnośląskiej w 2022 roku	55
Tabela 14 Stan powietrza atmosferycznego w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin w strefie dolnośląskiej w 2022 roku	56
Tabela 15 Porównanie wskaźników dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Bogatynia	61
Tabela 16 Porównanie wskaźników dla sfery technicznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Bogatynia.....	69

Tabela 17 Charakterystyka wybranych organizacji pozarządowych funkcjonujących na obszarze rewitalizacji	75
Tabela 18 Cele i kierunki rewitalizacji	84
Tabela 19 Opis projektu zintegrowanego nr 1.....	86
Tabela 20 Opis projektu zintegrowanego nr 2.....	90
Tabela 21 Opis projektu zintegrowanego nr 3.....	93
Tabela 22 Opis projektu zintegrowanego nr 4.....	98
Tabela 23 Opis projektu zintegrowanego nr 5.....	102
Tabela 24 Opis projektu zintegrowanego nr 6.....	104
Tabela 25 Opis projektu zintegrowanego nr 7.....	108
Tabela 26 Opis projektu zintegrowanego nr 8.....	111
Tabela 27 Opis projektu podstawowego nr 1	115
Tabela 28 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych .	117
Tabela 29 Opis dokumentów strategicznych gminy realizowanych przez Gminny Program Rewitalizacji.....	122
Tabela 30 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych	143
Tabela 31 Powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.....	144
Tabela 32 Wykaz projektów zrealizowanych w poprzednich latach przy wsparciu środków pochodzących z funduszy europejskich	146
Tabela 33 Szacunkowe ramy finansowe podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	150
Tabela 34 Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji.....	156
Tabela 35 Tabela ewaluacyjna	169
Tabela 36 Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - narzędzie służące do monitoringu realizacji poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia	170

SPIS RYCIN

Rycina 1 Jednostki analityczne na terenie Gminy Bogatynia w ujęciu przestrzennym	10
Rycina 2 Poglądowa mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla Gminy Bogatynia.....	17
<i>Rycina 3 Udział ludności i powierzchni obszaru rewitalizacji w strukturze Gminy Bogatynia</i> .	18
Rycina 4 Struktura przestrzenno-funkcjonalna podobszaru rewitalizacji Bogatynia III.....	21
Rycina 5 Mapa istniejących zabytków nieruchomych znajdujących się na podobszarze rewitalizacji Bogatynia III wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego	30
Rycina 6 Struktura funkcjonalno-przestrzenna podobszaru rewitalizacji Sieniawka	32
Rycina 7 Mapa istniejących zabytków nieruchomych znajdujących się na podobszarze rewitalizacji Sieniawka wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego.....	34
Rycina 8 Struktura przestrzenno-funkcjonalna podobszaru rewitalizacji Posada	36
Rycina 9 Mapa istniejących zabytków nieruchomych znajdujących się na podobszarze rewitalizacji Posada wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego	39
Rycina 10 Struktura przestrzenno-funkcjonalna podobszaru rewitalizacji Wolanów	40
Rycina 11 Mapa istniejących zabytków nieruchomych znajdujących się na podobszarze rewitalizacji Wolanów wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego	42
Rycina 12 Przykłady działalności gospodarczych oraz lokali użytkowych na wynajem w ciągu ul. Kościuszki, podobszar rewitalizacji Bogatynia III.....	51
Rycina 13 Przykłady pustych lokali użytkowych w ciągu ulicy 1 Maja	52
Rycina 14 Przykłady zaśmieconych przestrzeni na obszarach rewitalizacji	57
Rycina 15 Skanalizowana i zanieczyszczona rzeka Miedzianka przepływająca przez podobszar rewitalizacji Bogatynia III.....	59
Rycina 16 Obszary wskazane przez interesariuszy rewitalizacji jako cechujące się brakiem odpowiedniego wyposażenia w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową	62
Rycina 17 Zdegradowane i nieużytkowane obiekty na obszarze rewitalizacji.....	65
Rycina 18 Kompleks sportowy przy ul. Białogórskiej w Bogatyni	67
Rycina 19 Przykłady zabudowy mieszkaniowej w złym stanie technicznym	70
Rycina 20 Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji	83
Rycina 21 Szacunkowe zestawienie wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych	149
Rycina 22 Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia.....	155

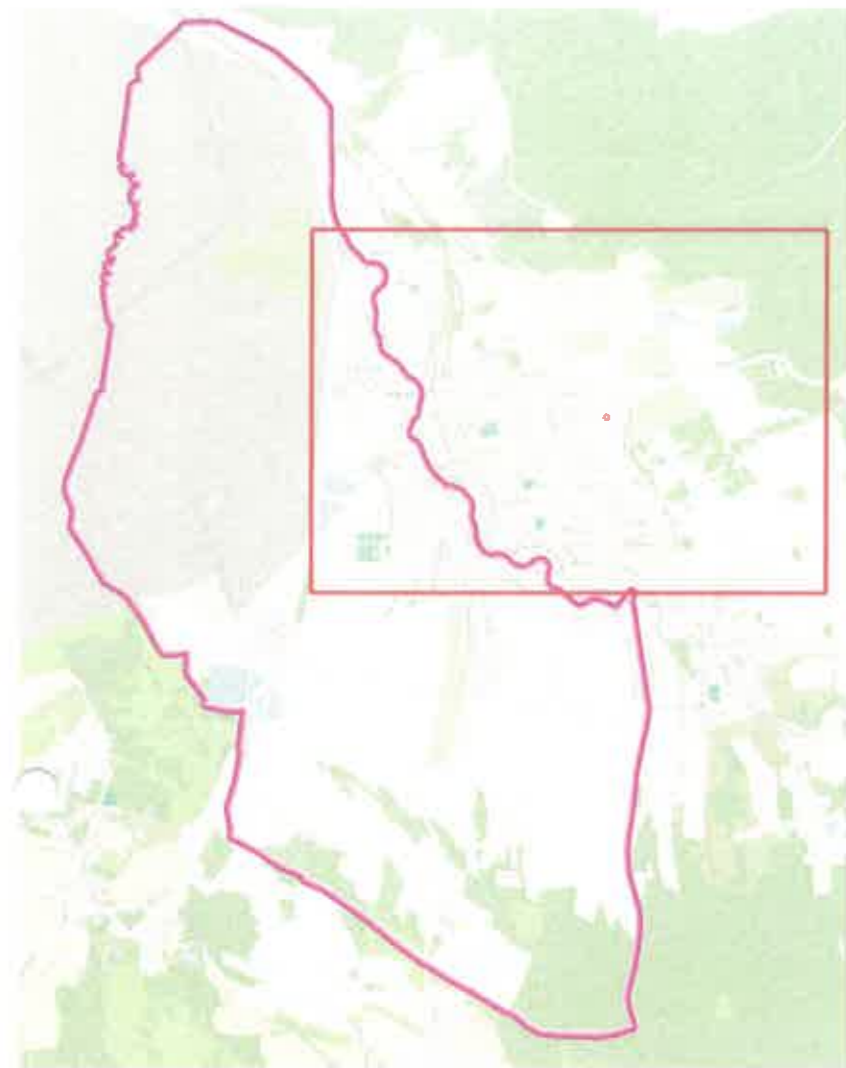
Rycina 23 Etapy powołania Komitetu Rewitalizacji	162
Rycina 24 Schemat wprowadzania zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia.....	165

Załącznik nr 1a do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia na lata 2024-2033

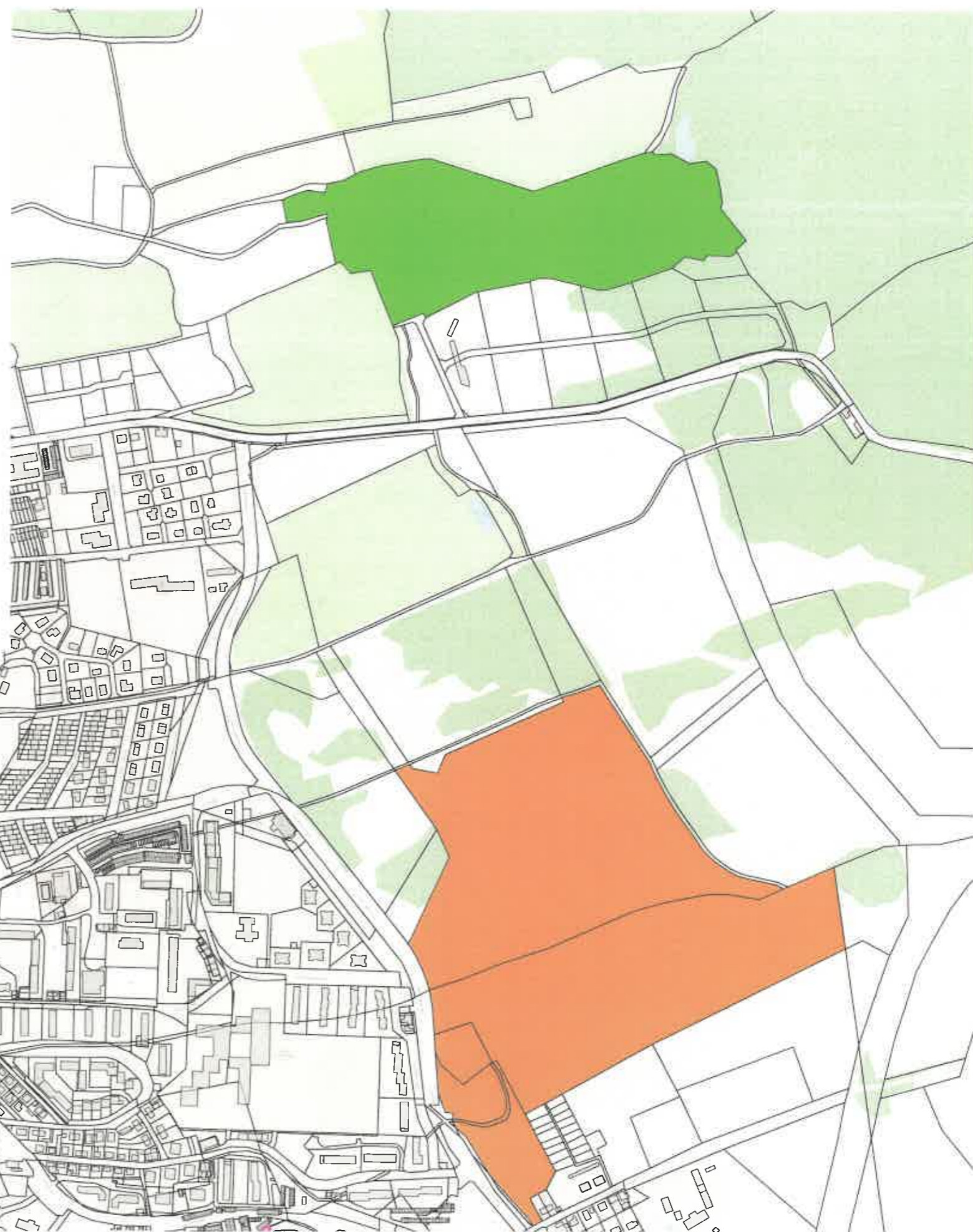
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Legenda

- Obszar rewitalizacji
- Działki ewidencyjne
- Zabudowania
- Projekty zintegrowane**
- Projekt Zintegrowany nr 1
- Projekt Zintegrowany nr 2
- Projekt Zintegrowany nr 3
- Projekt Zintegrowany nr 4
- Projekt Zintegrowany nr 5
- Projekt Zintegrowany nr 6
- Projekt Zintegrowany nr 7
- Projekt Zintegrowany nr 8
- Projekty podstawowe**
- Projekt podstawowy nr 1
- Przedsięwzięcia uzupełniające**
- Przedsięwzięcie uzupełniające nr 1
- Przedsięwzięcie uzupełniające nr 2
- Przedsięwzięcie uzupełniające nr 3

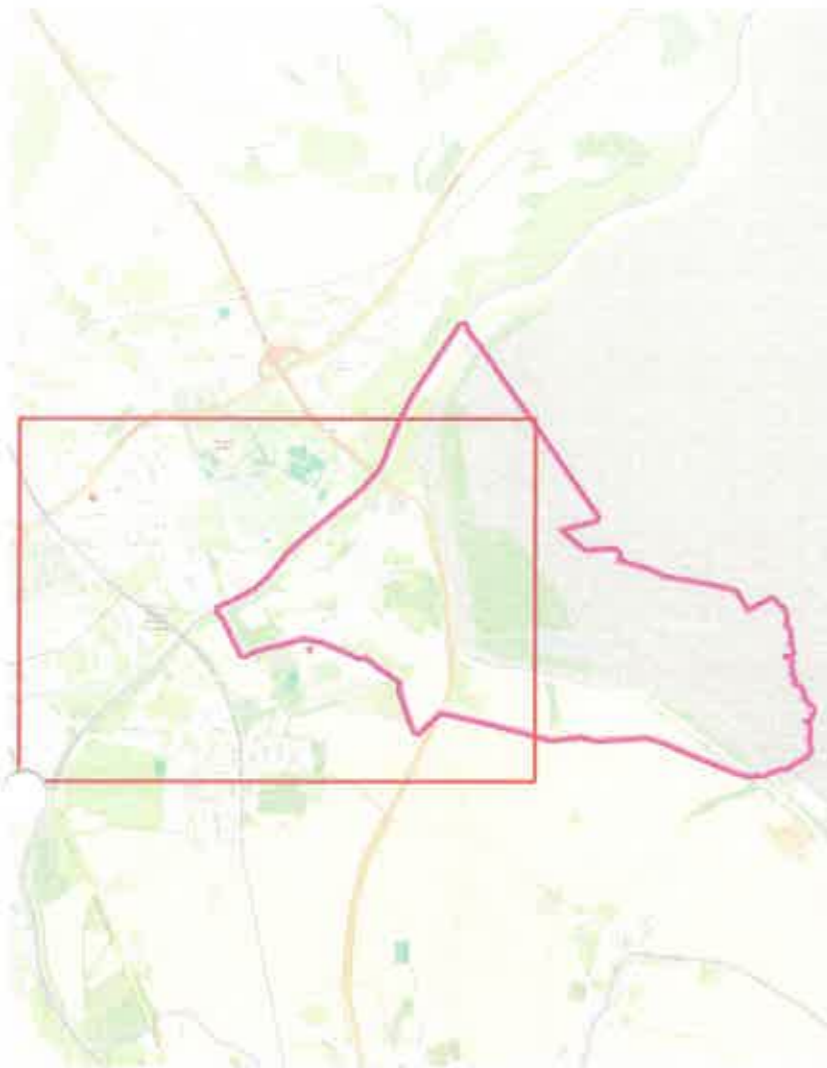
0 100 200 300 400 500 m
Skala 1:5000

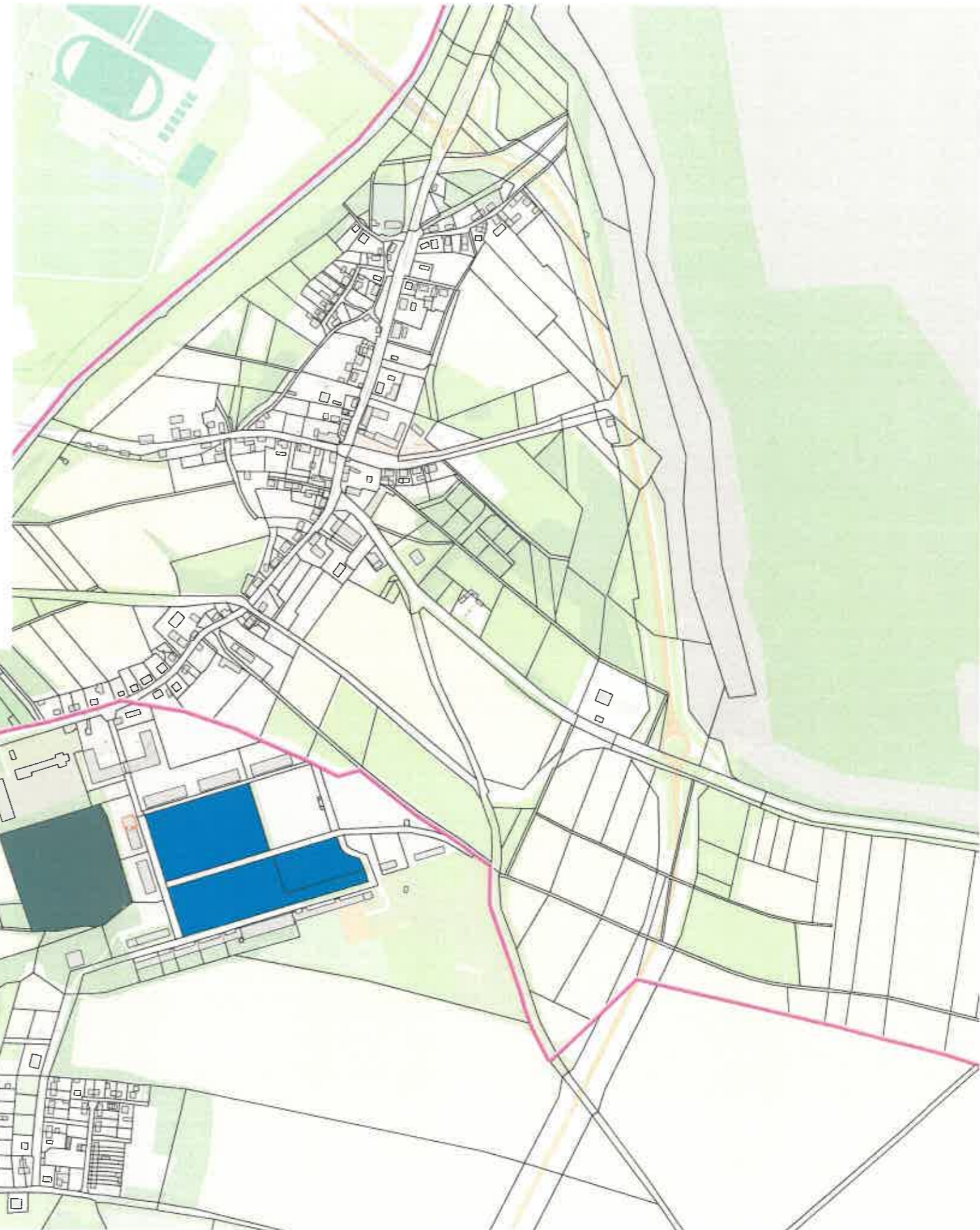
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Legenda

- Obszar rewitalizacji
- Działki ewidencyjne
- Zabudowania

- Projekty zintegrowane**
- Projekt Zintegrowany nr 1
- Projekt Zintegrowany nr 2
- Projekt Zintegrowany nr 3
- Projekt Zintegrowany nr 4
- Projekt Zintegrowany nr 5
- Projekt Zintegrowany nr 6
- Projekt Zintegrowany nr 7
- Projekt Zintegrowany nr 8

- Projekty podstawowe**
- Projekt podstawowy nr 1

- Przedsięwzięcia uzupełniające**
- Przedsięwzięcie uzupełniające nr 1
- Przedsięwzięcie uzupełniające nr 2
- Przedsięwzięcie uzupełniające nr 3

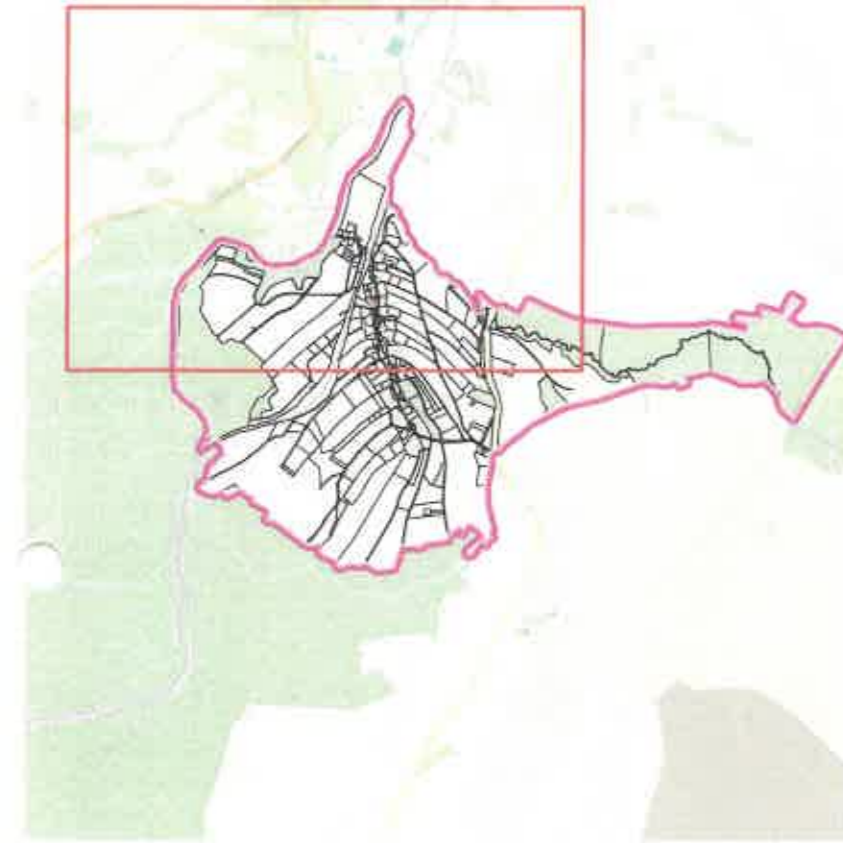
0 100 200 300 400 500 m
Skala 1:5000

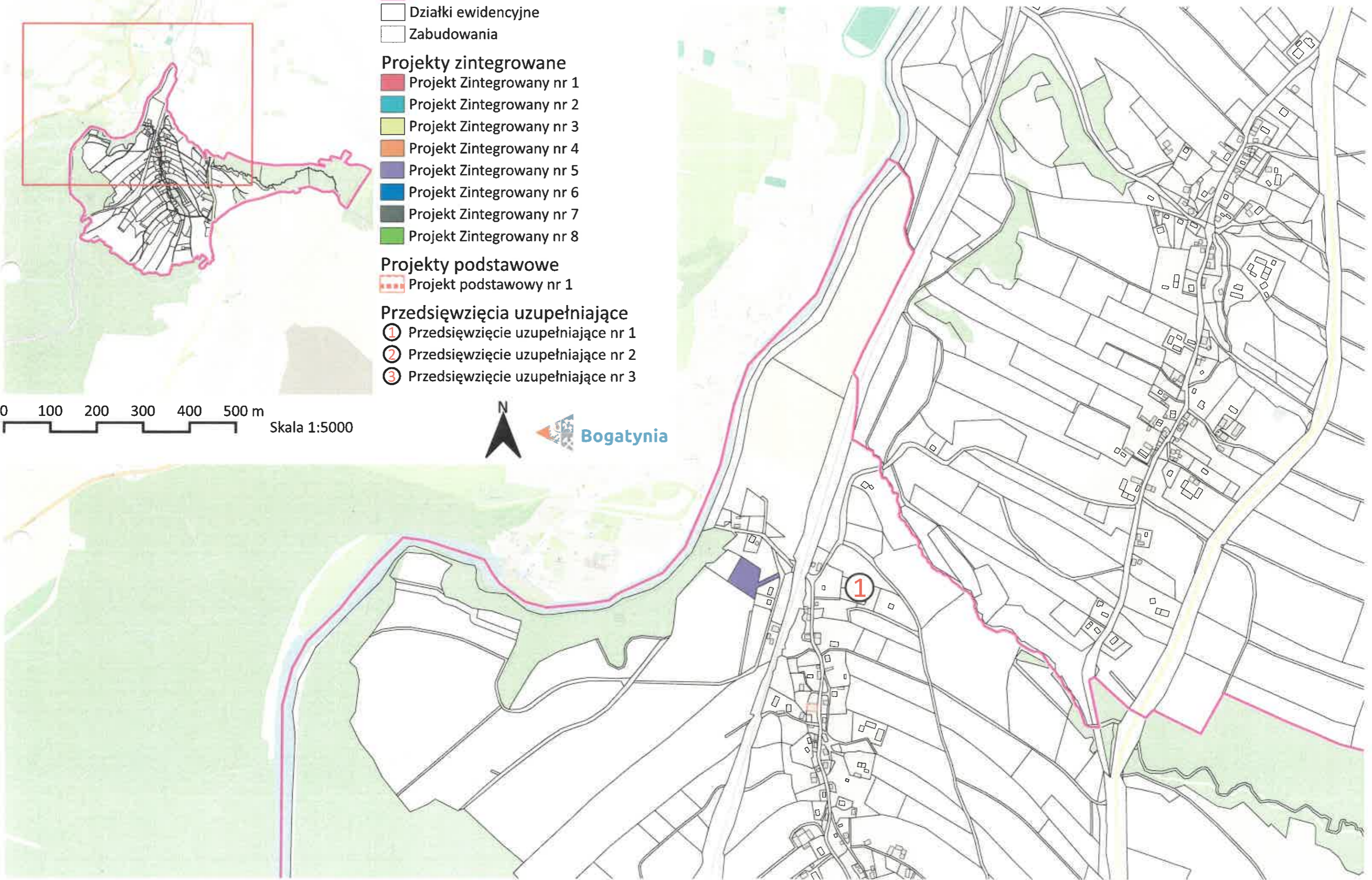
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Legenda

- Obszar rewitalizacji
- Działki ewidencyjne
- Zabudowania

- Projekty zintegrowane**
- Projekt Zintegrowany nr 1
- Projekt Zintegrowany nr 2
- Projekt Zintegrowany nr 3
- Projekt Zintegrowany nr 4
- Projekt Zintegrowany nr 5
- Projekt Zintegrowany nr 6
- Projekt Zintegrowany nr 7
- Projekt Zintegrowany nr 8

- Projekty podstawowe**
- Projekt podstawowy nr 1

- Przedsięwzięcia uzupełniające**
- Przedsięwzięcie uzupełniające nr 1
- Przedsięwzięcie uzupełniające nr 2
- Przedsięwzięcie uzupełniające nr 3

0 100 200 300 400 500 m
Skala 1:5000

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

- Legenda**
- Obszar rewitalizacji
  - Działki ewidencyjne
  - Zabudowania
- Projekty zintegrowane**
- Projekt Zintegrowany nr 1
  - Projekt Zintegrowany nr 2
  - Projekt Zintegrowany nr 3
  - Projekt Zintegrowany nr 4
  - Projekt Zintegrowany nr 5
  - Projekt Zintegrowany nr 6
  - Projekt Zintegrowany nr 7
  - Projekt Zintegrowany nr 8
- Projekty podstawowe**
- Projekt podstawowy nr 1
- Przedsięwzięcia uzupełniające**
- Przedsięwzięcie uzupełniające nr 1
  - Przedsięwzięcie uzupełniające nr 2
  - Przedsięwzięcie uzupełniające nr 3

0 100 200 300 400 500 m Skala 1:5000

